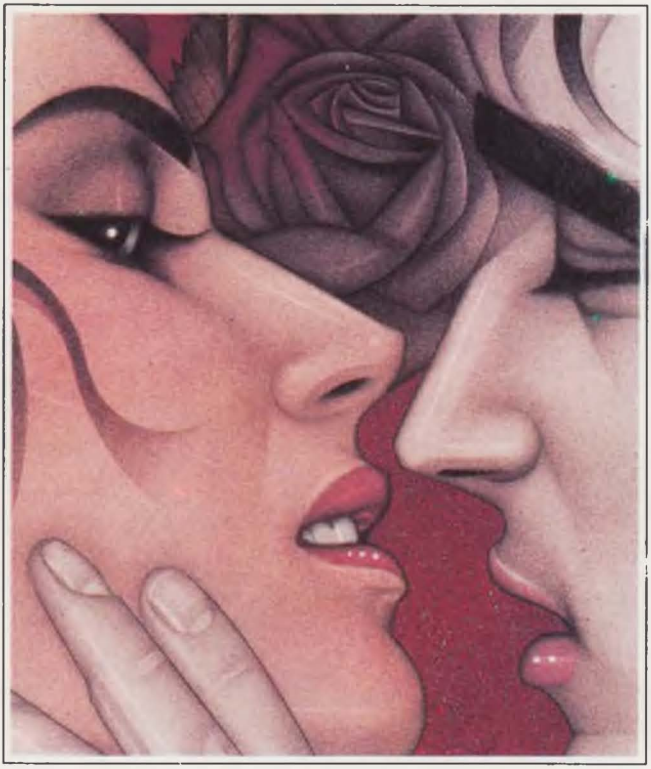
Marguerite Duras

TARQUINIA'NIN KÜÇÜK ATLARI

Fransızca aslından
çeviren
LEYLA GÜRSEL

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-837-8
© Editions Gallimard 1953 / Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1996)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları"nda dizildi,
Eko Basımevi'nde basıldı. (1998)
Dizgi: Mine Sarıkaya

Marguerite Duras

TARQUINIA'NIN KÜÇÜK ATLARI

ROMAN

Fransızca aslından
çeviren
LEYLA GÜRSEL

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi. No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı:
Les petits chevaux de Tarquinia

MARGUERITE DURAS'NIN
CAN YAYINLARI'NDAKİ KİTAPLARI

BAHÇE / *roman*
BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA / *roman*
HİROŞİMA SEVGİLİM / *senaryo*
SEVGİLİ / *roman*
KUZEY ÇİNLİ SEVGİLİ / *roman*
KONSOLOS YARDIMCISI / *roman*
MAVİ GÖZLER SİYAH SAÇLAR / *roman*
PASİFİK'E KARŞI BİR BENT / *roman*
SOMUT YAŞAM / *deneme*
TARQUİNİA'NIN KÜÇÜK AT'LARI / *roman*
YAZMAK / *deneme*

1914 yılında Çinhindi'nde doğan *Duras*, gençliğini geçirdiği bu ülkenin atmosferinden ve olaylarından derinden etkilendi. 18 yaşında Paris'e geldi; hukuk, matematik ve siyaset bilimi okudu. Komünist partiye katıldı. İlk romanı *Les Impudents*'ı 1943 yılında yayımladı. Özyaşamöyküsel bir roman olan *Sevgili* ile 1984'te Fransa'da *Goncourt Ödülü*'nü aldı. Çok sayıda roman dışında, birçok senaryoya da imza attı. Bütün eserlerinde edebiyatı sorguladı. 1960 Cannes Film Festivalinde gösterilen *Hiroşima Sevgilim*, Duras'ı ününün doruğuna çıkardı. *Duras* 1996 yılının Mart ayında 81 yaşında öldü.

TARQUİNİA'NIN KÜÇÜK ATLARI

Roman kişileri tatillerini İtalya'da, deniz kıyısında, ezici bir sıcak altında geçirmektedirler. Dayanılmaz sıcaklığı akşamın esintisi pek az hafifletmektedir. Kitabın çekirdeğini, biri tek çocuklu, öbürü çocuksuz iki çift oluşturuyor denilebilir. Her iki çift de sevisel bağlarının hangi noktada bulunduğunu pek iyi bilmiyorlar. Bu küçük plaj üzerinde her şey tam bir uyuşukluk içindedir. Henüz patlak vermiş bir olay ve onun ardındaki dram (İkinci Dünya Savaşının artıkları olan mayınları toplamakla görevli yoksul bir gencin mayın patlamasıyla parçalanması sonucu anasıyla babasının dramı) ile bir aşk serüveni girişimi bile bu uyuşukluğa ayak uydurıuyor. Küçük bir topluluğu oluşturan roman kişileri küçük atları gösteren freskleri görmek için Tarquinia'daki Etrüsk kalıntılarını ziyaret etmekten söz ediyorlar. Bunun için de herkese uyan bir gün ayarlamak ve de birkaç kilometre yol gitmek gerekiyor. Ne var ki, tembellik ya da öz varlığımızın bizi bulunduğumuz yere çivileyen görülmedik ağırlıktaki uyuşukluğu geziyi bir sonraki güne erteliyor. Şu halde 'küçük atlar'ı hiçbir vakit göremeyecekler, ilişkilerin kurulup dağıldığı ve hiçbir sonuca ulaşılmadığı o yerde çakılıp kalacaklar. Bununla birlikte, Tarquinia'daki küçük atların titrek freskleri altında her şey açıklığa kavuşuyor gibidir.

TARQUİNİA'NIN KÜÇÜK ATLARI'nın dokusunu, hiçbir sonuca ulaşmayan ufacık, sıradan olaylar oluşturmaktadır. Ama Marguerite Duras, yaz gevşekliğiyle ağırlaşan davranışlarla olayların arasına gürültüsüz patırtısız, sinsice sokulmasını, gize yaklaşmasını bilmiş ve insanın kafasını altüst eden bu kitabı yazmayı başarmıştır.

Günlük yaşamı akışkan yalınlığı içinde betimlemek, yaşamın 'belirli bir rol' içinde sahip olduğu, daha az dondurulmuş, daha az gömülmüş olan şeyleri anlamaya çalışmak Duras'nın tüm dramatik yaratıklarını saran bir sevecenliğe götürür. Birbirlerinin yolunu hiçbir zaman bulamayacak olan bu yaratıklar ve pek ince ama çözülmez bağlarla kesinleşen bir yaşam için aynı zamanda bir duygudaşlık (cana yakınlık)'tır bu sevecenlik; bir kadınla çocuğu, biraz kararsız iki dost, bir kızla bir oğlan arasında bu deney bölgesini gösteriyor Duras bize. Bu bölgede, duygularımız, tutkularımız diye adlandırdıklarımız, bereket versin hâlâ özgür oldukları için, henüz katılaşmamışlardır.

MARGUERİTE DURAS üzerine: Babası matematik öğretmeni, annesi ilkokul öğretmeni olan Marguerite Duras Çin Hindinde doğdu. Çocukluğunda, çok kısa bir süre için Fransa'da kalışını saymazsak 17 yaşına dek Saygon'dan ayrılmadı.

Çok sayıdaki romanlarının yanı sıra tiyatro oyunlarıyla film senaryoları da yazdı. Bunların en ünlüsü Hiroşima Sevgilim'dir.

'Yeni Roman' akımının en özgün yazarlarından biri olan Marguerite Duras'nın yapıtının temeli 'mutlak aşk, hem gereklidir hem olanaksızdır' gerçeğine dayanır. Romanın baş kişilerinden Sara'nın dediği gibi "Yeryüzündeki hiçbir aşk, Aşk'ın yerini tutamaz."

Leyla Gürsel

BİRİNCİ BÖLÜM

Sara geç kalktı. Saat onu geçiyordu. Sıcak olanca gücüyle çökmüştü. Tatili geçirmek üzere burada bulunduklarını her sabah anımsaması için birkaç saniye geçmesi gerekiyordu. Jacques hâlâ uyuyordu, hizmetçi de. Sara mutfağa gitti, bir bardak soğuk kahve içtikten sonra verandaya çıktı. İlk kalkan çocuk oluyordu her gün. Verandanın basamakları üzerine çırılçıplak oturmuş, bahçede kertenkelelerin kaçışmalarıyla nehirde kayıkların gidiş gelişlerine bakıyordu.

"Motorlu kayığa binmek istiyorum," dedi Sara'yı görünce.

Sara söz verdi. Çocuğun sözünü ettiği kayığın sahibi olan adam üç gün önce gelmişti. Kimse onu çok iyi tanımıyordu henüz. Bununla birlikte, Sara çocuğuna adamın kayığına bindirmek için söz verdi. Sonra banyoya gidip iki güğüm su getirdi, oğlunun başından aşağı döktü suları. Çocuk biraz zayıflamıştı, yorgun görünüyordu. Geceler kimseyi dinlendirmiyordu, çocukları bile. Güğümler boşalınca başkalarını, sonra daha başkalarını istedi. Dileğini yerine getirdi annesi. Serin su altında diriliyor, kıkır kıkır gülüyordu. Burada çocuklar yemek için acele etmezler hiç. Çocuk sütü seviyordu, ama daha sabahın sekizinde ekşiyordu süt. Sara'nın yaptığı açık çayı bir solukta içti. Yiyeceklerin ise, hiçbirine dokunmadı, kertenkelelerle kayıkları gözetlemeye koyuldu yeniden. Sara bir an onun yanında kaldı, sonra hizmetçiyi uyandırmaya karar verdi. Hizmetçi kımıldamaksızın homurdandı. Bu davranış da, ötekiler gibi, sı-

cakla açıklanabilirdi ancak; Sara onu uyandırmakta, çocuğa yedirmek için üstelediğinden daha fazla üstelemedi. Kendisi de su döküldükten sonra şortla gömlek giydi, verandanın basamakları üzerine çocuğun yanına otururak dostları Ludi'nin gelmesini beklemeye başladı. Tatilde oldukları için bundan başka yapacağı bir şey yoktu.

Nehir, villanın birkaç metre ötesinde, geniş, sessiz akıyordu. Nehir boyunca uzanan yol, uzakta, süt rengi bir sis içinde yağ gibi boz bulanık yayılan denize dek iniyordu. Bu yörede tek güzel şey nehirdi, yörenin kendisi değil. Tatillerini geçirmeye buraya gelmeleri için Ludi çok üstelemişti, çünkü o seviyordu bu yeri. Deniz kıyısında, dünyanın en kapalı, en kızgın, en çok tarih yüklü, kıyılarında savaşın henüz bittiği o koskoca batı denizinin kıyısında küçücük bir köydü.

Bundan üç gün, tastamam üç gün ve bir gece önce, genç bir adam, Ludi'nin villasının üst yanındaki dağda bir mayın patlamasıyla havaya uçmuştu.

Kazanın ertesi günü gelmişti otele şu motorlu kayığın sahibi olan adam.

Dağın eteğinde nehir boyunca sıralanmış otuz evi, köyün geri kalan bölümünden, deniz kıyısında son bulan yedi kilometrelik bir toprak yol ayırıyordu. Otuz ev ve yalnızca otuz ev boyunca uzanan yüz metrelik bölümüne çakıl döşenmiş yol. İşte söz konusu yer burasıydı. Her çeşit ulustan yazlığa çıkanlarla doluyordu evlerin otuzu birden. Onları buraya çeken, ortak yanlarını oluşturan, Ludi'nin varlığıydı. Tümü birden, tatillerini böylesi yabanıl yerlerde geçirmekten eşit ölçüde hoşlandıklarına inanıyorlardı. Ludi'nin sevmek dediği buydu, Jacques'ınsa nefret etmemek. Sara'nın sevmemek dediği de, nehrin çok yakınında duran bu yüksek dağ yüzünden yayılıp genişlemeyen köyün umutsuz yalnızlığı gibi bir şeydi.

Ludi, on iki yıldan beri karısı Gina ile birlikte geliyordu buraya. Hatta on iki yıl önce onunla burada tanışmışlardı.

"Dünyada en güzel şey bu motorlu kayıklar..." dedi çocuk.

Adam, Ludi için değil, bir rastlantı sonucu buraya gelmişti. Bir sabah motorlu kayığının üstünde görünüvermişti.

"Bir gün bu motorlu kayığa bineceğiz," dedi Sara.

"Ne zaman?"

"Yakında."

Çocuk ter içindeydi. Yaz bütün Avrupa'da yakıcıydı. Ama onlar, hep birlikte burada Sara'nın boğucu bulduğu bu çok yakın dağın eteğinde yaza katlanıyorlardı. Şöyle söylemişti Sara Ludi'ye:

"Hiç kuşkum yok, öbür kıyı çok daha serindir."

"Ben on iki yıldır geliyorum buraya, oysa sen bu yöreyi hiç tanımıyorsun," demişti Ludi.

İki kıyı arasındaki farka gelince, bu konuda Jacques'ın bir görüşü yoktu. Sara'ya sorarsanız, öte yakada her gece serin bir yel esmekteydi. Gerçekten de, yirmi kilometre boyunca dümdüzdü dağlara dek. Kazanın ertesi günü havaya uçan mayın toplayıcısının anasıyla babası bu dağlardan gelmişti.

Sara, getirdiği suyla oğlunun alnını ıslattı, seve seve izin verdi buna çocuk. Kazadan bu yana Sara oğlunu öpmekten kaçınıyordu. Ludi geldiğinde onu giydirmeyi henüz bitirmişti. Saat on biri geçiyordu. Jacques hâlâ uyuyordu, hizmetçi de. Ludi gelir gelmez çocuk oyunu değiştirdi. Az önce annesinin yıkadığı yerde çamurla oynuyordu şimdi.

"Günaydın," dedi Ludi. "Sana kısa bir ziyaret yapmak için geldim."

"Günaydın... Jacques'ı uyandırmalıydın."

Ludi çocuğu kucakladı, kulağını ısırdı, yere bıraktıktan sonra Jacques'ın odasına gitti. İçeriye girer girmez pencerenin kanatlarını açtı.

"Şimdi kalkmazsan saat kaçta gideceksin denize?"

"Sıcaktan ne haber?" dedi Jacques.

"Bugün daha az," diye kestirip attı Ludi.

"Insanlarla alay etmeyi ne zaman bırakacaksın?"

Ludi sıcaktan etkilenmiyordu, daha doğrusu, bir incir ağacının ya da nehrin etkilenmesinden daha çok etkilenmiyordu. Jacques'ı uyansın diye bırakıp çocukla oynamak üzere dışarıya çıktı. Sara kalktı, saçını taradı. Ludi, otomobillerden daha hızlı giden motorlu kayıkların güzelliğinden söz ediyordu. Çocuk gibi, o da, adamın kayığına binmek için can atıyordu. Ludi'nin sesini duyan Sara, onun kendisi hakkında söylediklerini anımsadı birden. Sekiz gün kadar önce, bir akşam, kavga ederlerken, Jacques o sözleri olduğu gibi tekrarlamıştı ona. İşte bu anlamsız (Ludi'nin kendisi hakkında söylediklerini öğrenmesi bakımından bir fırsat olduğu hesaba katılmazsa) kavganın ertesi günü dağdaki kaza olmuştu; sabaha dek, dağdaki kaza ya da adamın ve motorlu kayığının gelişi nedeniyle, Ludi'nin, kendisi hakkında söylediklerini düşünecek zamanı olmamıştı.

"Bizimle birlikte denize geliyor musun?" diye sordu Ludi.

"Bilmiyorum. Gerçekten, hep dağda mı onlar?"

Havaya uçan mayın toplayıcısının anasıyla babası, çocuklarının dağılan parçalarını iki gün üç gece süresince toplamışlardı. Hâlâ kalan parçalar olduğuna inanarak iki gün daha kalmakta diretiyorlardı. Yalnız dünden beri aramıyorlardı artık. Ama gitmiyorlardı da. Nedenini kimse bilmiyordu. Balolar durdurulmuştu. Yörede yas tutuluyordu. Herkes onların gitmesini bekliyordu.

"Dağa henüz gitmedim," dedi Ludi, "ama Gina hâlâ orada olduklarını söyledi. Sanırım, ölüm kâğıdını imza-

lamayı reddediyorlar. Özellikle ana. İmzalaması için üç gündür uğraşıyorlar, ama o söylenenleri duymak bile istemiyor."

"Peki, nedenini söylemiyor mu?"

"Görünüşe bakılırsa hayır. Küçükle birlikte denize neden gelmiyorsun?"

"Sıcaktan," dedi Sara. "Hem de plaja değin tek ağacı olmayan şu mendebur yol yüzünden. Sıkıntı veriyor içime, katlanamıyorum ona artık."

Ludi gözlerini eğdi, hiç karşılık vermeden bir sigara yaktı.

"Buranın tek ağacı olan meydandaki ağacın da tüm dallarını keserek hesabını gördüler. Bu ülkede ağaçlara katlanamıyorlar besbelli."

"Hayır, onu öldüren taşlar. Bunu sana daha önce de söyledim. Yola taş döşenirse ağaç ölür elbet."

"Taşlı yolun ağaç öldürdüğünü hiç duymamıştım."

"Öldürür," dedi Ludi ciddi ciddi. "Aslında, bu yörenin özellikle ağaçlar için bir yer olmadığı konusunda seninle birliğim. İncir ağaçlarıyla zeytin ağaçları için evet, küçük defnelerle Akdeniz'in küçük ağaçları için de evet, gel gelelim, senin dediğin öteki ağaçlar için hayır. Yöre çok kurak. Ama bunda kimsenin suçu yok."

Söz sırası kendisine gelince, Sara karşılık vermedi. Jacques kalkmıştı. Mutfakta soğuk kahvesini içiyordu.

"Kahvemi içeyim, geliyorum," dedi Ludi'ye.

"Bak," diye konuşmasını sürdürdü Sara, "taşlı yol belki de ağaçları öldürüyor olabilir, öyleyse ağaçların dibine taş dökmemeleri gerekirdi."

"Bilmiyorlardır ki. İnsanlar bilgisizdir burada."

Bir an hiçbir şey söylemeden öylece kaldılar. Çocuk onları dinliyordu. Ağaçlarla o da ilgileniyordu.

"Adamı kayığında gördüm," dedi Ludi, "temizliyordu, orada, tam otelin karşısında kayığı temizliyordu."

Sara gülmeye başladı.

"Motorlu bir kayıkla gezmeyi gerçekten isterdim," dedi Ludi gülerek, "ama tek başıma değil, sizlerle birlikte, hepinizle. Bu adamı tanıyoruz artık; dün akşam yanımıza geldi, sonra birden bizimle birlikte top oynamaya başladı."

"Peki, kayığından söz ettin mi ona?"

"Dur bakalım, daha yeni tanıştık."

"Ben," dedi çocuk, "babam ve Ludi ile birlikte denize gideceğim."

"Hayır," dedi Sara, "bu sabah denize girmeni istemiyorum."

"Neden?" diye sordu Ludi.

"Hava çok sıcak."

"Gideceğim işte."

"Güneş çocuklar için çok iyidir, onlar çok iyi dayanırlar güneşe," dedi Ludi.

"Gerçekten, ben işi büyütüyorum, git istersen, dilediğini yap."

Sara, her zaman, her durumda, güvenmeye hazır olduğu bir dostluk besliyordu Ludi'ye. Çocuk ise inanmaz gözlerle bakıyordu annesine.

"İstiyorsan git," diye tekrarladı. "Siz de öyle, nasıl isterseniz."

Hizmetçi kapıda göründü, gözlerini ovuşturdu hızlı hızlı, kırıtarak gülümsedi Ludi'ye. Erkekler heyecanlandırıyordu onu, sütün kedileri heyecanlandırması gibi.

"Günaydın Bay Ludi."

"Günaydın. Bu evde neden geç kalkılıyor?"

"Geceleri sıcaktan insan gözünü kırpamıyor ki... Onun için sabahları uyunuyor ister istemez."

Mutfağa girdi, soğuk kahvesini içti. Jacques, sofanın sonundaki küçük banyoda duş yapmaktaydı. Verandanın basamaklarında oturan Ludi gözlerini ayırmadan

nehre bakıyordu. Sara yanı başına oturmuştu, sigara içerek nehre bakıyordu o da. Çocuk, bir kertenkele yakalamak umuduyla bahçenin otlarını karıştırıyordu.

"Peki, iyi top oynuyor mu?" diye sordu Sara.

"Çok iyi değil. Ben yine de sevimli buluyorum onu. Biraz... Soğuk... Biraz suskun ama sevimli."

Hizmetçi mutfağın penceresinde göründü.

"Öğleyin ne yenilecek?"

"Bilmiyorum," dedi Sara.

"Siz bilmiyorsanız, ben bilecek değilim ya."

"Otele gidelim," diye seslendi Jacques banyodan, "ben burada yemeyeceğim."

"Öyleyse beni boşuna getirdiniz tatile," dedi hizmetçi. "Ya o?"

Çocuğu gösterdi.

"O burada yiyecek!" diye bağırdı Jacques.

"Hayır," dedi çocuk, "ben lokantaya gideceğim, büyüklerle birlikte."

"Onu da götürebiliriz," diye söze karıştı Ludi.

Ludi çok seviyordu çocuğu.

"Hayır," dedi Jacques, "rahat yiyelim istiyorum."

Sara hizmetçiye ısmarladı:

"Dana ciğeri ile domates alırsınız ona."

"Dana ciğeri mi? Burada ne diyorlar ona?"

"*Fegato di vitello,*" dedi Ludi gülerek.

Kolayca gülerdi Ludi, Jacques da öyle.

"Beceremeyeceğim, yazmanız gerek."

Ludi tekrarladı:

"*Fegato di vitello.*"

Hizmetçi verandaya gelerek elindeki kâğıtla kalemi Ludi'ye uzattı.

"Sizler eti nereden alıyorsunuz?" diye sordu Ludi.

"Bilmiyorum," dedi Sara.

Hizmetçi atıldı:

"Kasaptan. Onun eti, havaya uçan mayıncının anasıyla babasına sabun sandığı veren kaçık bakkalınkinden daha iyidir."

Jacques, çıplak bedeni ve ıslak saçlarıyla banyodan çıkarken sordu:

"Gerçekten, hâlâ oradalar mı?"

"Hâlâ," dedi Ludi. "Öyle sanıyorum ki, ölüm kâğıdını kadın imzalamak istemiyor, adama kalsa imzalayacak; direnen kadın."

"Eninde sonunda imzalayacaklarını düşünmek bile korkunç," dedi Jacques.

Bir Ludi'ye, bir Sara'ya, sonra yine Ludi'ye baktı.

"Hadi sen de gel denize," dedi Sara'ya.

"Gelsem bile biraz geç geleceğim."

"Ben gidiyorum," dedi Ludi ayağa kalkarak.

"Yine gel," dedi Jacques.

Birbirlerini karşılıklı olarak ne denli katlanılmaz bulurlarsa bulsunlar, her birinin öbürleriyle birlikte sabah akşam, top oyununda, hatta geceleyin bile hazır bulunmasını istiyorlardı. Bu dostluklar, Ludi'nin Sara hakkında düşündüklerini söylemesini engellememişti.

Sara, çocuğun şapkasını bulmasını istedi hizmetçiden. Hizmetçi şapkayı uzun süre aradı.

"Gelmezsen ne yapacaksın?" diye sordu Jacques.

"Okuyacağım. Belki de hiçbir şey yapmam."

Bir süre geçti.

"Hani şapka?"

"Bulamadım," dedi hizmetçi. "Böyle bir oğlanla kolay mı sanıyorsunuz..."

Dışarıya çıktı ve çocuğa bağırdı:

"Şapkan nerede? Nerede bıraktın?"

"Bilmiyorum."

"Daha dört yaşında," diye söze karıştı Jacques, "öteberisinin nerede olduğunu siz bilmelisiniz, o değil."

"Bıktım usandım," dedi hizmetçi.

"Ne olursa olsun, her zaman bu biçimde konuşmasına katlanmamalısınız, sonunda yorar insanı," dedi Ludi.

"Suç, Sara'da, kendi rahatı için her şeyine göz yumuyor."

Sara kalktı, eve girdi, şapkayı aradı, çarçabuk buldu, çocuğu giydirdi.

"Hadi, hoşça kalın," dedi Ludi.

Jacques bir şey demedi. Uzaklaştılar. Onlar gider gitmez sıcaklık birden artmış gibi geldi Sara'ya. Bir süre orada kaldı, hiçbir şey yapmaksızın, verandanın basamakları üzerinde oturarak... toprak yolun korkunç acımasız güneşi altında düşündü çocuğu, ürktü. Çocuklar şapka giymeyi sevmezler, güneşin zararlarını bilmedikleri için, Jacques da, Ludi de çocuk gibi olduklarından başları hep açıktır. Sara artık bunu düşünmek istemedi, ama kafasından da kolayca atamadı. Sonunda, masa üzerinde sürüklenen, sözümona okuduğu kitabı almaya karar verdi. On beş gün önce, gelişlerinin ertesi günü başlamıştı, okumaya koyuldu.

Hizmetçinin alışverişe gitmek için hazırlanıp gelmesine kadar, on dakika okudu. Hizmetçi birkaç günden beri gümrükçülerden biriyle kırıştırıyordu. Onun için, yöreden değil, yalnızca sıcaktan yakınıyordu artık.

"Alışveriş için bana para verir misiniz lütfen?"

Sara para almak için odaya gitti.

"Bu akşam ne yapıyorsunuz?" diye sordu hizmetçi.

Sara henüz bilmediğini, bilmesi için çok erken olduğunu söyledi. Her akşam aynı sorun ortaya çıkıyordu. Çocuğu bekleme sorunu. Hizmetçinin âşığı olan gümrükçü de yalnızca geceleri izinliydi. Akşamları, serinlikten yararlanmak için herkes çok geç yatıyordu.

"Size bunu sormamın nedeni," dedi hizmetçi, "bu akşam ben de çıkacaktım da."

"Madem önceden karar verdiniz, bu akşam ne yapacağımı sormak niye, anlamıyorum," dedi Sara.

Hizmetçi duraksadı.

"Ya siz?"

"Ben kalacağım."

"Böyle her akşam sizi bırakıp gitmek hiç içime sinmiyor."

"Hadi canım, üzüldüğünüz falan yok."

"Size daha önce söyledim ya. Şu izinler yüzünden... akşamları alabiliyor yalnızca."

"Peki ama, bu akşam ben de çıkmaya kalkışabilirdim."

"Bakalım," dedi hizmetçi, "az sonra görürüz."

Çekip gitti. Sara ile Jacques onu cana yakın buluyorlardı, hatta bir çeşit sevgi de denebilirdi buna. Gel gelelim, çoğu kez, öfkelenmekten de kendilerini alamıyorlardı bir türlü. İkisinden başka herkes ona karşıydı. Birçok âşığı vardı ve karşılaştığı her erkek o kusursuz saflığını yeniden ortaya çıkarıyordu. Aslında, yalnızca saflığı değil, herkese karşı takındığı küstahça tavrı da hoşlarına gidiyordu.

Hizmetçi gider gitmez Sara okumaya koyuldu hemen. Ev , suyu çekilmiş değirmene dönmüştü. Çevredeki bahçeler de ıssızdı: Bir haftadır köylüler onları yalnızca akşamları suluyorlardı. Yoldan da, otobüslerden, ara sıra görünen bir kamyonetten başka şey geçmiyordu, gürültüyle toz geliyordu bol bol. Yalnız arada bir de çiçeklerin çevresinde uçuşan eşekarılarının vızıltısı sabahın ağır ve ağdalı havasını tedirgin ediyordu. Demirden bir çember gibi göğü sıkan yoğun sisin boğduğu güneş parlamıyordu. Burada yapılacak hiçbir şey yoktu. Kitaplar ellerinde eriyor, öyküler fırsat kollayan eşekarılarının karanlık ve sessiz darbeleri altında parça parça düşüyorlardı. Evet, yüreği parçalıyordu sıcak. Bu amansız sıcağa karşı koyan, tam ve katıksız deniz isteğiydi

yalnızca. Sara kitabını verandanın basamaklarına bıraktı. Ötekiler daha şimdiden denizin içindeydiler. Ya da iki dakikaya varmadan suya dalacaklardı. Mutlu kişiler. Sara denizin özlemini duydu. Öylesine duydu ki, villanın kapısını kapayacak zamanı olmadı.

Araba, bahçenin ucunda sazla örtülü bir yere park edilmişti. Çıkarmak için manevra yapmak hem güçtü, hem de uzun sürüyordu. Ama Sara araba kullanmasını iyi bilirdi. İki dakikada arabayı çıkardı, beş dakikada otel meydanına vardı. Motorun üstüne pembe defnelerin biraz gölgesi düşsün diye duvarın dibine dek yanaştı. Burada meydana dönüşen yolun orta yerinde kurumuş bir çınar ağacı vardı. Ağacı taşlı yolun kurutmadığı söyleniyordu köyde. Otel meydana bakıyordu. Tatilin düzgün ve gerekli barınakları olan otel çardakları yörenin gölgelik denebilecek tek yeriydi. Herkes her saat orada bulunurdu. Sara durdu. Herkesin günde belki on kez takılıp kaldığı bu yerde o da duracaktı elbet. Terasa gitti. Adam oradaydı. Birbirlerine günaydın dediler. Otelin çevresini dolaştıktan sonra, Diana'nın penceresi altına gidip seslendi. Hemen ineceğini bildirdi Diana. Diana'nın orada olmasına sevindi. Ludi'nin söylediklerini düşünmüyordu artık, denizi düşünüyordu yalnız. Yeniden çardağın altına geldi, adamın yakınına oturdu. Garsona bir *expresso* ısmarladı.

"Ludi'yi gördüm," dedi adam, "kocanız ve oğlunuzla birlikte geçtiler."

"Ya siz, denize gitmiyor musunuz?"

"Daha sonra. Şimdi motorla dolaşacağım biraz."

"Ya, öyle mi? Motorda sıcak duyulmaz mı?"

"Hiç duyulmaz."

"Olağanüstü bir şey bu."

İki gün önce sabahleyin, villadan geldiği zaman yine karşılaşmışlardı. Adam, onun hep bu saatte burada bulunduğunu fark etmişti birden. Sara, bakışından anla-

mıştı bunu. Ve iki gündür aynı saatte bu türden konuşmalar geçiyordu aralarında.

"Çok hoştur," karşılığını verdi adam.

İki gün önce olduğu gibi, ama daha az dizginlediği bir şaşkınlıkla baktı Sara'ya. Çardağın altında yalnızdılar. Sözleri arasındaki sessizlik hemen hemen kırdaki kadar yoğundu. Adam otuz yaşlarındaydı. Yalnızdı. Motorlu kayığı görkemliydi. Yazlığa gelenlerden henüz hiç kimse binmemişti ona. Hepsi de binmeye can atıyordu, özellikle Ludi ile çocuk. Sıcağın da etkisiyle herkes denize, banyolara, kayık gezintilerine susamıştı. Bu yörede, insanların birbirleriyle çelişen yaradılışlarına aldırmaksızın tatilin o yakıcı yeli esiyordu. Adamın biraz dayanıksız, ama çevik bir bedeni vardı. Esmerdi. Tam denize göreydi. Kayığıyla birlikte daha da yalnızdı. İki gün önce birden Sara'nın varlığını fark etmişti. Bu sabah da aynı ilgiyi duyuyordu.

Hava çok sıcaktı, çardağın altında yalnızdılar. Adamın yeşil bakışlarında özgürlüğe susamışlık buldu Sara.

"Dilerseniz sizi plaja motorla götürebilirim."

Sara iki gündür dikkatini çekmişti, ama ilk kez bu biçimde konuşuyordu onunla.

"Başka sefer," dedi Sara, "şimdi Diana'yı bekliyorum. Belki de Diana ile birlikte geliriz."

"Nasıl isterseniz."

"Ama bir de Gina var, onu da beklememiz gerekecek, bu da sizi geciktirebilir. Bir başka zaman."

Adam gülümseyerek, "Her şey pek karışık burada," dedi.

"Öyle mi buluyorsunuz?"

"Evet, cehennem gibi bir yer burası."

"Kimi zaman evet."

Ludi'nin söylediklerini anımsadı.

"Dün akşam top oynadınız mı?"

"Evet, o yanlara bir tur atayım demiştim, Ludi oynamaya çağırdı. Pek iyi oynamıyorum..."

"Seviyor musunuz oynamayı?"

"Pek değil."

"Tanışmanın bir başka yolu da budur."

"Evet, hatta iyi bir yolu."

"Sevimli buldunuz mu onları?"

"Çok." Sara'ya baktı. "Peki, motor gezintisi ne zaman?"

Diana geldi, açık renk giysisiyle otelden çıkmıştı. Güzeldi. Sara'yı öptü, adama günaydın dedikten sonra ekledi:

"Ne kadar sıcak!"

"Ne zaman?" diye tekrarladı adam.

"Ne zaman isterseniz," karşılığını verdi Sara. Biraz şaşırmıştı. Diana anlamadı.

"Bu akşam?"

"Eğer isterseniz... ya da yarın sabah."

Adam kalktı, plaj çantasını alıp uzaklaşırken, "Plajda buluşuruz belki," dedikten sonra motoruna doğru yöneldi.

"Ne istiyor?" diye sordu Diana.

"Bizi kayığına bindirmek istiyor."

"Neden olmasın?"

Adamı geri çağırmak için döndü. Sara engelledi. Belli ki, herkes bu kayığa binmek istiyordu.

"Bir başka sefer..."

"Ama neden?"

"Bilmiyorum, öyle istedim."

"Pekâlâ," dedi Diana, "*bitter campari*?"

"Çok erken, biraz sonra başlamak daha iyi."

"Olur, gidiyor muyuz? Küçük nerede, Jacques'la mı?"

"Evet, Ludi ile birlikte, ben onlarla aynı anda gitmek istemedim."

Diana gitmekte tez davrandı, çünkü Sara'nın çocuk için kaygılandığını biliyordu. Plaj on dakikalık yolday-dı, ama bu sabah sıcak öylesine keskindi ki, küçük söz konusu olmasa belki de otelde kalabileceklerini ileri sürdüler. Her sabah böyle oluyordu. Gina onlara seslen-diği zaman yerlerinden kalkmışlardı. Gina hemen he-men Ludi'nin boyundaydı. Çok güzeldi. Huyu da Lu-di'nin huyuna benziyordu, sevinçte olduğu gibi öfkede de, umutsuzlukta da sınır tanımıyordu.

"Ludi olacak herifi gördün mü?"

"Jacques'la birlikte plajdalar. Sen de geliyor musun denize?"

"Neden olmasın?"

"Tez gel," dedi Sara.

Gina mayosunu almak için beş dakika izin istedi. Villaları otele otuz metre kadar ötedeydi ama acele et-medi. Diana ile Sara tekrar yerlerine oturdular.

"Göreceksin, yine de denize girebileceğiz, ama önce bir *bitter campari* içmek istiyorum ben."

"Bir başlanırsa," dedi Sara, "sonu gelmez."

Sustular. Diana, bir nehirde motoruyla uzaklaşan adama, bir Sara'ya bakıyordu.

"Her şeye karşın ilgi çekici bir yer," diye yeniden söze başladı Sara.

"Evet," dedi Diana, "iyi uyudun mu?"

"Pek değil, kimse iyi uyumuyor, bunu anlamak için, sabahları sarhoş gibi dolaşan insanların gözlerine bakmak yeter. Ama çocuk iyi uyudu."

"Çok iyi," dedi Diana.

Motordaki adama değil, yalnızca Sara'ya bakıyordu artık. Pek dikkatli ve her şeye baktığı gibi yorulmak bilmeyen, amansız zeki bakışlarla.

"Ama ben iyi değilim," diye ekledi.

"Yok canım, iyisin," dedi Sara.

"Hep burası mı? Her zaman buraya mı geleceğiz?"

Sara gülümseyerek yanıtladı:

"Nasıl olsa her zaman bir yerdeyizdir."

"Elbette."

"Ben de senin gibi, bu yere çakılıp kaldım. Ne anlamı var bunun?"

"İşte Gina geliyor," dedi Diana, "Ludi ile yine tartışmışlar anlaşılan."

Üçü birlikte çıkıp gittiler. Giydikleri sandallara karşın, yol ayakları yakıyordu. Hızlı hızlı yürüyorlardı. Sabun sandığını veren bakkalın önünde durdu Gina. Dükkânda, bakkalın yerine köyden bir çocuk vardı. Bakkal üç gündür ölen mayıncının anasıyla babasının yanında geçiriyordu zamanını. İki müşteri çocuktan onlar hakkında haber soruyorlardı. Gina karşılık verdi:

"Hâlâ oradalar. Orada uyuyorlar. Yağmur yağmadıkça bir sorun yok. Çekip gitmek için gümrükçülerin oradan uzaklaşmasını bekliyorlar."

"Artık uyuyacaklar," dedi Diana.

Dükkândan ayrıldılar. Gina düşünceli görünüyordu.

"Ölen mayıncının annesiyle babasını görmeye gittin mi yine?" diye sordu Sara.

"Oradan geliyorum," dedi Gina. "Neden sordun?"

"Hiç. Senin yaptığını ben yapamazdım da..."

"Sen de onun gibisin, herkes sizin gibi bencil olsaydı..."

"Bu işi biri yapmalı," diye söze karıştı Diana, "ama senden başka birisi."

Gina omuz silkti, karşılık vermedi.

Tatile gelenlerin tümü plajdaydı. Aşağı yukarı otuz kişi kadardılar. Gina, Diana ve Sara çoğuyla selamlaştılar. Üçü de oranın en çok tanınan kadınlarındandı. Her zaman birlikte görünmeleri pek hoşa gitmiyordu. Üstelik Sara ile Diana, yabancı olmaları bir yana, günde en az on *campari* içiyorlardı. Gina'ya gelince, o hiçbir şey

içmiyordu ama Ludi'nin karısıydı. Kendisinden çok doğal biçimde söz ettiriyordu, herkes Ludi'ye karşı davranışı üstüne olumlu ya da olumsuz konuşmak hakkını buluyordu kendinde.

Jacques ile Ludi denizdeydiler. Jacques sırtüstü yüzdüğünden geldiklerini göremedi. Ludi ise üçüne birden dostça el salladı. Haykırışları Jacques'ın dikkatini çekti, o da el salladı. Küçük, kayaların altında yengeç arıyordu. Bağrışmaları duyunca dönüp baktı. Sonra, yeniden, aynı dikkatle aramaya koyuldu. Omuzlarında bir atkı vardı. Sara yanına gitti.

"Yengeç aramak iyi, ama denize de girmelisin," dedi.

"Rahat bıraksana çocuğu," diye seslendi Diana.

Gina, Ludi'nin haykırışına pek istekle karşılık vermemişti. Diana'nın hakkı vardı, kavga etmiş olmalıydılar. Ludi ile Gina da, onlar gibi, çok kavga ediyorlardı. Tüm plajı, geceleri, tatili zehir eden uzun ve acımasız kavgalar. Kadınlar, soyunmak için kayaların arkasına geçtiler. Evet, incir çekirdeğini doldurmayan, ama yaşamı zehir eden kavgalar. Jacques ise Sara'nın gelmesinden hoşnuttu. Yedi yıldır birbirlerini seviyorlardı. Aynı istek, ilk günlerdeki gibi birleştiriyordu onları. Diana, Sara'yı bekliyordu. Kayalardan birlikte indiler. Kim bilir, yalnızca aşk değil, belki istek bile bunca sabır karşısında sönebilirdi. Gina denizde çoktan uzaklaşmıştı. Diana ile Sara da girdiler. Diana koşarak, Sara sakına sakına.

"İyi ki deniz var!" diye bağırdı Diana.

Güldü ve Sara'ya göz kırptı. Sonra o da uzaklaştı. Sara onları izleyecek kadar iyi yüzmüyordu. Birkaç kulaç atabiliyordu ancak. Plajın ucunda hep yengeç aramakta olan çocuğa doğru gitti.

"Benimle birlikte denize gel."

"Sen yüzmek bilmiyorsun," dedi çocuk.

Kendilerine doğru gelen Jacques'la karşılaşmak üzere birkaç kulaç attı, doğruldu, biraz daha yüzdü. Uzaktan, Ludi ona gülümsüyordu. Deniz neşelendiriyordu insanı. O denli sıcaktı ki, içinde iki saat kalınabilirdi kolayca. Dünyanın öteki denizlerine hiç benzemiyordu. Bu yöreyi sevenlerin, Jacques'ın ve Ludi'nin öç alışıydı sanki. Kusursuzdu. Sara arkaüstü yattı ve kımıldamadan durdu. Birkaç günden bu yana ancak bunu öğrenebilmişti. Deniz gür saçlarının içine, belleğine dek sokuluyordu.

"Bak, bu iyi," dedi Jacques.

Sara'nın yanına varmıştı.

"Ama, ilerleyemiyorum."

"Boyunu geçen yere gel, daha iyi yaparsın."

"Olanaksız."

"İzle beni, yanında kalacağım."

"Ayağım yere değmeyince paniğe kapılıyorum."

Her gün tekrarlanan şeylerdi bunlar.

"Hayır," dedi Jacques, "istemiyorsun da ondan."

Uzaklaştı. Sara sırtüstü yüzmeye başladı yeniden. Bu durumda dağlardan başka yer göremiyordu. Bir de dağın tam ortasında, genç adamın, mayının patlamasıyla uçtuğu yerin yanı başındaki boş evin beyaz duvarlarını. Sara doğruldu, gözleriyle çocuğunu aradı. Çocuk denize girmişti, kolları havada, duraksamadan annesine doğru ilerliyordu. Sara ona yöneldi gülerek.

"Babamı istiyorum," dedi çocuk.

Jacques geri dönüyordu. Sara çağırdı, oda yanlarına geldi. Çocuğu omuzlarına alarak denizin içinde koştu. Ludi, kendisinin de o yana geleceğini haykırdı uzaktan. Çocuğun kahkahalarıyla Ludi'nin haykırışları plajı doldurdu. Sara kumsala döndü, bedeninin serinliğini yitirmemek için bir şemsiyenin altına yerleşti. Orada kaldığı sürece çocuğu gözetlerken adam motoruyla geçti uzaktan. Herkes gözleriyle izledi bu geçişi. Çok büyük bir

halka çizdi. On dakika sürdü bu. O denli büyük bir halka ki, tekne ufka yaklaştığında denizin üstünde bir nokta oldu. Sonra geri döndü, giderek irileşti, motoru durdu, sessizce yüzenlerin arasından yavaşça ilerleyerek plajın birkaç yüz metre uzağına demirledi. Adam denize daldı. Çocuk (Jacques onu geri getirmişti) plajdaki bütün öteki çocuklarla birlikte büyülenmiş gibi bakıyordu motora. Sara, adamın, öteki çocuklar arasındaki çocuğunu tanıdığından kendisini aradığını anladı, eliyle işaret etti. Adam, suları süzülerekten yanına geldi, bir sigara istedi, yaktı ve içmeye başladı.

"Deniz ne kadar güzel," dedi sonunda.

"İnsan çıkmak istemiyor hiç."

"Yine girecek misiniz?"

"Gireceğim. O kadar güzel ki, insan dayanamıyor."

Adam başını denize doğru çevirdi.

"Orada uyudum," dedi, "en sonunda denizin içinde uyuyabildim."

"Ben yapamam doğrusu."

"Yazık ki öğretilecek bir şey değil, yoksa öğretirdim size."

Jacques onlara doğru geliyordu. Yüzdürmeyi denedikten sonra çocuğu omuzlarına almıştı yeniden. Kumsalda Sara'dan uzak olmayan bir yere bıraktı. Karısına seslenerek çocuğu ona teslim ettiğini, kendisinin de doğru dürüst yüzmek için denize açılacağını haber verdi. Küçük, babasının yüzmeye gidişine bakakaldı. Tıpkı az önce motora baktığı gibi, büyülenmiş olarak. Aşağıya sarkan mayosundan çıplak kıçı görünüyordu. Çocuğun çıplak kıçına her zaman gülerdi Sara. Onun güldüğünü gören adam da gülümsedi.

"Güzel bir çocuğunuz var."

"Bilmem."

Sara gülümseyerek çocuğunu gösteriyordu:

"Doğduğu dakikadan beri deli ediyor beni."

"Görülüyor," dedi adam yavaşça.

Az önce otelde baktığı gibi baktı. Sara gözlerini indirdi.

"Çok mu belli oluyor?"

"Ooo! Evet, özellikle ona baktığınız zaman. Hatta, ona böyle bakmanız canımı sıkıyor."

"Biliyorum," dedi Sara gülerek.

Küçük, sessiz kayalıklara yöneldi, yengeç aramaya koyuldu.

"Denize girelim mi?" dedi adam.

"Yüzmeyi pek beceremiyorum , ama girelim."

Sara kalktı, adamı izledi. Diana geldi. Sara ona, denizde kaldıkları sürece küçüğe göz kulak olmasını söyledi.

O sırada Jacques da geliyordu.

"Denize mi gidiyorsun?"

"Evet," dedi Sara, "şimdi dönerim."

Jacques ikisinin uzaklaşmalarına baktı. Yeniden denize dönmeye niyetlendi, sonra vazgeçti. Sara adamın yanında birkaç kulaç attı, sonra sırtüstü yatıp öylece kaldı. Gökyüzünden başka hiçbir şey görmüyordu, hiçbir şey duymuyordu. Derken, adamın profili gökyüzünde beliriverdi. Yanında, ayakta duruyordu. Bir şeyler söyledi ama Sara duymadı. Adam sözlerini tekrarladı, dudaklarının hareketinden, Sara ilerlemesini söylediğini anladı. Sara ilerlemeyi denedi, farkına varmadan açılıvermişti. Adam ona gülümseyerek bakıyor, hiç de kötü yüzmediğini, hep böyle yapması gerektiğini söylüyordu. Sara birden durdu, açıldığını anladı ansızın.

"Daha fazla ilerleyemem," dedi.

"Korkuyorsunuz. Yüzmek bilmediğinizden değil."

"Denizden korkarım."

Adam ona yeniden başlamasını söyledi, ama Sara istemedi. Adam sordu:

"Peki, motorla gezinti ne zaman?"

"Belki yarın sabah."

"Yarın sabah."

Sara gitmeye niyetlendi, ama adam kımıldamadı.

"Ötekilere de haber vereyim mi?"

"İyi olur," dedi Sara.

Adam gülümsedi.

"Peki öyleyse," dedi bir an duraksadıktan sonra, "ötekilere de haber vereceğim."

Yavaş yavaş, yan yana yüzerek döndüler. Herkes oradaydı. Hava, her gün bu saatlerde olduğu gibi, yer yer açıktı.

"Bugün de yağmur yağmayacak," dedi Diana.

"Hayır, sanmıyorum," dedi Gina.

"Herkes de sıcaktan yakınıyor," diye söze karıştı adam.

Ludi atıldı:

"Siz motorun üstünde sıcağı duymuyorsunuz ki..."

"Dilerseniz yarın sabah uzun bir gezinti yapabiliriz."

Ludi'nin sarsılmış bir hali vardı, neşesi kaçmıştı yine.

"Ya da bugün, eğer isterseniz," diye ekledi adam.

"Hayır," dedi Ludi, "yarın, bugün olmaz. Bugün dağda bir gezinti yapsak ne iyi olur!"

Gina'ya baktı. Ona söylemişti bu sözleri.

"Dağda görülecek bir şey yok," dedi Gina.

"Öyle de olsa, ben istiyorum. O insanlar oraya çöreklendiklerinden bu yana soluk bile alamaz olduk, bu durum çok canımı sıkıyor."

"Onlar orada olmasalardı bile," dedi Diana gülerek, "yine kimse soluk alamayacaktı. Hem bu durumdan tedirgin olan yalnızca sen misin?"

"Gidersen, ben de seninle gelirim," dedi Jacques.

"Benden paso," dedi Gina, "yeterince gittim ben."

"Kimse seni zorlamıyor," diye tersledi Ludi.

"Ben de gitmeyeceğim, artık bu tür gezintileri sevmez oldum."

"Eskiden tersini söylüyordun, sıcakta, arıların içinde, dağda gezinmeye bayılıyordun."

"Doğru değil," dedi Gina, "deniz kıyısında, evet, ama dağda gezinmeyi sevmem."

Ludi sesini çıkarmadı, ama alay eder gibi güldü:

"Neden söylüyorsun bunu, neden?"

"Gerçek de ondan."

Gina, birden öfkelenmişti.

"Hatta," diye bağırdı, "dağda gezinmeyi eskiden sevmiş olsam bile, şimdi sevmiyorum! İnsan, yaşamında bir kez sevdi diye hep aynı şeyleri sevmek zorunda mı?"

Ludi yanıtlamadı. Gözlerini indirdi. Jacques gülümsemeye çabalıyordu.

"Başka şeylerden konuşmalıydık," dedi Sara.

"Başka sevdiği nedir, bilmiyorum," dedi Ludi, yavaş sesle.

"*Bitter campari* isteyen var mı?" diye sordu Diana.

Sara ile adam istiyorlardı. Ludi ile Jacques duymadılar.

"Sen benim karımsın," dedi yavaşça Ludi. "Benimle birlikte dağda gezinmeyi neden istemediğini bilmek isterdim, bunu bilmek önemli benim için. Bütün sorun bu! Ama sen bunu bile söyleyemiyorsun, özür dilerim, bundan söz etmeyelim artık."

"Dağda gezinmeyi sevmiyorum işte," dedi Gina. Bir an duraksadıktan sonra devam etti: "Yirmi yıl süresince sevdikleri şeyi hâlâ seven insanlar tiksindiriyor beni, anlıyor musun; tiksindiriyor."

"Ya Amerika, o da tiksindiriyor mu seni?"

"Yolculuk yapmak istemiyorum artık, gebermekten başka bir şey istemiyorum ben."

"Gel, bir *bitter campari* içelim," dedi Diana.

Gina uysalca kalkıp Diana'nın peşinden gitti.

Sara ile adam da kalktılar.

"Neden Amerika?" diye sordu adam.

"Dostları beş yıldır Ludi'yi Amerika'ya çağırıyor," dedi Sara. "Gina gitmek istemiyor." Gülümseyerek ekledi: "Sizin nereli olduğunuzu bilmiyorum, ama burada herkes çok seviyor kavgayı."

Dördü birlikte, plajın öbür ucunda bulunan yol üstündeki küçük büfeye vardılar. *Bitter campari'ler* soğuktu, ikişer tane içtiler hemen, adam da içti. Yalnız Gina bir tane içti, yüzünü buruşturarak. Adam büfenin parmaklıklarına doğru uzaklaştı.

"Sabahtan beri kavga arıyor," dedi Gina, "daha başka bir şey söylemiş olsaydım sonuç yine değişmeyecekti."

Kendini tezgâhın üstüne bırakıverdi.

"Oh! Onunla paylaştığım bu yaşam beni yoruyor artık."

"Bir *bitter campari* daha iç," dedi Diana. "*Bitter campari*'ye çok inanıyorum."

Gina bir kez daha yüzünü buruşturarak içti.

"Beni böyle bir adam için sarhoş edecek değilsin herhalde? Zahmete değmez. Çünkü yaşlandım artık. Ondan bıktığım gün, yirmi yaşamdaymışım gibi çekip gideceğim."

Yavaş sesle ekledi:

"Hep yirmi yaşındaymışçasına çekip gitmek gerek, bunu unutma."

Bir başka *bitter campari* içmeye geldi adam. Konuşmalarla ilgilenmiyormuş gibi davranıyordu. Sara ona yaklaştı.

"Yıllardır sürüp gidiyor bu," diye açıkladı.

"Biliyorum," dedi adam, "bütün köyün ağzında."

"Her kavga edişlerinde bu son olsun diyorlar. Yıllardan beri."

"Oysa, insan onları bir arada gördüğü zaman ilk kez görmüş bile olsa, ne bileyim, bu durumlarının ölünceye dek süreceğini sanır."

Adam *campari*'sini içti. Sonra, sabah otelde baktığı gibi baktı Sara'ya.

"Bu konuda Gina ile aynı düşüncede misiniz?"

"İşi fazla büyütmemeye çalışıyoruz."

"Pek kolay değil. Fil değiliz ki..."

"Elbette kolay değil..."

"Peki, yarın motorla gezelim. Nereye isterseniz oraya gideriz."

"Belki de dağın arkalarında bir yere," dedi Sara. "Pointa Bianca'nın sarp kıyılarından söz eder durur Ludi. Onun için ben oraya gitmeyi düşünüyorum."

"Nereye isterseniz," dedi adam, "gerçekten nereye isterseniz."

Sara hiç karşılık vermedi. Gina ile yanına gitmek üzere kalktı.

"Sizler," dedi Gina, "sizler gençsiniz, erkek değiştirebilirsiniz. Sana gelince," dedi Sara'ya, "senin bir altın topun var."

Denizde oynayan küçüğü gösterdi.

Üçü birden hiç konuşmadan çocuğun oynamasını izlediler. Ludi ile Jacques tartışıyorlardı. Birbirlerine söylediklerini kadınlar duymuyordu. Ludi bağırıp çağırıyor, Jacques da besbelli onu yatıştırmaya çalışıyordu. Adam yalnızdı, büfenin parmaklıklarına dayanmış, denize doğru dönmüştü.

"Yemekten önce onları görmem gerek," dedi Gina.

Sara ile Diana onunla gitmeye karar verdiler.

Adam, Jacques ile Ludi'yi beklediğini söyledi. Sara, Jacques'a seslenerek küçüğü otele götürmesini ve yemeğini yedirmesi için hizmetçiye teslim etmesini söyledi.

Jacques da dağa gitmeyi çok isterdi, ama Ludi hemen gitmek istemiyordu, onunla birlikte kaldı. Kadın-

lar büfenin çevresini henüz dolaşmışlardı ki, küçük koşarak geldi. Sara'ya asıldı.

"Ben seninle geleceğim."

"Olmaz. Baban sana kayıklar yapacak, sana kayık yapmasını söyle ona."

"Gel," diye çağırdı Jacques, "çok güzel kayıklar yapacağım sana."

Ama küçük kımıldamadı. Bunun üzerine adamı parmaklığından indi, Sara'ya doğru geldi, küçüğü elinden tuttu. Bir kez daha baktı Sara'ya, biraz uzun ve alaycı bir biçimde –Diana bunu gördü– sonra küçüğü Jacques'a doğru götürdü.

Kadınlar, kısa bir süre nehir kıyısında, sonra otelin önünden geçen yolda yürüdüler, oteli geçtiler biraz; Gina solda, dağa çıkan sarp bir patikaya saptı. Vakit öğleye yaklaşıyordu. Kocayemişler arı vızıltılarıyla doluydu. Ve hep bu saatlerde gümüş yapraklı kandiye otlarından keskin bir günlük kokusu yayılırdı havaya. Rüzgâr genellikle daha sonraları, saat ikiye doğru çıkardı. Ama daha önce, her gün olduğu gibi gökyüzü yavaş yavaş sisten kurtulurdu. Bu da yağmurun henüz yağmayacağının belirtisiydi. Dağda sıcak öylesine amansızdı ki, aşağıda deniz kıyısında daha kolay karşı konulabiliyordu ona. Hiç olmazsa kıyıda tam karşıdaydı, dürüst bir düşman gibi.

"Arılardan korkuyorum," dedi Sara.

Diana karşılık verdi:

"Korkmadığın şey var mı?"

"Arkamdan gel," dedi Gina.

O önden yürüdü, Sara da arkasından.

"Güneşin sıkıntısı da var," dedi Diana. "Bu ülkeye gelmeden önce bilmezdim."

"Ona küçük bir kız gerekirdi, çok genç, bu büyük adamla birlikte olmaktan kıvanç duyacak küçük bir kız. Ben ise çok iyi tanıyorum onu, bununla da övün-

müyorum, tam tersine. Yirmi yaşında küçük bir kız. Ben de rahat ederdim."

"Elbette," dedi Diana, "o zaman her şey yeniden başlardı. Ve önceden olup biten söz konusu edilmezdi artık."

Gina durdu, Diana'nın karşısına dikildi.

"Budalayım, biliyorum, ama ondan söz ederken değil. Hayır değil."

"Öylesin," dedi Sara, "özellikle ondan söz ettiğin zaman."

"Eşlerin birbirlerini tanıması, belki de insanların sahip olabilecekleri şeylerin en kötüsü."

Gina başını salladı, düşünceli düşünceli yürümeye devam etti.

"Gerçekte var olan şu ki," diye mırıldandı, "sevişmeyi seviyorum hâlâ."

Ne Diana, ne de Sara karşılık verdi. Gina bir keçi kadar hızlı yürüdüğünden ona yetişmekte güçlük çekiyorlardı.

"Bu isteği yok edecek birtakım şeyler vardır kuşkusuz," diye konuşmasını sürdürdü Gina, "ne bileyim, ilaçlar..."

Diana kahkahayı bastı. Gina döndü, gülmüyordu.

"Gülün bakalım siz," dedi, "ama biliyorum ki sevişmeyi hiç sevmeyeceğim, bunun artık benden geçmiş olacağı dönem gelince iyice sakinleşeceğim.

"Sorun yalnızca buysa," dedi Sara, "başkalarıyla da yapabilirsin her zaman."

"Hayır," dedi Gina, "değiştirmeyi yapamadım hiçbir zaman. Bir erkekle yaşadığım sürece başka erkekler giremez yaşamıma. İlk kocamla birlikte olduğum zamanlar, henüz çok gençken bile yapmadım bunu."

"Kıtır atma," dedi Sara.

Gina döndü. Kandiye otlarının yeşilinden, hayranlığa değer gözleri vardı.

Sara devam etti:

"Sen yalnız bir erkekle sevişmeyi seviyorsan, sevişmeyi sevmiyorsun demektir."

Diana aynı düşünceye katıldığını belirtti:

"Al benden de o kadar!..."

"Sizler orospusunuz," dedi Gina.

Sara atıldı hemen:

"Bana öyle geliyor ki, elli erkekle birden sevişebilirim."

"Sen yapabilirsin, ama Diana yapamaz," dedi Gina.

"Ben kimi aldatacağım zaten," dedi Diana. "Öyle sanıyorum ki, başka başka birçok erkekle aynı zamanda sevişebilmek için, yıllar süresince bir tek erkekle sevişmenin ne olduğunu bilmek gerekir."

Boş eve vardılar. Gina, üç günden beri her gün, hatta kimi zaman günde iki kez geliyordu buraya.

Havaya uçan mayıncının anasıyla babası, yanlarından hiç ayrılmayan bakkalla birlikte hâlâ oradaydılar, iki duvar yıkıntısının gölgesinde bekliyorlardı. Önlerinde orta büyüklükte bir sabun sandığı vardı. Bakkal vermişti. Çocuklarının bedeninden artakalan bütün parçaları toplamışlardı içine. Sandık çivilenmişti. Üstünde bir şarap şişesi, bardaklar, ekmek, bir parça sucuk ve portakallar vardı. İhtiyarlar sandığın tam karşısında bir yere çökmüşlerdi, bakkal da biraz yanlamasına oturmuştu. İki genç gümrükçü de, ihtiyarların ölüm kâğıdını imzalamaya karar vermelerini beklerken sandığı gözden ayırmıyorlardı. Onlar da, patlamanın meydana getirdiği kara moloz yığını içinde bir başka duvar yıkıntısının gölgesinde yere oturmuşlardı. Boyunlarını omuzlarının arasına gömülmüş gibi gösteren üniformaları içinde buram buram terliyorlardı. Koltuk altları terden bir yarım ayla çevrelenmişti. Yıpranmış kasketlerinin altından ter oluk gibi akıyordu. Kayışlı eski filintalar taşıyorlardı. Bu saatte duvarların gölgesi çok dar olduğundan, onlar

da ötekilerle çok sıkı fıkı dostmuşlar gibi sabun sandığının tam karşısına oturmuşlardı.

İhtiyarlar, ovanın öte yanındaki dağ köyünden gelmişlerdi. Tanıdıkları hiç kimse yoktu. Oğullarını da tanımıyordu kimse. Kuzeyden mayınları toplayarak gelmişti. Bir mayının patlamasıyla havaya uçtuğunda köye varmamıştı henüz. Bilinen bir şey varsa, o da yirmi üç yaşında olduğuydu. Bakkala gelince, onu herkes tanıyordu. Köyün en ünlü kişisiydi. Altmış yaşlarında bir adamdı, iki yıldan beri duldu. Ludi ile Gina'nın da dostlarıydı. Genç adamın mayına çarpıp havaya uçmasından beri, ya da daha doğrusu, yaşlı ana-babanın gelmesinden bu yana, zamanının büyük bir bölümünü, hatta gecelerini boş evin yanında, iki ihtiyarla birlikte geçiriyordu. Onun için bir değişiklikti bu. Tüm yaşamının çok yavaş, çok uzun geçtiği bu yöreyi sevmiyordu artık. Hiç değilse böyle olduğunu ileri sürüyordu.

"Patlamak için kırk beş yıl bekledi," dedi. Diana bakkalı fark ederek, "ama gerçekten patladı."

Ufak tefek, ince, bir çocuktan iri olmayan bir adamdı. Ama gözleri, en küçük yenilik karşısında güneş gibi parlıyordu. Her şeye katılmaktan tat alıyordu, genç mayıncının ana ve babasının bu büyük acısına bile.

"Merhabalar," dedi Gina.

Tümü birden, gümrükçüler de dahil, selamını aldılar, yalnız yaşlı kadın karşılık vermedi. Gina o anda iki gümrükçüye birden çıkıştı:

"O budalaca işinizi yapmak için mi buradasınız hâlâ?"

"Gitmek elimizde mi sanki?" dedi biri.

"Amma da aşağılık meslek!" diye söze karıştı bakkal. "Aslında onlar da herkes kadar iyi ya..."

"Evet öyle," dedi Gina.

Kadınlar duvarın gölgesine oturmaya gittiler. Onlara biraz yer verildi. Yaşlı kadın da duvarın ucuna doğru

çekildi biraz. Bakkaldan daha yaşlı olmalıydı. Elleri topraktan ve kandan kararmıştı. İki gün iki gece süresince kocasıyla birlikte evin taşlarıyla ısırganları arasında araştırma yapmışlardı. Şimdi işleri bitmişti. Dinleniyorlardı. Yaşlı kadın hemen hemen her zaman uyuyor, uyukluyordu. Dağda su bulunmadığından elleri kirli kalmıştı.

"Size makarna getireceğim," dedi Gina. "Ara sıra sıcak şeyler yemek gerekir, yoksa hastalanırsınız. Hastalanmak da bir şey değiştirmez."

Kadın gülümsedi hafifçe.

"Sizin, sizin çocuklarınız var mı?"

"Benim yok," dedi Gina, "ama onun, evet onun bir tane var."

Sara'yı gösterdi.

"Kaç yaşında?" diye sordu cılız bir sesle kadın.

"Dört yaşında."

"Ah! Evladım."

Herkes ona bakıyordu. Bakkal da. Ama üç günden beri çılgın bir âşık gibi bakıyordu.

"Çocuklarla işim yok benim," dedi bakkal. "Önceden belki, ama şimdi..."

Dükkânına girildiği vakit, örneğin tuz, cila ya da başka bir şey olup olmadığı sorulsa, "Tuz yok, çoktan beri tuzla işim yok benim," ya da, "Cila mı? Hayır, cila burada ne arar? Çoktandır cilayla işim yok benim," diyordu. Sebzelerden, kimi zaman etten, hemencecik yok oluveren zahireden başka şey satmıyordu artık. Boş raflarının ortasında yaşlı ve yalnız, ellerini ovuşturup duruyordu. Yaşamının en anlaşılır işi buydu. Günün birinde işini bu denli boşlayacağı aklının ucundan bile geçmezdi.

"O da," dedi yaşlı adam, "o da çok acı çekti."

"O mu?" dedi Gina. "Ha, evet –kendini toparladı– gerçekten acı çekti."

"Evet," dedi bakkal. "Tezgâhın üzerinde ölü bulundu. Ölüm yıkımdır her vakit, birlikte geçirilebilecek yaşamların en kötüsünden sonra bile olsa."

Gümrükçülerden biri sabun sandığı üzerinden bir portakal aldı, soymaya başladı. Yaşlı adam bir başka portakalı öbür gümrükçüye uzattı.

"Al, al," dedi bakkal, "rüşvet değil. Nasıl olsa başlarında dikilip duruyorsunuz."

"Elimizde bir şey olsaydı..." dedi gümrükçü.

"Bayanlara da ver," dedi yavaşça kadın.

"İstemez," dedi Gina, "birazdan yemek yiyeceğiz."

"Onu ölü olarak tezgâhın üstünden başka nerede bulabilirlerdi ki? Hırsla yapışmıştı tezgâha zavallı, zavallı kadın."

Sıcak olağanüstüydü. Soluğunu kesiyordu insanın. Ama kadının, yaşlı adamın, hatta bakkalın sıcaktan etkilendikleri pek söylenemezdi. Gina, gözlerini sabun sandığına dikmiş bakıyordu.

"Bu sıcakta uzun süre bekletilmez," dedi yavaşça.

"Yok canım," dedi bakkal, "iyi kapalı. Yivler de sabunla dolu."

"Öyle de olsa," dedi Gina yüksek sesle, "orada on beş gün kalamazlar herhalde, değil mi?"

Kimse yanıtlamadı. Gümrükçüler tedirgin görünüyorlardı.

"Bakın," dedi Gina gümrükçülere, "bir kez daha söylüyorum, vergiyi biz ödeyeceğiz, siz de onları rahat bırakacaksınız."

"Yalnız vergiyle iş bitmiyor," dedi gümrükçü, "siz de biliyorsunuz ki, ölüm kâğıdı da var."

"Doğru," dedi Gina.

Sanki yaşlı kadın orada değilmiş ya da ölüm kâğıdı onu ilgilendirmiyormuş gibi söyledi bunu.

"Unuttum, gerçekten, bir de ölüm kâğıdı var," diye tekrarladı Gina.

"Zorunlu bu."

"İmzalamak istemiyor," dedi gümrükçülerden biri, "tastamam hazırlanmış olarak oraya, ayağına götürülse bile."

Ses tonu sevimli ve anlayışlıydı. Kadın hem dinliyor, hem de onlara bakıyordu. Ölüm kâğıdını imzalamak sorunundan içinde bulunduğu bu olanaksızlığı çözmeye gücü yetmez bir durumda, sırayla bir Gina'ya, bir gümrükçülere bakıyordu.

"Bu ölümü bildirmek istemiyorsunuz demek," dedi Gina.

Kadın olumsuzca başını salladı.

"O imzalamazsa ben de imzalamam, dedi yaşlı adam, "hem vaktimiz var daha."

"Köy idaresine diş biliyor hanım," dedi gümrükçü. "Ama kimsenin suçu yok bunda."

"Ben onu anlıyorum," dedi bakkal. "Onun yerinde olsam ben de imzalamazdım."

Kadın, güneşten kızarmış bakışlarıyla, belki de biraz şaşkınlıktan baktı ona. Kendisini anladığını söyleyen bakkalı anlamıyordu açıkça o da.

"Ölüm kâğıdı," dedi yavaşça Diana, "gerçekte hiçbir şey değildir, bir kâğıt parçası işte."

Kadın bir şey demedi, gözlerini indirdi.

Gina elini tuttu, okşadı. Ses çıkarmadı kadın.

"Haklısınız," dedi Gina.

Sara da onayladı:

"Evet, tümüyle."

Kadın titremeye başladı. Soluk alacakmış gibi açıldı ağzı. Gina elini sıktı.

"Ama hep burada kalamazsınız," dedi.

"Köyün idaresine diş biliyor," diye söze karıştı gümrükçü. "İşin aslı bu."

Kadın hayır anlamına başını kaldırdı, yeniden ağlamaya başladı.

"Artık bu ölüm kâğıdından söz etmeyelim," dedi Diana.

"Ben onu anlıyorum," dedi bakkal.

Yaşlı adam çok yavaş bir sesle konuştu:

"İstemiyor, ama nedenini o da pek bilemiyor olmalı."

"Bundan söz etmeyelim artık," dedi Gina.

"Özür dilerim," dedi bakkal, "ama sanmam ki, hepinizin yapmak istediği iyilik onu ilgilendirsin."

Gina utanmış bir tavırla bakkala baktı:

"Peki onları, on beş gün orada bırakmak mı gerekiyor?"

"Neden olmasın? Herkesin kendi bildiği gibi acı çekmeye hakkı yok mu?"

Gina karşılık vermedi. Ludi, Jacques ve adam karşıdan geliyorlardı. İlerledikleri sürece kimse konuşmadı. Gina kadının elini kendi avucunda tutuyordu hep. Öbür eliyle kadın sümkürdü. Bakkal kendi kendine konuştu:

"Her şeyi anlıyorum, tuhaf, bir süredir her şeyi anlıyorum sanki. Evet, anlıyorum, her geçen gün biraz daha fazla. Belki de deliriyorum."

Adam üzüntülü değildi. Jacques'la Ludi'yi yolda yürürken görünce, eliyle işaret etmişti. Yaşlı kadının böylesine karşı koyması adamı duygulandırıyordu.

"Merhaba," dediler Jacques ile Ludi.

Adam ilk kez geliyordu, eliyle bir işaret yaptı. Herkes gibi kadına baktı. Kadın görmedi onu.

"Ölüm kâğıdını imzalamak istemiyor," dedi bakkal.

Gümrükçüler kınayıcı bir tavırla baktılar bakkala. Yaşlı kadının gözlerinde bir gülümsemenin gölgesi belirdi, kendi öyküsünden başka bir öykü söz konusuydu sanki.

"Çok iyi," dedi Jacques yaşlı kadına yavaşça.

Bir duvarın gölgesine oturdular. Onlara yer açmak için biraz daha çekildi kadın. Duvarın gölgesi çok dardı bu saatte, birbirlerine iyice sokulmuşlardı. Ölüm kâğıdından söz etmemek için başka şeylerden konuştular. Yaşlı kadın bir parça uyukladı. Yaşamını deniz kıyısında geçirmiş olmalıydı. O kendine özgü kokusu zamanla yitip gitmişti. Ölü dikenlerin çiçek açtığı kumların kokusunu taşıyordu şimdi.

Adam kadına bakıyordu. Sonra sandığa çevirdi bakışlarını, biraz solgundu. Kıvırdığı bacakları Sara'nın bacaklarına dokunuyordu.

"Şu yağmur da ne zaman yağacak?" dedi Ludi yavaş sesle, öfkesi geçmişti. "İnsan bir taş parçası olamıyor, bunu bütün gücüyle istese bile. Günün birinde kımıldaması gerekiyor."

Yaşlı kadın uyandı. Elini, umursamazlık ve boyun eğme anlamında hafifçe kaldırdı.

"Kim bilir?" dedi bakkal.

"Hayır," dedi Ludi, "Olamaz."

"Yağmur yağınca görürüz," dedi yaşlı adam. "O imzalamak istemezse, ben de imzalamam."

Karısına bakarak söylemişti bunları. Kadın gözlerini indirdi. Anlayışsızlığın, kabullenmeyişin dev bir gücü haline gelmişti. Öbürlerinin anlamaya karar vermeleri gibi, o da anlamamaya karar vermişti. Fark yoktu. İnsan ona bakınca denizi düşünüyordu.

"Bu daha çok onu ilgilendiriyor," dedi yaşlı adam. "Canı kımıldamak istemiyor. İmzalarsa kımıldamak zorunda kalacak. O ise istemiyor bunu."

Jacques bir güzellik gösterisiymiş gibi gözlerini ayırmadan bakıyordu yaşlı kadına. Ludi ile adam da:

"Bana kalırsa," dedi gümrükçülerden biri, "hiçbir zaman imzalamayacak." Ludi'ye bakarak alçak sesle ekledi: "Aşağıda şefi bulup açıklarsam, belki anlayış gösterir."

Gelgelelim dağın sessizliğinde alçak sesle konuşulamıyordu. Her şey kulağın dibindeymiş gibi duyuluyordu. Bakkal duydu.

"Boşuna," dedi, "anlayış göstermeyecektir. Zahmete değmez."

"Ben de öyle düşünüyorum, boşuna zahmet," dedi öbür gümrükçü.

"Peki, ya biz gidersek?" dedi Jacques, "Ludi ile ben?"

"Boşuna," diye tekrarladı bakkal. "Daha önce yönetmelikte görülmediği için olayı açıklayamayacak. Kadıncağızı delilik ya da kışkırtıcılıkla suçlayacak, reddedecek."

"Zahmet etmeyiniz," dedi yaşlı adam, "göreceğiz, yarın, yarından sonra... vaktimiz çok."

Bir kez daha söyledi karısına, kadın uyukluyordu, duymadı.

"Hem bize hiçbir şey yapamazlar," dedi yaşlı adam, "kâğıdı imzalamıyoruz diye bizi öldürecek değiller ya, ne yapabilirler yani?"

Herkes gümrükçülere doğru döndü. İkisi de karşılık vermedi.

"Ne yapabilirler?" diye sordu Gina, "söyleyin bakalım."

"Sandığı alıp götürmelerine engel olurlar," dedi gümrükçü yavaş sesle.

Bir irkilmeyle uyandı yaşlı kadın. Yüzünü buruşturdu, hafifçe inledi.

"Hayır, yapamazlar."

"Hayır," dedi Diana, "yapamazlar. Yetsin artık bu kâğıt hikâyesi."

"Evet yetsin," dedi Jacques.

Dağda her tür arı, sinek, böcek vardı. Durmadan kovalıyorlardı elleriyle. Yaşlı adam da kovalıyordu arada bir, ama kadının aldırdığı yoktu. Alnına ellerine ko-

nuyorlardı. Kadın sıçramalar içinde, gözyaşı dökmeden ağlamaya başlamıştı yine. Gina elini tuttu yeniden.

"Makarnayı etli mi istersiniz istiridyeli mi?"

Yaşlı adam şaşırmış, hatta biraz da canı sıkılmış göründü.

"İstiridyeli isterseniz," diye devam etti Gina, "evde hazır yapılmış var, akşama göndereceğime hemen gönderirim."

"İstiridyeli makarnayı herkes sever," dedi bakkal.

"Yok canım," dedi gümrükçülerden biri, "etliyi herkes sever, ama istiridyelisini seven olmaz pek. Örneğin, ben ağzıma koymam."

"Öyleyse daha iyi," dedi Gina, "ne dersiniz?"

"Zahmet etmeyiniz," dedi yaşlı kadın, sonra caydı, kocasını göstererek ekledi: "Dilerseniz yalnız onun için gönderin biraz."

"Hemen getireceğim," dedi Gina, "şarapla birlikte."

Kalktı. Öbürleri donmuş gibi yaşlı kadına bakarak bir dakika daha kaldılar. Yaşlı kadın Gina'nın baktığını görünce biraz canlandı.

"Çocuk oğlan mı?" diye sordu herkese.

"Evet," dedi Jacques.

Düşündü. Düşündüğü sıra kimse konuşmadı. Ama o başka bir şey söylemedi.

"Fransız mı?" diye sordu yaşlı adam.

"Evet," dedi Jacques. "Paris."

"Ya hanım kız?"

"İngiliz. Londra."

"Ben İtalyanım," dedi yaşlı adam, "ama hanım İspanyol. Saragossa'dan."

Bakkal adama baktı. Adam:

"Ben de Fransızım," dedi.

"Bir kez," dedi yaşlı adam, "bizim oğlan üç günlüğüne Marsilya'ya gitmişti, yeğenlerinin yanına."

"Yavrum..." dedi yine yaşlı kadın. Dalgındı, uykuda gibi.

Güneş ayaklarına yetişti, yakıyordu. Dağın tüm sineklerinin vızıltısı duyuluyordu.

"Her an uyuduğuna göre hasta olmalı," dedi Gina çok yavaş bir sesle.

"Değil," dedi yaşlı adam, "sağlığı yerinde. Yalnız yorgun, hepsi bu."

Kalktılar. Ludi bakkala gelip gelmeyeceğini sordu. Bakkal kararsızdı. Gina kalmasını söyledi.

"Üç kişiye yetecek kadar makarna var. İstersen kal burada, aşağıdakinden daha iyi karnın doyar." Gümrükçülere döndü: "Size makarna yok."

"Biz istemeyiz zaten, biliyorsunuz, elimizden bir şey gelseydi."

"İnsan gençken kafasız oluyor," dedi bakkal. "Herkes. Düşünce sonradan geliyor, oysa hep tersini söylerler ama yanlış."

"Hem, gümrükçülere herhangi bir şey veremem ben," diye ekledi Gina, "ilkelerime aykırı düşer."

"Hepiniz hoşça kalın," dedi Ludi.

Oradan ayrıldılar. Ludi'nin kaygılı bir hali vardı, ama hiç öfkeli değildi.

"İstiridyeli makarnanın hepsini onlara vermeyeceksin herhalde."

"Ne vereceğimi görürsün," dedi Gina.

Ludi durdu, umutsuz. Güneşte, yukarıya kalkmış kollarıyla bir atı andırıyordu. Ölünceye dek böyle ata benzeyecekti.

"Olamaz," dedi. "Hepsini vermeyeceksin."

"Canım isterse hepsini veririm. Sen git otelde ye."

"İstiridyeli makarnaya bayılıyorum," diye açıkladı Ludi, Jacques'a. "Ama tümünü ihtiyarlara vermeye kararlı."

Gina yanıtlamadı. Sara'nın kolunu tutmuştu, eve dönmek için acele ediyordu. Adam Diana ile birlikte arkadan geliyordu.

"Yemin edebilirim ki," dedi Ludi. "Çok sevdiğimi bildiği için istiridyeli makarnayı akşama vereceğine öğleyin veriyor. Birden aklına geldi çok sevdiğim."

"Bundan benim de kuşkum yok," dedi Jacques. Gülmeye başladı.

Gina, Sara'nın kolunu bıraktı. Rahatlamıştı. Hafiften ıslık çalmaya başladı. Sonra birden, ölen mayıncının anasıyla babasına makarnayı bir an önce ulaştırmak için yamacı koşarak indi. Keçiyolu darlaştı. Hafif ve derin bir esinti çıktı ansızın. Güneş bir demirci ocağı gibi, tüm ateşleriyle parladı. Adam Sara'nın arkasında yürüyordu. Ludi, her isteğine kulak tıkayan böyle bir karısı olmasından ötürü duyduğu pişmanlıktan söz ediyordu. Jacques her zamanki gibi dinliyordu. Sara onların bütün konuşmalarını duyuyordu. Adam sigarasını tüttürerek hep Sara'nın arkasından yürüyordu. Otele vardıklarında, Jacques *bitter campari* ısmarladı. Ludi kendisininkini bir dikişte yuvarladıktan sonra:

"Şu Gina'nın dünyadaki tüm yaşlılara karşı duyduğu bu hayranlığı sevmiyorum," dedi.

Evinden henüz dönen Gina'nın önünde söylemişti bunu.

"Ne dedi?"

"İstiridyeli makarnayı çok sevdiğini söyledi," diye karşılık verdi Diana.

"Yarın gene yersin," dedi Gina, "ama bunlara dokundurmam."

"Bunu söylemiyordum," dedi Ludi, "dünyanın tüm yaşlılarına karşı duyduğun hayranlıktan hoşlanmadığımı söylüyordum."

Gina yerine otururken:

"Demek, tartışmayı sürdürmek istiyorsun," dedi.

"Beni aldatsaydın daha iyi olurdu..."

Diana laf karıştırdı:

"Şu *bitter campari* de tılsımlı bir şey."

"Evet," dedi adam, "gitgide sever oldum ben de."

Ludi'den başka herkes bir tane daha içti.

"Ben istemiyorum," dedi Ludi, "eve gidip istiridyeli makarnayı şu aptal moruklara vermeden önce, kendim yiyeceğim."

"Aklını buna takma artık," dedi Sara.

"Takmadan yapabileceğimi sanmam."

"Çocuklarla birlikte yaşamak yorucu," dedi Diana. "Çocukluk güzel şey, ama ne de olsa yorucudur."

Ludi gülmeye çalıştı, ama Diana gülmedi. Sonra çekip gitti, Gina da arkasından. Tam eve girerlerken kapıdan çocuk çıktı. Hizmetçi arkasındaydı. Çocuk güneşli alanı koşarak geçti, yanlarına vardı.

"Nasıl oluyor da siz buradasınız?" diye sordu Sara.

"Evde yemek istemedi, Bayan Ludi'nin evinde yemek istedi. Siz onun her istediğini yapmasına izin verdiğiniz için ben de bu istediğini kabul ettim."

Çocuktan istiridye kokusu geliyordu.

"İstiridyeli makarnadan mı yedi yoksa?" diye sordu hizmetçiye.

Herkes güldü. Diana üçüncü *bitter campari*'sini içiyordu. Sara ikincisini, Jacques da, adamla Diana gibi, üçüncüsünü.

"Evet," dedi hizmetçi, "bir çeşit midye. Domuz gibi yedi."

"Domuz gibi mi yedin?" diye sordu Jacques küçüğe gülerek.

"Dayağı hak etti," dedi hizmetçi, "sofra örtüsünü salça içinde bıraktı."

"Çocuk haklı," dedi Diana, "sofra örtüsünü yaymasalardı. Burada sofra örtüsüne gerek ne?"

"Örtüyü isteyen Bay Ludi," dedi hizmetçi, "ne var ki, bu domuz kirletti."

Sara gözlerini hizmetçiye doğru kaldırdı, birden ilgilenmişti. Küçüğü göğsüne bastırarak tutuyordu hep.

"Gerçekten onu zapt edemiyor musunuz?" dedi Diana.

Sesinde öfkeden çok merak vardı. Hizmetçi anladı.

"Ah! Bayan Diana," dedi, "hiç söz dinlemiyor."

"Daha beş yaşında bile değil," dedi Sara.

"Fark etmez," diye karşılık verdi hizmetçi, "ona böyle yüz vermeye devam ederseniz, tam bir serseri olup çıkacak. Benden söylemesi."

"Madem bunu siz söylüyorsunuz," dedi Diana, "öyleyse size inanmak gerek."

Hizmetçi çıkıştı:

"Ne söylediğimi biliyorum, bir serseri, iyi bir insan değil!"

Sara çocuğuna baktı, kulak kesilmiş hizmetçiyi dinliyordu. O da anlamaya çalışıyordu olup biteni. Ama, kendini bile unutan bu ağzın, istiridye salçasına bulanmış kaygan yanakların, güneş kokulu saçların, denizinkinden daha saf bir öfkenin dalgalandırdığı bu gözlerin ardında ne görülebilirdi ki!

Çocuk çırpındı, kıpkırmızı kesildi birden, hizmetçinin karşısına dikildi.

"Ben onu istemiyorum," dedi, "herkesten daha kötü o."

Hizmetçi duraksadı, sonra gözlerini ondan ayırmadan gülmeye başladı.

"Aslında," dedi Sara, "anlaşıyorsunuz."

"Hayır," dedi Diana.

"Bir saat izin alabilir miyim?" diye sordu hizmetçi.

"Olur," dedi Sara, "ama benden böyle izinler istemeniz için bir neden göremiyorum."

"Hadi gidiniz," dedi Jacques, "enayi gümrükçünüz hep orada, yukarda."

Hizmetçinin tepesi attı:

"Bak hele, sizden daha enayi değil herhalde."

Diana güldü, sonra Jacques, "benden daha enayi kuşkusuz."

"Bu onun kusuru değil ya, o moruk deli karı ölüm kâğıdını imzalamak istemiyorsa, o ne yapsın? O görevini yapıyor yalnızca."

"Görevini yapan kişilermiş, bok yesinler," dedi Jacques. "Hadi git, bul onu, hadi. 'Seni seviyorum sevgilim' Bütün bunları bakkal size çevirebilir."

"Aa! Aa!" dedi Diana, gülerek, "bakkal mı çevirmenlik yapıyor?"

"Peki, başka türlü nasıl anlaşırız?" dedi hizmetçi, o da gülüyordu.

Kızardı ve uzaklaştı. İki adım atmıştı ki, geri döndü. Hiç gülmüyordu artık. Derin ve anlamlı bir tavırla şöyle dedi Jacques'a:

"Ne olursa olsun, beni patronlarımla birlikte yurtdışına zor götürürler artık."

Çekip gitti. Çocuk otele daldı, şekerlemelerle birlikte döndü. Jacques, Sara ve Diana yemeğe başladılar. Adam masasına gitti, yemeğe başladı.

"Ona yol vermelisin," dedi Diana, "bu kızı yanında tutamazsın artık."

"O beni fazla rahatsız etmiyor," diye karşılık verdi Sara, "daha çok çocuk yüzünden, söz geçiremiyor artık ona. Aslında köle ruhlu değildir hiç, bu hali hoşuma bile gidiyor."

"Doğru ama, yine de yanımızda tutamayız," dedi Jacques.

"Geldiği zaman böyle değildi," diye konuşmasını sürdürdü Sara. "Çok değişti, o da biliyor bunu ve bizim hatamız olduğunu söylüyor."

"Her neyse," dedi Diana, "hizmetçiyi değiştirmelisiniz."

"Bana kalırsa onu alıkoyarım, dedi Sara, "her zaman hizmetçi aramaktan bıktım."

"Neden bıkmadın ki?" diye sordu Jacques. "Arayacak olan benim."

Aynı düşünceyle her ikisi de gülümsediler.

Diana konuyu değiştirdi:

"Bu ülkede iyi bir şey varsa o da şarap. Ama soğuk içmek gerek. Oysa burada, bu otelde, içkiler yeterince soğuk olmuyor."

"Bakalım, birşeyler düşünürüz," dedi Jacques. "Bu yüzden yaşamı zehir etmeyelim kendimize." Gülümseyerek Diana'ya döndü: "Şarap için dediğin doğru. Bir soğuk şarap karşılığında neler vermezdim!"

Çocuk, yemeğin ortasında, başını boş masaya koyarak uyudu. Sara onu arabanın kanepesine götürdü. Döndüğünde Diana adamdan söz ediyordu.

"Onu kahve içmeye çağırsak nasıl olur?"

Jacques kabul etti. Adam kahve içmeye geldi. Sıcaktan, denizden, dünyada savaş olasılığından söz ettiler. Sıcakla denizi ilgilendiren konuların dışında kimse kimseyle uyuşamıyordu. Sara ile Jacques, çocukları nedeniyle erken kalktılar. Onu uyandırmadan götürdüler eve. Her zamanki gibi, Sara çocuğun yanı başına uzandı. Bu yörenin çocuklar için elverişsizliğini düşündü, çocuğunun tadına doyulmaz bir serinlik içinde uyuyacağı başka tatilleri düşledi. Sıcak öylesine bunaltıcıydı ki, çok geçmeden yağmur yağacağına inanılabilirdi, belki de öğleden sonra. Bu umutla uyudu.

İKİNCİ BÖLÜM

Uyandığında, hava biraz daha hafiflemişti. Bir saat uyumuştu yalnızca. Uyuyan çocuğu uyandırmamak için usulca kalktı. Jacques da uyuyordu hâlâ. Hizmetçi gideli iki saat olmuştu, henüz dönmemişti. Bu kadını değiştirmem gerekirdi belki de, diye aklından geçirdi. Ama, bu düşünceyi kafasından geçirdiği her seferinde olduğu gibi, zahmete değmez, dedi kendi kendine. Çünkü ayrılacaklardı belki, insan yalnız olunca hizmetçiye gereksinme duymaz. O da yalnız kalınca hizmetçiye gerek duymayacaktı. Bahçeye çıktı, verandanın basamakları üzerine oturdu. Yandaki evin balıkçıları daha şimdiden gidiyorlardı balığa. Birbirinin arkası sıra, ağları, kürekleri, sırıkları kayalıklara doğru götürüyorlardı. Hafif bir rüzgâr çıkmıştı. Şafağa dek eserdi artık. Sıcak olmasına sıcaktı kuşkusuz, ama hiç değilse teri kurutuyordu. Sabaha oranla öğleden sonraları, yaşam daha dayanılır oluyordu. Adanın yakınında, sol yanında, bir balıkçı ağını atıyordu tek başına. Bir balerin gibi ekseni üzerinde yavaş yavaş dönerek çekiyor, sonra birdenbire fırlatıyordu: Ağ koskocaman açılıyordu önünde, onu hazırlayan küçücük insana oranla gerçekten koskocaman. Sonra yeniden başlıyordu, ağır ağır, hep aynı beceriklilik, aynı sabırla. Üçüncüsünde birkaç balık çekti. Balıklar güneşte ışıldadılar. Sara'nın aklına başka balıkçılar geldi. Kül rengi nehirlerin maymun sesleriyle yankılanan bataklık ağızlarında aynı rahatlıkla, aynı ustalıkla atıyorlardı ağlarını. Biraz dikkat yetiyordu Sara'ya. Sakızağaçlarındaki maymunların, de-

nizin uğultusuna, soyulmuş palmiyelerin rüzgârdaki gıcırtılarına karışan yaygaralarını duyuyordu hâlâ. Yabanördeği avlamak için erkek kardeşiyle birlikte sandalın dip yanında bir yere yerleşmişlerdi. Kardeşi ölmüştü.

Yaşamın böyle olması gerekiyordu demek. Sara, kendisinin de bu gerçeklik için yaratıldığına inanıyor, onun içine kapanmayı diliyordu.

Balıkçı birkaç balık daha tuttu. Kardeşi ölmüştü, onunla birlikte Sara'nın çocukluğu da. Bu işler hep böyle olmalıydı. Sara şimdi, her durumda, yalnız buna inanmak istiyordu artık.

Jacgues kalktı. Sara onun banyoya doğru gittiğini duydu. Kendisinin de banyoya gitmesi, çocukla ilgilenmesi, sonra, Diana, Ludi ve Gina'yı bulmak için otele gitmesi gerekiyordu. Bugün öğleden sonra hep birlikte bir şey yapmaya karar vermişlerdi, gelgelelim, ne olduğunu pek iyi anımsamıyordu (hangi plajda?) ama bir şey saptanmıştı. Otele gitmek düşünüşü hoşuna gidiyordu hep. Burada, evin içinde olmaktansa otele gitmeyi yeğlerdi. Elinden gelse otelde yaşardı. Çünkü Sara, kendine özgü evleri, apartmanları, bir erkekle ortak yaşamı istemiyordu artık. Gençken dilemişti bunları. Şimdi, yaşlanmaya başladığı şu anda, bundan sonraki dönemin farklı biçimde, bir başka yerde, örneğin, otelin adsız yaşamı içinde geçmesini diliyordu. Jacgues göründü. Üzüm yiyordu. Birden balıkçıyı gördü.

"Bir şeyler yakaladı mı?"

"Her keresinde değil. İki kez yalnız."

"Ne sıcak! Çıldırmak işten değil."

Otelde kalma isteğinin, Sara'nın Jacgues'a karşı duyduklarıyla pek ilgisi yoktu. Daha çok kendi öz duygularıyla yaşamın getirdiği esinin bir sonucuydu bu. Öte yandan, artık yaşlanmakta olduğunu sezdiği için, bu dönemin Jacgues'dan uzak, bir başka yerde geçmesini isterdi, çünkü Sara aşkın yaşlanmadığına inanıyordu

hâlâ. Uzlaşmaz yaradılışıyla kimseyi tedirgin etmek istemiyordu artık. Otelde kimseye zararı dokunmazdı. Aslında, uzlaşmaz yaradılıştakiler başka yerlerde olduğundan daha kolay ferahlarlar orada. Jacgues ağların fırlatılmasına dalmıştı iyice.

"Bak hele, balık avlamak isteğim mi kabaracak yoksa," dedi.

Birçokları gibi Jacques da güç yaradılışlı kişilerdendi. Kimi zaman böylelerini açmak isteği gelir insana. Otel bunun için yapılmıştır.

"Onların yanına gitmeliyiz," dedi Jacques, Büyük plajda buluşmak üzere söz verdik."

Sara karşı koydu:

"Hizmetçi gelmedi, küçük de uyuyor, ben gelemem."

"Onu götürmekten başka çare yok. Kolay bu. Gel."

"Bir kez de küçük plaja gidebilirim pekâlâ."

"Yok canım, akşamları büyük plaja gitmek daha iyidir."

Jacques, balıkları çekmeye gelen balıkçıya baktı yine.

"Hem, ben seninle birlikte denize girmeyi seviyorum."

"Yüzmeyi bildiğimden!"

"Zararı yok, öğreneceğinden umudu kesmedim hâlâ. Şu balıkçı neden hep aynı yerde kalıyor acaba? –solda bir başka balıkçıyı gösterdi– Dört kezdir hiçbir şey yakalamadı."

"Ona balık avlamayı öğretmeliydin."

Jacques bir dakika sustuktan sonra sordu:

"Daha ne var ne yok?"

"Öğleden sonra uyumamalı," dedi Sara.

Jacques yavaşça sordu:

"Neyin var senin?"

"Hiç. Burasını sevmiyorum. Kötü bir tatil geçiriyoruz."

"Doğru değil. Tatil iyi değerlendirilirse iyi olur. Bu yaşında bunu bilmiyorsan deneyin neye yarar?"

Bir kez daha onun yanına geldi.

"Bildiğim bir şey varsa," dedi, "bu tatilin kötü olmasını istiyorsun sen."

"Belki."

"Ve de bundan, benimle Ludi'yi sorumlu tutmak istiyorsun, ama söylemeye dilin varmıyor."

Verandanın basamakları üzerine, onun yanına oturdu.

"Bilmek isterdim," dedi, "bu tatilin neden o kadar kötü olmasına çalışıyorsun?"

Sara nehre doğru bakıyordu, balıkçı bir balık çekti. Jacques onu da gördü.

"Neden?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"Bilmek mi istemiyorsun, yoksa bilmiyor musun?"

"Bana öyle geliyor ki, bunu açıklamak için on yıl gerekir."

"Biliyorum, sen kendine böyle şeyler sormadan aylarca yaşayabilirsin."

"Sıcağa dayanamıyorum."

"Biliyorum, Ludi de dayanamıyor."

"Kimi zaman Ludi'yi sevmediğimi sanıyorum."

"Onu sevmemen için, öfkeliyken senin hakkında bir kez bunu söylemiş olması yetmişse sen onu hiçbir zaman sevmemişsin demektir."

"Kimbilir, belki de hiçbir zaman sevmedim."

Jacques karısını kollarına alıp kaldırarak,

"Rica ederim," dedi.

"Büyük plaja geliyorum."

Sara kollarından sıyrılıp kurtuldu, banyoya doğru giderken Jacques onu yakaladı.

"Sıkılıyorsun değil mi?"

Sara yanıtlamadı.

"Bu mu, yoksa başka şey mi?"

"Evet bu. Sıkılıyorum."

"Ben de, ben de çok sıkılıyorum. Peki, sen neden sıkılıyorsun?"

Sara doğruldu, gülümsemeye çalıştı.

"Ben de çok iyi bilmiyorum, belki Ludi'nin hakkımda söylediklerini kabul etmeyecek bir erkekten."

"Peki, ya doğruysa bu?" diye sordu Jacques bir süre sonra.

"O zaman neden doğru olduğunu sana sormam gerekir."

Bu kez de Jacques karşılık vermedi. Bir süre sonra:

"Bunlar bahane," dedi. "Şu anda yalan söylüyorsun."

Jacques karşılık beklemeden kendisi için konuşuyordu.

"Ludi o lafı keyfinden söyledi. Ben de sana keyfimden tekrarladım. Bütün bunlar hiçbir şey ifade etmez. Bunu sen de çok iyi biliyorsun üstelik."

"Her zaman bilmiyorum. Onu unutmam için bir hiç yeter."

"Yaşamda böyle anlar vardır, olayların kesinliğine inanmak istediğiniz anlar, değil mi?"

"Elbette."

Sara'yı kucakladı, öptü.

"Durumlarını açığa vurmakta başkalarına yardımcı olmayanları pek sevmem."

"Onların üzüntülerinin nedenini bulmaya çabalamak niye?"

"Bu beni ilgilendirmediği gün, artık seni sevmiyorum demektir."

Sara kollarından kurtuldu, gülümseyerek sordu:

"Öyleyse nedir bu?"

"Bu kez mi?"

"Evet."

Biraz duraksadı.

"Yeni bir şey değil," dedi. "Benden bıktın anlaşılan."

Gülmeye başladı, Sara da güldü onunla birlikte.

"Benim de senden bıktığım gibi," dedi Jacques, "elimizden bir şey gelmez."

Sara'yı öptü yeniden.

"Başka bir şey olsaydı bile onu sana söyleyecek kadar budala olduğumu mu sanıyorsun?" diye ekledi.

"Seni çok iyi tanımıyorum," dedi Sara.

Birkaç dakika süresince hiçbir şey demedi. Kollarında karısı vardı, gözleri nehir üzerinde. Ağların fırlatılmasını izliyordu.

"Hadi gel. Ludi bizi bekliyor."

Sara'yı bıraktı, soldaki balıkçıyı gösterdi.

"Tamam yakaladı."

Mavi balıklar balıkçının ağında ışıl ışıldı. Epeyceydiler.

"Gördün mü?" dedi Sara, "ne yaptığını biliyor."

"Bir yığın balık tuttu, bu nehirde avlanmak isterdim doğrusu... Ludi sevmiyor balık tutmayı, yazık..."

"Bir neden değil bu."

Balıklar sandala çekilince onları izlemeyi bıraktı Jacques.

"Gel hadi," diye tekrarladı. Biraz duraksadıktan sonra şöyle konuştu: "İlkin, belki de sandığın kadar çok bıkmış değilsin benden. Sonra, bunun söylendiği andan başlayarak, ayrılmak gerçekten zorunluysa, yaşamı bu denli erken çarçur etmeye başlamak yersiz."

"İyimser olduğundan kuşkum yok."

"Evet," dedi Jacques ve çocuğu yavaşça uyandırmaya gitti, kucağına aldı, serin su serptiler yüzüne.

"Çok uyuduğu vakit hoşuma gitmiyor," dedi Jacques, "alıklaşıyor. Alıklaşınca da az seviyorum."

"Bense daha çok seviyorum."

Tam bir aldırmazlık içinde dinliyordu çocuk. Jacques kertenkelelerden söz edince hemen canlandı. Sara, duş yapıp giyinmek üzere gitti. Bir şortla beyaz bir bluz giydi. Jacques, saçlarını güzel yapmasını söyledi bağıra-rak. Sara özenle tarandı. Jacques söylemeseydi de saçlarına özen gösterecekti. Banyodan çıktığında dönmüştü hizmetçi.

"İşte geldim, bana ihtiyacınız oldu mu?"

"Hayır," dedi Sara, "Büyük plaja gidiyoruz. Peki, yukarda yeni bir şey var mı?"

"Hiçbir şey yok. Saat beşte nöbet değiştirdiler, ben de indim. Gördüklerim için zahmete değmezdi. Siz yine gidiyor musunuz?"

"Hayır," dedi Sara, "ama yine de bir saat geciktiniz.

"On saat gecikseydim ne olurdu? Madem yapacak bir işim yoktu."

"Büyük plaja gitmeseydik," dedi Jacques, "çocuğa bakmak için gerekecektiniz. Kadın kâğıdı imzalamak istemiyor muydu hâlâ?"

"Hayır. Hem, bakkal olacak o herif de orada. İmzalamamak için kadını o kışkırtıyor. Ne derseniz deyin, delinin biri bu bakkal."

"Peki, neden imzalamaması gerektiğini de söylüyor mu?"

"Ne gezer!.. Onu anladığını, onun yerinde olsa kendisinin de böyle yapacağını söylüyor yalnızca. Ben şefin yerinde olsam, nasıl zorlardım onları, nasıl!"

"Nasıl?" dedi Jacques. Öfkeden sararmıştı.

"Ne bileyim," dedi hizmetçi, Jacques'ın sesini yükseltmesinden ürkmüştü. "Belki sandığı aşırır gibi yapar-

dım. Onları gözetim altında tutan gençler için bu yaşam kolay mı sanıyorsunuz?"

"Korkunçsunuz siz," dedi Sara, "hatta kötü olduğunuza bile inanabilir insan."

Hizmetçi kaygılı bir bakış yöneltti ona, sonra konuşmasını sürdürdü:

"Kişilik sahibi insanları sevmiyorum ben. Herkes gibi olamazlar mı? Acı çekmek bir bahane sayılamaz."

"Kafasızsınız,"dedi Jacques. "Tüm yaşamında, altmış yıl süresince herkes gibi yaptı o da. Elinden geldiğince en iyisini herkes gibi dikkatle, özenle yapmaya çalıştı, olanakları ölçüsünde en iyisini. Ama şimdi, birdenbire isteği kalmadı artık. Bu da onun hakkı mı, değil mi? Söyleyin bakalım."

"Bilmiyorum," dedi hizmetçi, sarsılmıştı. "Ama böyle de olsa bir neden değil bu."

Jacques öfkeli öfkeli konuştu:

"Hadi, gümrükçülerinizle birlikte defolup gidin ve de akşam yemeğine dek rahat bırakın bizi."

"Beni buradan alacaklar, bu Allahın belası yere patronlarınla birlikte gel, sonra çekip gidecek bir araç olmasın, beklemek zorunda kal! Ne boktan iş! Düşünecek olursan ne boktan iş! Kuşkulanmalıydım önceden."

Jacques uzlaşma yoluna saptı:

"Hadi, hadi, ne olursa olsun, hoş adam senin şu gümrükçü değil mi ya?"

"Fransızca tek sözcük anlamıyor, hem bana ne yararı olur ki?"

Hizmetçi eve girdi. Öbürleri nehir boyunca yürüyerek gittiler. Balıkçı hâlâ oradaydı, yorulmak bilmeden ağını atıp duruyordu. Her atıştan sonra beş metre boyunca çekiyor, sonra yeniden fırlatıyordu. Jacques ona bakmak için durdu. Ama bunun üzerinde konuşmadılar.

"Doğru," dedi Sara gülümseyerek, "söyledikleri doğru, böyle bizimle birlikte olmak, buraya kapanıp kalmak tuhaf bir durum olmalı."

"Elbette," diye karşılık verdi Jacques, o zaten hemen hemen her zaman doğru şeyler söyler. Yalnız, ölen mayıncının anasıyla babasının yanında olduğu gibi, kendisini küçük kentsoylulardan saydığı zaman iş değişir. Ama –gülümsedi– gerçekte kim kiminle kapalı değil ki?"

Balıkçı bir kez daha fırlattı ağı. Sonra balıkçılardan, balık avından söz ettiler.

"Her neyse," dedi Jacques, "bir kez olsun balık avlamayı çok isterdim. Ludi ile birlikte Pointa Bianca kayalıklarında avlanmaya gidebilirdik."

"Ludi balık avlamayı sevmez, ama ikimiz gidebilirdik. Nedenini bilmiyorum, ben denizde avlanmaktansa nehirde avlanmayı daha çok isterdim."

"Ben de... Gelgelelim, nehirlerde avlanmak için izin gerekiyor. Nehirleri ben de daha çok seviyorum. Çünkü nehirler sonsuz beklemelere elverişlidir, deniz öyle değil."

Çocuk da söze karıştı:

"Ben, denizde motorlu kayıkla balık avlamak istiyorum, babam ve Ludi'yle birlikte, annemle değil."

"Bugünlerde beni çok sevmiyor," dedi Sara.

"Ben o bayı seviyorum, çok çok seviyorum onu. Kayığı çok güzel."

"Ne aptallık!" dedi Jacques. "Sen onu seversen biz de seni sevmeyiz."

"Neden?" diye sordu küçük.

"Neden?" diye sordu Sara.

Jacques Sara'ya bakarak:

"İşte öyle,"dedi.

Ludi'nin evinde kimse yoktu. Otelde de. Adamın motoru dubalı küçük köprüye bağlı değildi.

Nehrin öbür kıyısında bulunan salcıyı beklediler. Hava yeniden kapanmıştı, öbür kıyının insanları vardı yanlarında, yağmurdan söz ediyorlardı. Bununla birlikte, güneyin o hafif yeli esiyordu. Küçük, nehrin kıyısına indi; Sara da gitti peşinden. Jacques, hizmetçi kızdan, Gina'dan söz etti. Yirmi yaşlarında güzel bir kızdı hizmetçi. Jacques ondan hoşlanmıyor değildi, kız da farkındaydı bunun. Sonra salcı geldi. Bir kıyıdan öbürüne geçiş uzun sürmüyordu. Salda iki delikanlı vardı. İki gündür balo olmamasından yakınıyorlardı. Oysa eğlenmek niyetiyle gelmişlerdi buraya, hiç de eğlendikleri yoktu. Salcı onlara nedenini açıkladı: Otelin üst katında, dağdaki beyaz duvarın bulunduğu yerde, iki incir ağacı arasında bir mayın toplayıcısı havaya uçmuştu. Ama delikanlılar biliyorlardı olayı.

Ölüyü beklemek için orada sekiz gün mü kalacaklardı? Sekiz gün süresince balo yok muydu yani?

"Bu akşam başlıyorlar yeniden," dedi yaşlı salcı. "Baloların yeniden başlamasını başgümrükçü emretmiş. Benim bu konuda bir görüşüm yok. Balo olmuş ya da olmamış, hiçbir şeyi engellemez bu, ne acı çekmeyi, ne de kafa yormayı."

"Bu başgümrükçü nasıl bir adamdır?" diye sordu Jacques yaşlı salcıya.

"Çok iyi tanımıyorum –gençlerden kuşkulanıyordu– mesleğini ciddiye alır, söylenilene bakılırsa, iyi bir başgümrükçüdür."

"Gümrükçülük bir yetenektir," dedi Jacques. Sara'ya döndü: "Bir sandalın dibine saklanmış elli paket *Camel* sigarası bulunca kimbilir nasıl sevinirler..."

"Burada gümrükten kaçırılan," dedi salcı, "sizin de söylediğiniz gibi sigaralar, belki arada sırada birkaç şişe *chianti* ya da küçük bir kayık motoru... Dişe dokunur bir şey yok."

"İçte tutulan gümrükçü yeteneğinin başka yeteneklerden bir parça daha fazla korktuğu bir gerçek," dedi Sara.

Gençler şarkı söylemeye başladılar. Kıyıya yanaştıktan sonra Jacques yaşlı adamla biraz daha gevezelik etti, sonra plaj yoluna saptılar. Nehrin bu kıyısında epey canlılık vardı. Çünkü burada ulaşımı birkaç yol birden sağlıyordu. Özellikle yedi kilometre uzaktan geçen bir anayol. Motosikletler toz bulutları kaldırarak, hava hortumları yaparak geçiyordu. Her iki yandan meyve bahçeleriyle bostanlar toz içinde kalıyordu. Tam plajın girişinde bulunan küçük barın önünde birer *campari* içmek üzere durdular. Herkes plajdaydı, yörenin bütün yazlıkçılarıyla birlikte adam da, motoru da oradaydı; kıyıya yakın bir yere demirlemişti. Bu plaj çok büyüktü, ovanın öte ucundan, dağın eteğinden başlıyor, nehre ulaşıyordu –beş kilometre– çizdiği eğri boyunca en küçük engebe yoktu. Ludi onları karşılamaya koşarak geldi gene. Sara'nın koluna girdi.

"Çok güzelsin."

"Bazı günler öyleyim," dedi Sara.

Küçük, Ludi'nin şortuna asıldı. O da Sara'nın kolunu bırakıp çocuğu omzuna aldı.

"Bu küçüğü o denli çok seviyorum ki, biliyorum, günün birinde onu yemeden edemeyeceğim."

"Sevgili Ludiciğim," dedi küçük.

Ludi takıldı:

"Enayiler gibi uyuyakaldınız, geciktiniz. Ama her zamankinden fazla değil. Ne var ki, görüyorsun, şimdi sizi tanıyoruz ve beklemiyoruz artık."

"Balıkçı vardı," dedi küçük. "Ben de bir balık istiyorum."

"Neden bu kadar çok seviyorsun balıkları?"

"Bilmiyorum. Balıkları senden daha çok seviyorum."

"Salak," dedi Ludi. "Senin bir salak olduğunu balıklara söyleyeceğim. Balıklar benim arkadaşımdır, ben onlarla konuşmasını bilirim."

"Yalan," dedi küçük.

"Bay Jean da orada," dedi Jacques.

"Aa, evet," diye doğruladı Ludi. "Sana söylemeyi unuttum, onun motoruyla geldik, Gina, Diana, bir de ben."

"Bizi bulduğundan bu yana çok hoşnut görünüyor," dedi Jacques. "Nasıl, hoşuna gitti mi motorla gezinti?"

"Harika..." Jacques'a döndü: "ama biliyorsun, sevimli bir insan bu adam. İlk günler korkmuştum, bana sorular sormak istediği için orada bulunuyor sanıyordum, ama hayır, hiç soru sormadı bana."

"Belki sevimlidir," dedi Jacques, "olabilir, ama motoru hiç hoşuma gitmiyor."

"Çok güzel kullanıyor motoru, sen bilemezsin. Bana kalırsa o tam Diana'ya göre bir erkek. Dünden beri hep bu düşünceye takıldı aklım. Diana ile aralarında bir şeyler olacak sanırım."

"Aldanıyorsun."

"Neden olmasın? Böylesi tatiller ne güne duruyor? Diana gibi bir kadın için erkeksiz tatil üzücü olur."

"Ben de olmaz demiyorum, elbette üzücüdür, ama Diana ile bu herif arasında hiçbir şey geçmeyecek." Bir şeyler söylemek için durakladı, ama söylemedi. "Göreceksin, on yıl bekleyebilirsin. Söyle bakalım, istiridyeli makarnadan ne haber?"

"Sonuncu lokmasına dek tümünü verdi. Hiç değilse iki tanesini yiyeyim diye dövündüm, ama o iki lokmasını bile vermek istemedi. Ne var ki, böyle de olsa, evet, böyle de olsa, bu kadın hoşuma gidiyor, ondan nefret etsem bile."

"Anlıyorum."

"Evet, hoşuma gitmediği an olmadı hiç, onu boğacak gibi olduğum zaman bile. Motordayken belli etmiyordu, ama çok hoşnuttu. O gözleriyle çok da güzeldi."

"Bundan hoşlanıyorsa çok iyi," diye söze karıştı Sara.

Ludi konuşmasını sürdürdü:

"Yalancı olmadığı halde yalan söyleyebiliyor."

"Bereket versin, herkes yalan söyleyebilir," dedi Jacques.

"Kötü olmadığı halde kıyıcı olabiliyor," diye devam etti Ludi. "Çok tuhaf."

Jacques sordu:

"Peki, makarna olmayınca ne yedin?"

"Önemsiz şeyler, kabak kızartması." Üzgün üzgün ekledi. "İyi yemek yemedim bugün, aklım makarnaya takıldı hep."

"Bu yemek hikâyesiyle amma da kafa ütüledin, inanılır gibi değil," dedi Sara.

"Yiyecekle çok ilgilendiğim gün daha çok çalışıyorum, bu bir gerçek." Gülmeye başladı, ama biraz zorlamaydı bu.

Jacques, Ludi'ye çıkıştı:

"Ne olursa olsun, belki de yiyecekle biraz fazla ilgileniyorsun Ludi, biraz fazla. İlgilenmemeli demiyorum, ne var ki, bulduğunu tıkınan insanlardan kuşkulanırım, ama sen."

"Yiyecek simgedir benim için."

"Elbette, ama her zaman değil."

Güldü. Ludi de güldü.

"Diana, Jean'la birlikte," dedi Sara.

Jacques, Sara'ya döndü gülümsedi.

"Sen de onların birlikte yatacaklarını umuyor musun?"

"Ben Diana'nın kiminle olursa olsun yatacağını umuyorum, işte o kadar."

"Dostluk güzel şeydir, ama gerçekte ben de umuyorum yatacaklarını."

"Çok güzel yemek yapıyor," diye kendi konusuna döndü Ludi. "Beni bu duruma getiren odur. Şimdi bu bakımdan hapı yuttum. Ne bulursam tıkınıyorum."

Gina denizdeydi, otel müşterilerinden iki kadınla birlikte oldukça uzaklaşmıştı. Öbürleri söyleşiye dalmışlar ya da top oynuyorlardı. Az çocuk yoktu, her çiftin en azından bir tane. Küçük koşarak çocukların arasına katıldı. Hepsi de çırılçıplaktılar. Deniz boyunca sıralanmışlar, akşamları güneşin dağ doruklarına eriştiği saatte gelen küçük dalgaları bekliyorlardı. Gina, Sara'ya seslenerek kendisiyle birlikte denize girmesini önerdi. Ama o çok açılmıştı; Sara Diana'nın yanına gitti. Diana daha önceden girip çıkmıştı denize. Şimdi mayosuyla adamın yanına uzanmıştı. Adam da girmişti denize birlikte girmiş olmalıydılar.

"Denize girip geleceğim," dedi Sara, "âdet yerini bulsun diye."

Bluzuyla şortunu çıkardı, yavaşça kendini suya bırakıverdi. Jacques'la Ludi henüz girmişlerdi denize. Ludi üşüdüğünü haykırarak birtakım el kol hareketleri yapıyordu. Bu yerde üşümekten söz eden yalnız Ludi'ydi. Sara onu görünce yine aynı şeyi düşünmekten kendini alamadı. Ludi'nin söylediğinin tam tersine, güneş alçaldıkça daha çok ısınıyordu deniz. Jacques'la birlikte birkaç kulaç attı, sırtüstü yüzdü, sonra denizin içinde hareketsiz kaldı. Jacques, başı eğik, açıklara doğru uzaklaştı. Sara, Diana'ya doğru geldi yeniden. Kurulandı, ama serinliği uzun süre taşımak için ıslak mayosunu çıkarmadı. Kurulanmasına adam gülümseyerek bakıyordu. Diana'yla aralarında hiçbir şey geçmeyeceğini bu bakıştan anladı Sara. Diana, plajın bir başka kişisinden daha çok dikkatini çekmiyordu onun.

"Suda uzun süre kalmadın," dedi Diana.

"Benim için çok bile."

"Bana kalsa hep denizde yaşardım."

"Hadi canım sen de... Keyfin pek yerinde değil anlaşılan?"

"Herkesin ufak tefek sıkıntıları vardır, daha kötü de olabilirdim."

"Bu belki de bir karar verme sorunu," dedi adam gülümseyerek.

"Hiç düşünmemiştim," diye karşılık verdi Diana. "Biliyor musun, Ludi istiridyeli makarnadan bir lokma bile yememiş."

"İnanmamıştım," dedi adam, "son dakikada vereceğini sanırdım."

"Jacques ne düşünüyor?" diye sordu Diana.

"Bir şey söylemedi," dedi Sara ve adama sordu: "Bu durum için bir erkek ne düşünür? Siz ne düşünüyorsunuz?"

"Diyeceğim şu ki..." diye söze başladı adam. Güldü.

Diana tamamladı:

"Evet, tam diyeceğiniz gibi."

"Anlıyorum," dedi Sara.

İçlerinden gelerek güldüler.

"İstiridyeli makarnadan yoksun bırakacağına onu aldatsaydı daha iyi ederdi," dedi Diana.

Ne adam, ne de Sara karşılık verdiler. Uzakta, çocuk, öbür çocukların grubundan ayrıldı, denize girdi. Sara heyecanla:

"Bu küçük deli, boğulacak," dedi.

Baktılar.

"Yok canım," dedi adam Sara'ya bakarak.

Sara duraksadı, sonra ayağa kalktı, bir kez daha denize girdi ve küçüğü kumsala çekti. Boyun eğdi çocuk. Sara uzun uzadıya kuruladı onu, kendisi de kurulandı, sonra Diana'nın yanına oturdu yeniden. Bütün rüzgâr-

lara açık olan ovada bu sıralar hava hemen hemen yumuşaktı.

"Bugün hava güzel," dedi Diana gerinerek.

Sara, Diana'nın çantasından bir sigara aldı. Adam yaktı sigarayı.

"Sizler motorla geldiniz demek?" dedi Sara. "Ludi çok memnundu. Hanidir can atıyordu bu gezinti için."

"Ludi bir çocuktur," diye açıkladı birden Diana. "Motorda insanı korkutan çığlıklar attı durdu."

"Peki, ne yedi bugün?" diye sordu adam.

"Kabak kızartması o kadar."

"Ludi'nin neşesini ne kaçırabilir? Merak ediyorum doğrusu."

"Kış," karşılığını verdi Sara.

"Ludi o denli çocuktur ki hiçbir şey düşünemez, şeklinde konuşulduğunu duymuştum zaten," dedi Diana.

Adam sormayı, Sara da yanıtlamayı sürdürdüler:

"Bunu söyleyen kafası çalışan kişilerden miydi?"

"Hem de nasıl! Düşünmekten kafası çürümüştü."

"Peki, bu düşünce üstüne Ludi'nin bir düşüncesi var mı?"

"Yok. Bunun için de çok memnun."

"Peki, ona soru sormak için uzaktan gelen insanlar ne alabiliyorlar ondan?"

"Hiçbir şey. Şöyle diyor onlara: Biliyorsunuz ki, benim hiçbir şey üzerinde hiçbir düşüncem yoktur."

"Ah! Onunla tanışmaktan nasıl memnunum!" dedi adam.

"Peki, öyleyse söyleyin bakalım," diye araya girdi Diana. "Bu istiridye hikâyesi hakkında bir erkek ne düşünebilir?"

"İstiridyelerle de iyi edebiyat yapılabileceğini," dedi adam.

"Bu söylediğiniz çok derin," diye karşılık verdi Diana, "başka?"

Sara dayanamadı:

"Onu öğrenmek için Diana can atıyor."

Diana onayladı:

"Evet, hem de çok."

"Sizi memnun etmeyi isterdim," dedi adam, "gelgelelim... önemli bir şey yok gerçekten."

"İnanırım," dedi Diana.

Bir kez daha yürekten gülmeye başladılar. Önlerinde, maun ağacından yapılma kayık hafif hafif sallanıyordu. Jacques'la Ludi gevezelik ederek denizden çıkıyorlardı. Ayağa kalkmış bulunan Diana yeniden uzandı. Adam sigara içiyordu. Güneş dağların ardında kaybolmuştu şimdi. Bu enlemde gurup vakti tez gelip geçiyordu. Gökyüzü geceki kadar mavi, ama hâlâ ışıklıydı.

"Ne tatil!" dedi Diana.

"Evet, öyle ama ona her yıl yeniden başlanıyor," dedi Sara, "gelecek yıl sen yeniden başlayacaksın, ben de. Kışın en güzel yanı bu."

"Adam başlamayacak," dedi Diana. "Ötekilerin tümü korkunç derecede bağlılar."

"Bildiğim bir şey varsa, o da senin güç bir insan olduğundur," dedi Sara.

Diana gözleriyle adamı gösterdi:

"Nasıl buluyorsun? Zeki mi dersin?"

"Senin en büyük filozofların bile, dünyanın akılsızlığı içinde ara sıra yeniden güç kazanmanın zorunlu olduğu konusunda anlaşıyorlar."

"Sana bunu ciddi olarak soruyorum," dedi Diana. "Gülmeden söyle nasıl düşünüyorsun?"

"Bunu öğrenmek için bana neden gerek duyuyorsun acaba?"

"Her neyse, söyle."

"Tek başıma söylemeyi bilemiyorum. Böyle şeyleri benim yerime Jacques bulur hep."

"Bildiğim bir şey varsa, şimdiye dek yalnızca açık seçik düşünen adamlarla yattığım ve hiç de iyi sonuç alamadığım. Bu adamlar aşkın ne önemini, ne de anlamını bilirler."

"Aşkın önemi ve anlamı nedir?" diye sordu Sara.

"Nereden bileyim?" dedi Diana gülerek. "Görüyorsun ki, aslında edebiyat da başka alınyazıları gibi bir alınyazısı. Kurtulmak söz konusu değil."

"Alınyazısı çok pratik bir şeydir," dedi Sara.

"Öyle bile olsa yine de sözü edilebiliyor."

Adam hep uzaktaydı, kayığıyla uğraşıyordu. "Her neyse, bende zekâ başka saptamalar gibi bir saptamadır," diye yeniden konuştu Diana.

Yüzünde bir gülümseme, bir an sessiz kaldı. Sonunda:

"Bizimle birlikte motorla döner misin?" diye sordu.

"Daha ne isterim," dedi Sara. "Ne görkemli bir kayık! Bir düşünsene!"

"Sekiz gün durmadan bunu düşünsem, sen de biliyorsun ki hiçbir işe yaramaz."

"Aslında hiçbir işe yaramayan sensin," dedi Sara.

Adam, Jacques ve Ludi'yle aynı zamanda döndü. Ludi dağın bir noktasını göstererek:

"Yangın!" diye haykırdı.

Diana'yla Sara'ya dönerek ekledi:

"İşte sizin hoşunuza gidecek ateş."

Diana'yla Sara ayağa kalktılar. Uzakta, on kilometre kadar ötede mavi göğün içinde dağın bir noktası kızarıyordu. Fışkıran kara dumanı eğiyordu rüzgâr.

Yangın uzaktaydı, ama rüzgâr hemen her zaman karadan estiğinden sanki denize, yani köye doğru yönelecekmiş izlenimi uyandırıyordu.

"Ateş," diye tekrarladı Diana gülümseyerek, Sara'ya göz kırptı.

"Bu küçük yolla dağdan başka bir şey yok," dedi Sara. "Bir de ateş eklendi."

Gina yaklaştı. Diana, adamın yanına oturmuş dağa bakıyordu.

"Tez ilerlemiyor, henüz çok uzakta," dedi Gina, "kaygılanmaya gerek yok."

Diana tersini savundu:

"Tez ilerliyor. Dikkatli bakılırsa, ilerlediği buradan bile görülebilir."

"Bu konuda hiçbir şey bilmiyorsun," diye çıkıştı Gina. "Buraya gelmesi için en az on beş gün gerek. Bugünlerde yağmur yağacak, kesin bu."

"Görmüyor musun, bu ikisi ateşten yana," dedi Ludi. "Ateşin bu gece gelip tümümüzü yerinden etmesini istiyorlar. Bunu da anlamıyorsan, neyi anlarsın sen?"

"Ne olursa olsun," dedi Gina gözlerini dağa dikerek, "onları bu durumda bırakamayız, bir çözüm bulmak gerek. Ya kadın ölüm kâğıdını imzalamalı ya da çekip gitmeliler. Bir şey yapmak gerek."

"Yapmalı," dedi Diana.

"Ateş ayaklarını yalamaya başlayınca gitmek zorunda kalacaklar," diye söze karıştı adam. "Sizin yapabileceğiniz bir şey görmüyorum."

Gina aynı kanıda değildi:

"Öyle sanıyorum ki, o kadın olduğu yerde yanacak yetenektedir."

"Sanmam," dedi Ludi. "Üstelik sen de bu konuda onların sorumluluğunu yüklenemezsin."

Gina omuz silkti. Ludi memnundu.

"Balolar bu akşam yeniden başlıyor," dedi Sara.

Küçük ona doğru geldi. Tam giydireceği sıra Gina çekip aldı çocuğu ellerinden ve bir çeşit yabanıl inatla

kendisi bu işi onun yerine yaptı. Bir yandan giydiriyor, bir yandan da aç kurt gibi saldırarak öpüyordu çocuğu.

"Dik kafalılığına bir neden göstermiyor mu?" diye sordu adam.

"Hayır," dedi Ludi. "Bir taş duruyor orada. Bundan sonra bir taştır o artık. Taşlar canlandırılamazlar ki..."

"Dik kafalılık yerinde bir sözcük değil," dedi Jacques... "Nasıl demeli?" Sözü adama yöneltti biraz kızgınlıkla. "Bunun açıklanamaz olduğu düşüncesini kabullenmek gerek belki de."

Kimseden ses çıkmadı. Gina, tek başına küçüğü giydirmeye uğraşıyordu hâlâ.

"Şu bakkal olacak herifte bu denli hoşuma giden ne var acaba?" dedi Ludi birden.

Herkes denize bakıyordu. Gerçekten çok güzeldi deniz. Gökyüzü kızardı. Jacques'a bakan adamdan başka herkes denize bakıyordu. Ludi sorusunu Jacques'a tekrarladı:

"Sen ne dersin? Bakkal neden bu kadar sevimli?"

"Bilmiyorum," dedi Jacques, "Belki de hem çok görmüş geçirmiş, hem de çocuk gibi olduğundan."

"Peki, bu görmüş geçirmişliği biraz da hiçbir şey yaşamamış olmasından gelmiyor mu?"

"Bıktım, usandım senin bu bakkalından," dedi Jacques.

"Ama böyle de olsa bazı yaşam deneyleri daha belirleyicidir, değil mi ya?"

"Yine de," dedi Sara, "siyasal deney yadsınamaz, insan bundan yoksun olunca hemen belli eder kendini. Ne dersin Ludi?"

Adam da denize bakmaya başladı.

"Politika evet," dedi Ludi biraz canı sıkkın. "Ama eşdeğerleri vardır, örneğin çalışma. Çalışma siyasal bir deneydir. Aslında bu, belki de bakkalın deneyidir."

"Yoksulluk, hayır, siyasal bir deney değildir yoksulluk," dedi Diana.

Ludi onayladı:

"Hayır, değildir. Siyasal deney yerine insani deney denilebilirdi, ama bu tür sözcükleri sevmiyorum ben. Ve sonra aşkın da bir deney olduğuna inanıyorum. Ama emin değilim. Çünkü şu bakkala bakarsan, yaşamında aşkı olmamıştır hiç."

"Demek ki," dedi Diana, "insandaki eksikliklerin en belirleyici olanı bilinemez."

"Kafanızı bu denli karıştıran bakkaldır," dedi Jacques.

"Size hiçbir yardımda bulunamadığım için üzgünüm," diye söze karıştı adam. Gülümsedi. "Kadın hakkında söylediklerimi geri alıyorum."

Ludi atıldı:

"Neden söylüyorsun bunu?"

Gina yanıtladı:

"Bazı insanlarla anlaşmak kolaydır, bazılarıyla da on yıl uğraşsanız bile hiç anlaşamazsınız, bu nedenle söylüyor. Örneğin yukarıdakilerle, aramızda hiçbir anlaşmazlık yok, birbirimizi anlıyoruz."

"Tanımadığınız halde bu kadından kolayca söz ettiniz," dedi Sara adama, "dik kafalılık sözcüğünü kullandınız, sizi hiç bağışlamayacağız."

"Biz, dil uzmanları sizi hiç bağışlamayacağız," diye ekledi Diana.

"Böyle sert konuşmak hepimizin ortak yanıdır," dedi Sara.

"Aramızda var olabilecek ayrılıkları önemsiz kılan da bu sertliktir," diye sözü tamamladı Diana.

"Gördüğünüz gibi çok iyi anlaşmamızı sağlayan da bu zaten," dedi Sara.

Diana üsteledi:

"Dili yanlış kullanmak cinayettir."

"Bu iki kadın çok kötüdür," dedi Ludi, "aldırmayın siz onlara."

Gina karıştı söze:

"Bunu kötüye çekecek ne var, laf olsun diye konuşuyoruz."

"Konuşmayı çok seviyoruz," dedi Jacques.

"Bütün bu olup biteni yanlış anlamasını istemezdim," dedi Ludi. "Onun kötülüğünü düşündüğümüzü sanmasını istemezdim."

"Ne isterse onu düşünmesi iyi olurdu," diye kendi düşüncesini belirtti Sara.

Diana kabullenmedi:

"Olanaksız, buna izin vermeyeceğiz."

Jacques, açıklama gereğini duydu:

"Eğer size böyle şeyler söylüyorsak, sizi sevimli bulduğumuzdan."

"Bu güven belirtisi için sizlere teşekkür ederim," dedi adam.

Ludi onayladı:

"Doğru, bütün bunları bir güven belirtisi olarak almak gerekir."

"Elbette," dedi adam. Bir sigara alıp yaktı. Biraz şaşırmış görünüyordu, ama hiç öfkeli değildi. Devam etti:

"Siz gerçekten çok iyi dostlarsınız. Sizin yanınızdayken insan biraz fazla buluyor kendini."

"Belki de böyle bir izlenim uyandırıyoruz," dedi Ludi, "pek aldırmayın. Bunun için de bizimle gelmeniz gerekmez, tam tersine. Eğer bu izlenim bizimle gelmenizi engelleyecek kadar canınızı sıkıyorsa daha önceden söylemeliydiniz."

"Başkaları kadar enayi olabiliriz belki," dedi Jacques, "ama aynı derecede enayi olduğumuzdan anlaşabiliyoruz."

"Oyuna gelmeyin," dedi Sara.

Adam ona gizlice baktı, yalnızca ona. Konuşulanlara yabancı, kararlı bir bakıştı bu. Kimse farkında olmadı.

"Peki, neye saygı duymak gerekir?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedi Sara. Gözlerini indirdi.

"Bunu onlara sormak gerek," dedi Diana.

Ludi yavaş bir sesle:

"Konuşmalarımızla onu üzdük," dedi.

Canı sıkılmışa benziyordu, başını kaşıdı.

"Peki, neye saygı duymak gerekir?" diye sordu Jacques.

Ludi heyecanla atıldı:

"Her şeye ya da hiçbir şeye."

Jacques'la Sara Ludi'ye gülümsediler.

"Hayır," dedi Diana, "hiçbir şeye saygı duymamak gerekir. Hiçbir şeye."

"Ya yukarıdaki yaşlı kadına?" dedi Gina, "ona saygı duymak gerekir elbette. Mutlaka gerekir. Kocasıyla bakkala da, değil mi?"

"Elbette," dedi Jacques, "doğal bir şey bu." Sözü adama yöneltti alaylı alaylı: "Hiçbir anlamı olmayan bir soru değil mi? Ne dersiniz?"

"Bana sorarsanız o kadar değil," dedi adam, aynı tonda. Gülümsemeyi kesti, içtenlikle ekledi: "Dik kafalılık sözcüğünü kullandığıma da pişmanım."

"Bağışlayın bizi, rica ederim," dedi Ludi. "İlkin yukarıdaki yaşlı kadına o denli saygı duyulması gerektiğine inanmıyorum ben. Çünkü, saygı duyma konusunda yaşlı kadından başlandığı vakit, bu saygı duyma işinin sonu gelmez, sonunda, yaşamın öbür tutkularını engelleyen bir tutku haline gelir. Hayır, ben bu tür saygı duymadan yana değilim."

"Görüyorsunuz ya," dedi Gina Ludi'yi göstererek, "hepimiz enayiyiz işte."

"Demek oluyor ki, Ludi bakkal kadar enayi," diye ekledi Diana. "Ne var ki, Ludi gibi enayi olmak gereklidir. O, öylesine az rastlanır nitelikte bir enayiliğe sahiptir ki, benzerini bulmak için çok uzaklara gitmek gerekir."

Tümü birden gülmeye başladılar, Ludi'yle adanı dahil.

"Bir kez eve yemek yemeye gelmelisiniz," dedi Gina adama.

Küçük, avuçları kumla dolu olarak Ludi'ye doğru geldi.

"Acıktım."

"Pasaklı anana söyle onu," dedi Ludi. "Senin için bir şey yapamam ben.

"Gidelim," dedi Sara.

"Bizimle birlikte motorla kim dönüyor?" diye sordu Ludi.

"Ben gelmiyorum," dedi Jacques.

"Yaya gidecekseniz ben de sizinle gelirim," diye karar değiştirdi Ludi.

"Ben hemen dönmüyorum," dedi adam, "denizde bir tur atacağım."

Şaşırmış göründüler, ama adamın ses tonu her zamanki gibiydi. Çekip gitti. Ötekiler nehir doğrultusunda grup grup yürüdüler. Ludi'nin grubu öbürlerinin önünde gidiyordu. Ludi, Sara'nın koluna girdi. Jacques, Ludi'nin yanında yürüyordu.

"Gördün ya," dedi Ludi, "ne kadar yiğit bu adam."

"Gördüm," dedi Sara, "ama bu yüzden öfkelenmen gerekmez."

"Gerekir, onun üzülmesini istemeyenlerden yanayım."

Hiç istifini bozmayan Jacques'a bakarak devam etti: "Eğer çok güzel olan kayığına karşıysak, bunu ona söylemeli, nedenlerini açıklamalıyız. Onun da bunu an-

laması ve kendisine söylenmesinden memnun olması gerekir."

"Ama, kimi zaman insan kendini neşesizliğe bırakmak, hiçbir şeyi açıklamamak ister," dedi Jacques.

"Elbette," dedi Ludi "ama görüyorsun, ne pahasına olursa olsun dünyayı değiştirmek düşüncesini sevmiyorum artık. Sizler dünyayı değiştirmek, onu zorlamak istiyorsunuz hep. Onu değiştirmeli kuşkusuz, ama kendiliğinden, doğallığı içinde olmasına bırakarak. Ben bu adamın kayığına, onun bu kayığa duyduğu sevgiye saygı duyacağım. Siz gelmeden önce, Diana, böyle gezintiler için kayığı aşırmaktan söz ediyordu. Onun canını sıkmak olmaz. Hayır, üzmemeli onu."

"Diana bu konuda bir şey söylemedi bana," dedi Sara.

"Dünyayı herkes değiştirmek ister," diye devam etti Jacques. "Dünyayı değiştirmek istemeyen tek canlı yoktur."

"Dünyayı değiştirmeye büyük katkınız varmış gibi davranmanızı hoş karşılamıyorum," dedi Ludi. "Onu ve kayığını bulamayacağınız bir yere saklayacağım. Beyazın sömürdüğü zenci, kendininkinin dışında beyazın da bilgisine sahiptir."

"Peki, zenciyi nereye götürür bu?" diye sordu Sara.

"Zencinin beyazın bilgisine sahip olmasını yeterli buluyor musunuz? Mutlu kılar mı bu onu?" dedi Jacques.

Arkadan gelen Diana yanlarına yaklaştı.

"Neyin söz konusu olduğunu bilmiyorum ama, ben Ludi'nin düşüncesindeyim."

"Kayık hakkında konuşuyorduk," dedi Sara. "Bu adamın hakkını bu adama bırakmak gerektiğini söylüyor Ludi."

"Öyleyse hayır," dedi Diana, "bu kayıkla gezinmeye benim de ihtiyacım var."

Ludi güldü, Diana'nın saçını çekti.

"Bu adamın kayığına duyduğu ihtiyaç kadar büyük bir ihtiyaç," diye devam etti Diana.

Küçük, dalgaların ak köpükleri üzerinde koşarak önden gidiyordu. Diana'nın kayıktan söz ettiğini duyunca geriye döndü. Jacques dalgındı, Ludi'nin son sözlerini düşünüyordu açıkça.

"Anlamıyorum, böyle şeyleri nasıl söyleyebiliyorsun, böyle şeyleri nasıl destekleyebiliyorsun?"

"Ama ben senin Marksçılığından da, zenci planlamandan da tiksiniyorum artık!" diye bağırdı Ludi.

"Motora binmeden önce dubalı köprünün yakınındaki içkievinde bir *bitter campar*i içeceğim," dedi Diana.

"Hayır," dedi yavaşça Jacques, "senin söylediğin anlamda bile, zenci beyazdan ancak bozuşturulmuş bir bilgi edinebilir. Çünkü beyaz eski beyaz değildir artık, zenciyi sömürdüğünden bu yana kendine yabancılaşmıştır. Dünya kadar eskidir bu hikâye."

"Evet," dedi Sara, "öyleyse ara sıra bu kayığı çalmalı. Çünkü adam ancak kayığı tehlikedeyken kayık hakkında bilgi sahibi olabilir."

Ludi onun da saçlarını çekti gülerek, ama Sara kaçıp kurtuldu, küçüğün yanında yürüyen Diana'ya yaklaştı.

"Bu konuşma otele dek sürüp gider artık," dedi.

"O bayın kayığını mı çalacağız?" diye sordu küçük.

"Elinin körü," dedi Diana, "iyi mi?"

"Anlamadın," dedi Sara, "şakadan alacağız kayığını, küçük bir gezinti yapmak için. Kimi zaman hiç olmayacak şeyler konuşulur işte böyle."

"Peki, ne zaman alıyoruz?" diye yeniden sordu küçük.

Sara, Jacques'la Ludi'ye doğru döndü.

"Aksi," dedi küçüğü göstererek, "her şeyi anladı."

Ludi gürültülü bir kahkaha attı.

"Ah, fevkalade!"

"Ama alınacağı kesin değil," dedi Sara.

"İstiyorum," dedi küçük, "hemen alalım," sabırsızlıktan tepiniyordu.

Diana onu yatıştırmak için:

"Peki, alacağız," dedi. "Bana hemen bir *bitter campari* gerekli," diye ekledi Sara'ya dönerek.

Adımlarını sıklaştırdılar, *bitter campari*'lerini içtikten sonra hava kararırken nehri geçtiler. Gina, nehri daha önceden, otelin en önemli grubuyla birlikte geçmişti. Akşam yemeğinden önce ihtiyarları görmeye gitmek istiyordu. Ötekiler gitmeyi reddettiler. Ludi biraz duraksadı, sonunda, ihtiyarları görmeye gideceğine birkaç *campari* daha içmeyi yeğlediğini söyledi. Epeyce içtiler. Plaj dönüşü küçüğü teslim ettikleri hizmetçi otelin önünde volta atıyordu. Adam onlardan yarım saat sonra geldi, masaya oturarak gazete okumaya başladı. Gina dağdan döndüğünde müşteriler hâlâ yemek yiyorlardı. Hizmetçi de otelin önünde volta atmayı sürdürüyordu sabırla.

O sıra Jacques'la Ludi, zenciyle beyazın karşılıklı bilgilerini tartışıyorlardı hâlâ. Sara'yla Diana da *bitter campari*'lerin önünde oturmuş onları kışkırtıyorlardı.

"Küçük nerede?" dedi Gina, "ona yemek yedirmedin mi?"

"*Bitter campari*'leri içince bunun acelesi yokmuş gibi geliyor bana hep," dedi Sara. "Daha plajdayken acıkmıştı oysa çocuk."

"Yemek yemeye senin evine gidecek," dedi Jacques.

"Belki de kötüye kullanıyoruz," dedi Sara gülerek.

Hizmetçiyi çağırdı. O da çardağın ışığı içinde tam sözün üstüne geldi. Kendisine sorular sorulmasını beklemedi bile.

"Saat sekiz buçuk," dedi, "ne istediğinizi bilmeliyim."

"Küçük nerede?"

"Ona boş verin şimdi, ne istediğinizi söyleyin."

"Küçüğü çağırın," dedi Jacques, "sonra söyleriz."

"Nehir kıyısında ayaklarını suya sokuyor, engel olamadım."

Kıyıya gitti, çağırdı. Çocuk sandallarıyla suda yürümüştü. Dizlerine dek çamur içindeydi.

Sara heyecanla bağırdı:

"Demek, boğulmak istese bırakacaksınız."

"Benim hizmetçim olsaydınız," dedi Gina, "iki tokat patlatırdım size."

"Öyle demeyin Bayan Ludi, siz onları tanımazsınız."

"Beş yıldır tanıyoruz," dedi Gina.

"Aslını ararsan aynı şey değil," dedi Jacques yavaş sesle.

Sara telaşlandı:

"Mutlaka hastalanmıştır, uzun süredir suyun içinde. Ben de hiçbir şeyden kuşkulanmaksızın *campari*'lerimi içip duruyorum. Bıktım artık."

"Yalnız siz bıkmadınız," dedi hizmetçi, ağlamaklı.

"Şimdi adamakıllı bıktım," dedi Sara.

Hizmetçi, üzüntüye katılan bir tavır takındı:

"İçeriye alırım, ayakkabılarını değiştiririm," dedi.

"Abartıyorsunuz," dedi Jacques. "Ben size yavaşça söyledim, eminim abartıyorsunuz."

Ludi hizmetçiye çıkıştı:

"Sizde iş namusu yok, iyi bir şey değil bu."

Her akşam bu saatte çardak altında aynı sahne tekrarlanıyordu. Otelin tüm müşterileri hizmetçiye karşıydı, gümrükçülerden başka genellikle bütün köy halkı da. Hizmetçi ağlamaya başladı.

Ağlamasına tüm otel tiksinmeyle bakıyordu,

"Namussuz sözcüğünü geri alıyorum," dedi Ludi, "ama siz sevmiyorsunuz küçüğü, kesin bu. Dikkat eder-

seniz onu sevmeye kimse zorlamıyor sizi, ama hiç değilse küçükle ilgili işinizi yapmanız gerekir."

"Ama, evet," dedi Diana, "işin ucu küçüğe dokununca, namussuz derim ben ona."

"Boşuna ağlamayın," dedi Jacques. Ayağa kalktı, hizmetçiyi kolundan tuttu. "Siz bizden bıktınız, biz de sizden bıktık; siz bizden ne kadar bıktınızsa biz de sizden o kadar bıktık. Ne var ki, burada ayrılamayacağımıza göre Paris'e varır varmaz ayrılırız, anladınız mı?"

Hizmetçi ağlıyordu, gözyaşlarını sel gibi akıtıyor, karşılık vermiyordu.

"Söylediklerimi anlıyor musunuz? Yoksa anlamıyor musunuz?" diye tekrarladı Jacques.

"Anlıyorum," dedi hizmetçi, "ama..."

Yeniden boşandı gözyaşları.

"Ona bir *bitter campari* vermeli," dedi Jacques.

"Zıkkımın kökünü vermeli," dedi Ludi, "enayisiniz siz."

"Ne oluyorsunuz?" diye sordu Sara hizmetçiye.

"Ama ben," dedi hizmetçi, "Paris'te de bıraktığım yerden başlayacağım yine, hep hizmetçi olarak kalacağım."

"İşte sorun bu," dedi Sara.

"Biliyoruz," dedi Jacques. "Hizmetçi olmayı kim isterdi?"

Ayağa kalktı, ona bir *bitter campari* verdi.

"Teşekkür ederim," dedi hizmetçi. "Bu öğleden sonra zaten çok içtim."

Sara niyetini bildirdi:

"Size zaman bırakacağız, çocuksuz bir yer ararsınız. Gerektiği kadar zamanınız olacak. Artık ağlamayın."

Gina küçüğün sandallarını çıkarmış mendiliyle ayaklarını kuruluyordu. Bir yandan hizmetçiye, bir yandan da Sara'ya söylenip duruyordu yavaşça.

"Bu öğleden sonra çok mu içtiniz? dedi Diana, "yine de iyidir iyi."

"Güzellik kraliçesi seçimi vardı," dedi hizmetçi, "zorunlu olarak içtim."

"Peki kim güzellik kraliçesi seçildi?" diye sordu Jacques.

"Balıkçının kızı, biliyorsunuz, evin yanındaki. Onunla benim aramda duraksadılar, ama o güzellik kraliçesi oldu, ben de nedimesi."

Hepsi gülmekten kırıldılar.

"Ah! Bak bu fevkalade, fevkalade," dedi Ludi.

Hizmetçi de katıla katıla güldü.

"Siz gülün bakalım," dedi, "bir başkası kadar hoş görünmeyi bilirim ben de."

Kendini toparladı, her zamanki ses tonuyla söze başladı yeniden:

"Peki, şimdi ne yapacağım bunu?"

Küçüğü gösterdi.

"İçeri al," dedi Sara, "Ludi'lerin evinde yemek yiyecek, sonra da eve götürüp yatıracaksınız."

"Ben çıkıyorum bu akşam."

Jacques omuz silkerek Sara'ya baktı:

"Her akşam çıkıyor, bu akşam yine söz vermenin ne gereği vardı?"

"Ben ona hiç söz vermedim," dedi Sara.

Hizmetçi, tam bir güven içinde bir ona, bir ötekine bakıyordu sırayla. Ludi öfkeliydi.

"Doğru. Her akşam çıkıyorsunuz," diye sözünü tamamladı Sara.

Hizmetçi kasıla kasıla:

"Siz söz vermiştiniz bana," dedi.

"Kozunuzu birlikte paylaşın," diye işin içinden sıyrıldı Jacques, yemeğe başladı.

"Ludi'nin evine gitmeyecek," dedi Sara, "yol çok uzun, vakit de geç oldu. Karnını doyurup yatırın he-

men. Onu hem dövecek, hem de karnını doğru dürüst doyurmayacaksınız diye üzülüyorum."

"Tasalanmayın, dövmeyeceğim. Benim gibi de yemek yiyecek. Yemekten sonra eve dönecek misiniz?"

Sara istemeye istemeye:

"Madem söz vermişim, geleceğim," dedi. "Başka türlü yapamam."

"Yemeğe bize gelmesini çok isterdim," dedi Ludi.

Küçük diretti:

"Eve gitmeyeceğim, Ludi'nin evine gideceğim."

"Yine başladı," dedi hizmetçi, "işte bundan usandım."

"Ben de sizinle geleceğim," dedi Sara. Küçüğe döndü, "mutfağa dek seninle geliyorum, yemeğini yiyeceksin. Kucağımda götüreceğim seni."

"Ben de seninle geliyorum," dedi Diana.

"Yemeğe bize gelmiyorsa," dedi Ludi, "ben de bir kez otelde kalıp yiyeceğim."

"Nasıl istersen," dedi Gina. "Bir kere de iyi kötü birşeyler yiyebileceksin."

Herkes sustu. Sara, Diana ve Jacques birbirlerine baktılar.

"Bu akşam yiyecek ne vardı?" diye sordu Ludi.

"Rezeneli barbunya balığı ızgarası, bir de patlıcan, o kadar."

"Patlıcanlar nasıl?"

"Peynirli."

Biri Ludi'ye bakıyordu. Özellikle Jacques. Diana bir başka *campari* yuvarladı.

"Peki, geliyor musunuz?" diye sordu hizmetçi.

"Ne olursa olsun, kalıyorum," dedi Ludi.

"Ben kalmıyorum," dedi Gina, "bu otelin yemekleri midemi bulandırıyor."

"Biz her akşam aynı şeyi yiyoruz," dedi Jacques.

"Bir eviniz, bir de hizmetçiniz var," dedi Gina giderken, "evinizin yemeğini yemek istemiyorsanız suç sizde."

"Evde iyi yemek yemektense, dostlarla birlikte kötü yemek yemeyi daha çok seviyoruz," dedi Sara.

"Gina!" diye seslendi Ludi.

Gina yanıtlamadı. Ludi ona yetişmek için koştu. Akşam yemeğine otele dönmedi.

Diana'yla Sara çekip gittiler. Küçüğü de, sırayla taşıyarak götürdüler. Sonra nehir boyunca oyalana oyalana döndüler. Geldiklerinde ötekiler yemeğe başlamışlardı bile. Adam da yiyordu. Parlak beyazlıkta bir gömlek giymişti. Çardağın altına girmeden önce, Diana Sara'nın kolunu tuttu, ateşi gösterdi.

"Baksana, daha da yayıldı."

"Yok canım," dedi Sara, "tatilin etkisiyle böyle görüyorsun."

"Olabilir. Peki ama bizim dostların eksiği ne? Hepimiz sevmek, birbirimizi sevmek için buradayız. Nedir bunu engelleyen?"

"Belki de birbirimizi çok iyi tanımamız. Burada. Bilinmeyenden öyle uzağız ki..."

"Olabilir, aslında, dostluk kadar insanların birbirini tanımasına yol açan başka şey yoktur dünyada."

"Belki."

"Bereket versin, motoruyla birlikte şu herif var," Diana güldü; "bilinmez. Tam olarak tek başına yüklenmiş zavallı, bizim bilinmeyenimizi büsbütün üstüne almış."

"Çok şükür," dedi Sara.

"Gelgelelim, ikimiz için ayrı ayrı anlamlara geliyor bu."

"Sen bir erkekle üç gün bile bir arada yaşamadın. Öğrenilemez bu, yaşamak gerek."

"Nedir öğrenilemeyen?"

"Bilinmezin neye mal olduğu."

"Yaşamadım ama anlayabilirim," dedi Diana.

"Bana öyle geliyor ki, anlayamazsın, bir erkekle üç gün bile bir arada yaşamamışsan..."

"Sizin örneğiniz hiç de cesaret verici değil."

"Tam tersine, bizim örneğimiz çok cesaretlendirici olmalı."

"Hayır, hiçbir çift, en iyisi bile, aşka çağrı olamaz. Sen de bunu anlayamazsın, çünkü içindesin."

"Doğru," dedi Sara.

"Yaşanmış her aşk, değerinden kaybeder," diye açıkladı Diana gülerek. "Bu herkesin bildiği bir şey."

Bir dakika kadar konuşmadılar.

"Neden bilmem, onunla yine kavga ettin gibime geliyor," dedi Diana.

"Yok kavga değil."

"Ya ne?"

"Anlatması güç."

"Çiftler arasında güç anların bulunduğu söylenir durur, değil mi?"

"Kuşkusuz öyle."

Diana aldırışsızlığı ve gönül kırıklığını gösteren belirsiz bir hareket yaparak:

"Siz insanı yoruyorsunuz," dedi.

"Sana söylemek istiyorum," diye açıkladı. Sara, "bu yer nedeniyle üzüntülü değilim. Jacques da değil. Bizim üzüntülü olduğumuzu söylemek istemiyorum."

"Çok iyi," dedi Diana. Sara'ya yakından bakıyordu. "Çok iyi," diye tekrarladı. "Ben de sana bir şey sormak istiyorum. Neden akşamlarını, hizmetçinin yerine kendin çocuğa bakarak geçiriyorsun? Bunu yüzüne vurmakta haklı Jacques."

"Durumu ben ayarlamıyorum, her akşam dışarı çıkan kendisi."

"Doğru değil," dedi Diana. "Aslında, akşamları bizimle birlikte olmaktan kaçıyorsun. Benim sizlerden bıktığım kadar sen de bizden bıktın anlaşılan."

"Hiçbir zaman sizden bıkamam, hiçbir zaman."

"Ama biliyorsun, bu bir an sorunu, hatta küçük bir an."

Otelin çardağı altında bulunan ötekilerin yanına gitmeye karar verdiler.

Bu otelden başka otel bulunmadığından, hiç değilse bu kıyı üzerinde başka yerlere gitmek diye bir seçim yoktu. Bununla birlikte, iki oteli olduğu halde öbür kıyıya yemeğe gitmeyi kimse düşünmüyordu. Hayır, bu kızgın kıyı üzerinde kalıyorlar ve de zorunlu olarak hep aynı şeyleri yiyorlardı: Balık, makarna, et suyu.

Patron, öbür kıyınınki de dahil, hiçbir rekabetten korkmuyordu. Yiyeceklerin zamanında ulaşamadığını ileri sürüyordu, sonu gelmeyen aynı yemek listesinin nedeni de buydu. Müşterilerin çoğunluğu alışmışlardı buna.

Ama yemek saatleri pek neşesiz sayılmazdı. Aralarında konuşuyorlar, bir masadan öbürüne laf atıyorlardı. Konuşmalar bir anda çardağın bütün masalarına yayılıveriyordu. Sıcaktan, herkes için kötü geçen tatilden, bu cehennem gibi yerden değil de neden söz edeceklerdi? Bazıları bütün tatillerin böyle geçtiğini ileri sürüyorlardı. Bazıları da, tam tersine, çok başarılı, iyinin iyisi tatiller de geçirmiş olduklarını anımsıyorlardı. Ama, iyi bir tatil geçirmenin çok güç olduğu konusunda herkes aynı düşüncedeydi. Daha çok bir talih işiydi bu.

Genellikle hiç kimse, bu yazki kadar kötü bir tatil geçirdiğini anımsamıyordu.

Bu başarısızlığın nedenleri konusunda düşünceler farklıydı. Kimi birbirlerinden hiç ayrılmadıkları için yapay, derinliği bulunmayan bir topluluk meydana getirdiklerini bir neden olarak ileri sürüyordu. Kimi de, bu-

nun yapay bir topluluk sorunu olmadığını, bu yüzden, eğlenmek, denize girmek, gezinmek, gevezelik etmek için birbirlerine fazla bel bağladıklarını söylüyorlardı. Her gün, sonu gelmez biçimde birbirlerini bekleyip duruyorlardı. Denize öğleyin girebilmek için, diyordu bir kadın, sabahın dokuzundan başlayarak işe koyulmak gerekir. Kalkar kalkmaz birinden birine o gün sizinle birlikte denize girmek isteyip istemediğini soruyorsunuz. Oysa o birinden biri de bir başkasını bekliyordur, çünkü bir gün önceden o da bir başkasına birlikte denize girmek üzere söz vermiştir. Gelgelelim, o bir başkasının da daha bir başkasıyla denize girmeye söz vermiş olup olmadığını kim garanti edebilir? Karşılıklı bekleyişlerin sonu gelmez bir kargaşasıdır bu.

Kadınlardan biri buna bir çare olduğunu ileri sürdü: Kendisi gibi hiç kimseyi beklememeye karar vermek. Kendisi üç gündür yapayalnız, kocasının ve iki küçük oğlunun eşliğinde gidiyordu denize. Gelgelelim otelin evli olan öteki müşterileri onunla aynı düşüncede değildiler. Tatil bunun için yaratılmamıştı, insan tek başına, kocası ve çocuklarıyla birlikte denize girsin diye! Tam tersine, tatil, insanın kocasından başkasıyla, karısından başkasıyla, çocuklarından başkalarıyla, denize girmesi için yaratılmıştı. Tatilin var oluş nedeni hemen hemen buydu. Yeni tanışıklıkları kolaylaştırmak. Yaygınlaştırmak, dünyadaki yaşamın alışılmış dolambaçlarından kurtulmaktı.

Bu yörede, genellikle, Ludi'nin grubu öbürlerinden daha iyi sıyrılıyordu işin içinden. Çünkü, Ludi'nin bu konuda büyük alışkanlığı vardı kuşkusuz, kaçınılması gereken tuzakları yeterince biliyordu.

Bir de yol, dedi biri, bu yörede eksik olan yol. Bir arabanın ancak geçebileceği o kötü yol kapatılma korkusu veriyor insana. Bir başka otelde *bitter campari* iç-

mek bu kötü yol üzerinde dokuz on kilometre yürümeyi gerektiriyorsa, bu yaşama nasıl katlanılır?

Ludi'nin grubu ve sıcak üstüne söylenenler konusunda herkes anlaşıyordu. Çoğu için, sıcak, tatilin kötü geçmesinde baş etkendi. Tam bundan söz edilirken Ludi geldi, doğal olarak, ne sıcak, ne de tatil konusunda onların düşüncelerine katıldı. Tatilleri, bu yeri, bu sıcağı sevdiğini söyledi. Birkaç aya kadar havalar soğuduğunda, bu yerin, bu sıcağın anısı, solumaya elverişsiz bu ölü öğle sonlarının düşünülmesi, sise, rüzgâra, daha iyi katlanılmasına yardım edecekti.

Ludi'nin gelip de sıcaktan söz etmesi üzerine, adam, genellikle Ludi'nin düşüncesinde olduğunu açıkladı. Sıcak söylenildiği kadar dayanılmaz değildi. Tatile gelince, onu ilgilendiren yönüyle, iyi bir tatildi; özellikle şimdiye dek yaptığı tatillerin tümünden farklı olması bakımından onun için bir değişiklikti. O zaman, bu tatilin nasıl olduğu, neden bu denli farklı olduğu soruldu. O da, özellikle kişiler nedeniyle, karşılığını verdi. Kişilerin nasıl olduklarını sordu Jacques. Adam birbirlerinden çok farklı olduklarını, ama tümünün birden şimdiye dek rastlamadığı ortak bir yanları (güldü), adlandırmaya çalışmaktan sakınacağı bir yanları olduğunu söyledi. Jacques da güldü adamla birlikte. Ludi hoşnut görünüyordu. Jacques bu durumun, acaba hep dost olmalarından mı ileri geldiğini sordu. Adam, bundan ileri gelmediğinden pek emin olmadığını söyledi yalnızca. Jacques üstelemedi.

Yemek süresince havaya uçan mayıncının anasıyla babası söz konusu edilmedi ya da pek az edildi. Bu sessizliğin birçok nedeni vardı kuşkusuz. Otelde ve tüm yörede, Gina, Ludi, Jacques, Sara ve Diana'nın onları görmek için her gün dağa çıktıklarını, Gina'nın tek başına yiyeceklerini sağladığını, ötekilerin bu konuda her türlü girişkenlikten yoksun olduklarını herkes biliyor-

du. Parçalanan mayıncının anasıyla babasının sorumluluklarını ilk saatten bu yana, Gina başta olmak üzere hep onlar yüklendiklerinden, başka her çaba gereksizdi. Öyleyse her biri bu gündelik ziyaretleri kınıyor olmalıydı. Kimi yersiz bulduğundan, kimi grup içinde üzücü sahnelere karşı sapık bir merak uyandığından, kimi de böylesine bir girişimin ancak kuşkuyla karşılanacağından. Biraz da güncelliğini yitirmiş olduğu için olaydan pek söz edilmiyordu. Dağdaki yangın çoktan onun yerini almıştı.

Adam herkesi daha yeni tanıdığı ve tam felaket günü gelmiş olduğu için bundan söz etmekten kaçınmak zorunda kalmayacaktı. Yine de, ötekilerden daha çok konuşmadı. Özellikle plajdan sonra bunun kolay bir şey olmadığından kuşkulanmalıydı iyice.

Yemek çoktan sona ermişti, müşteriler top oyununa gidilecek saati gevezelik ederek bekliyorlardı. O sıra, sessiz gecenin içinde bir patlamayı andıran pikabın sesi yükseldi. Mayıncının havaya uçmasından bu yana geçen üç günden beri ilk kez duyuluyordu bu ses. Salcı doğru söylemişti. Başgümrükçü, ölüm kâğıdını keyfinden imzalamamaya karar vermiş olan yaşlı kadın yüzünden sürüp giden bu duruma daha uzun süre saygı gösterilemeyeceğini göz önünde tutarak baloların yeniden başlaması emrini vermişti. Her biri gözlerini yere indirdi. Can sıkıcı sessizlik oldu. Ludi konuştu.

"Onlara hadi defolup gidin demekle aynı şeydir bu, ama belki de doğaldır..."

"Hayır," dedi Gina, "doğal değil."

"Ne var ki, sürüp gidemezdi bu durum. Baloları isteyen bütün bir gençlik var ortada."

"Hayır," diye üsteledi Gina, "doğal değil. Doğal bile olsa ben bilmek istemiyorum artık."

Ludi yanıtlamadı. Üzüntülü bir havaydı çalınan. Geri dönüşlerde ya da olaylardan sonraki günlerde du-

yulan o acılığı taşıyordu. Her biri bu duyguya kapılmış olmalıydı. Bir tangoydu, aşktan söz eden. Gece durgun ve sıcaktı. Nehirden esen hafif yel, çardağın altına dek sokuluyor, saygısızlığı haykırır gibi havada inliyordu. Gina'nın anlattıklarından sonra ne düşünüleceğini kimse bilmiyordu açıkça. Adam da bilmiyordu.

"Ben baloların yeniden başlatılmasından yanayım," dedi Jacques Gina'ya, "böyle bir durumda bile."

Gina omuz silkti. Herkes sustu.

"İnsanların başına ne gelirse gelsin, hepimiz balolardan yana değil miyiz?" diye sordu Sara.

Jacques gülümseyerek onayladı:

"Biz genellikle baloların tahta çıkışından ve zaferinden yanayız."

"Dans etmeyi ben senden çok severim," dedi Gina.

Jacques devam etti:

"Evet, gençliğe gelince, biz de onun canına okuruz."

"Evet," dedi Gina.

Ayağa kalktı, oyalayıcı bir ses tonuyla, erken yatmak istiyorlarsa bir an önce oyun alanına gitmeleri gerektiğini bildirdi. Herkes kalktı. Jacques Sara'ya doğru geldi.

"Bizimle birlikte oynamaya geliyor musun?"

Sara, gümrükçüsüyle buluşmak için kendisini bekleyen hizmetçinin yanına gitmesi gerektiğini söyledi. Ama biraz geç gideceğini, öyleyse, evet, şu anda onlarla birlikte oyun alanına dek yürüyebileceğini de ekledi. Hizmetçinin sözü edildi mi hep yaptığı gibi Jacques, karşılık vermeksizin ondan uzaklaştı.

Küçük gruplar halinde yola koyuldular. Denize doğru, bakkalı henüz geçmemişlerdi ki, nehrin öbür kıyısındaki balonun gümbürtüsü yükseldi. Ludi Sara'nın yanına geldi. Bir an hiçbir şey söylemeden yürüdü, sonra açıkladı:

"Bizimle birlikte oynamaya gel. O hizmetçi bokunun yanına gitme."

"Gümrükçüsüyle birlikte olmak için bana her gün kazık atıyor, artık bıktım bu kadından."

"Aldırma, gel, bu hizmetçi boku ne halt ederse etsin, önemi yok."

Kendi sözleriyle sersemlemiş olarak durdu.

"Özür dilerim, bazen aptalca laf ediyorum. Demek istediğim bu değildi. Hizmetçiyi fazla tepene bindiriyorsun, demek istiyorum. Bu akşam bizimle top oyna, ona boş ver."

"Deneyeceğim," dedi Sara.

Ludi Sara'nın koluna girdi, oyun alanına doğru ilerlemeye devam ettiler. Yol ile dağ patikasının kesiştiği yerde, kurulmuş makine gibi başlarını kaldırdılar. Bakkalın rüzgâr lambaları dağdaki boş evin ak duvarlarını aydınlatıyordu. Bu saatte dağda bulunan tek ışıktı bu. Onlar da geç yatıyorlardı.

"Doğrusu, şu bakkal hoşuma gidiyor," diye yeniden söze başladı Ludi. "Belki de baloların müziği, uyumalarını engelliyordur."

"Zararı yok, gündüzün uyuyor olmalılar," dedi Sara.

"Baloların durdurulmasını isteyecek olan şu Gina'yı gördün ya, neredeyse bizim de ihtiyarlar gibi hep birlikte uyanık durmamızı isteyecek!"

"Yok canım," dedi Sara, "top oynuyor ya işte."

"Doğru," dedi Ludi, yumuşamıştı. "Görüyorsun, yaratılışım böyle. Jacques terslediği zaman onun yerine ben üzüldüm."

"Jacques da üzülmüştür mutlaka," diye devam etti Sara. "Başka nasıl yapmalı? Sana söylemek istiyordum hep, yarın sabah, adamın motoruyla bir gezinti yapacağız."

"Bunu sana ne zaman söyledi?"

"Bu sabah, plajda."

"Çok iyi," dedi Ludi coşkunlukla, "ama sonradan kendisine söylenilen o kötü sözler yüzünden düşüncesini değiştirir belki de. Gördün ya, kayığıyla tek başına çekip gitti, bizden kaçtığını söylemek ister gibi... Bak, ben onu haklı buluyorum."

"Gülüşüldüğünü iyice görüyordu," dedi Sara.

"Sen pek gülmüyordun, Diana da."

Bu konuyu sürdürmedi, sustu. Sonra birden aklına başka düşünceler geldi, tatlılıkla ekledi:

"Öyle sanıyorum ki, kimi zaman düşündüklerini söylemiyorsun sen?"

"Ben hiçbir şey düşünmüyorum. Kimi zaman bunun ne olduğunu ben de bilmiyorum."

"Herkes biraz bu durumdadır, ama benim demek istediğim başka. Ne demek istediğimi sen çok iyi bilirsin. Neden sanki anlamıyormuş gibi yapıyorsun?"

"Onu düşünmüyorum artık."

"İnsanın bazı sözleri içinde saklaması üzüntü verir. Bu yüzden, bana söyleyeceğin sözler içinde kalsın istemem."

"Bu sözleri söylemekte haklı olduğunu anladığıma göre, kapatalım bu konuyu."

"Ah! Çok üzüldüm," diye sızlandı Ludi, "bana hâlâ gücenik olduğunu biliyordum."

" Sana hiç kızmıyorum."

"Kızıyorsun, seziyorum bunu. Beni anlamalısın. İkiyüzlülüğe sapmadan susmanın gereğine ben de inanıyorum. Ne var ki, insan ne zaman susacağını iyi saptamalı. Ama yine de bu sınırı zorlayanları seviyorum ben, hem de kendini susmaya zorlayan insanlardan daha çok seviyorum. Evet, evet, daha fazla. Sen en aşağı dört gündür bana söylemek istediğin sözleri içinde saklıyorsun. Doğrusu bu durum pek hoşuma gitmiyor. Hem bu sözler acı veriyor sana."

"Belki de konuşmaktan başka şey yapabiliriz," dedi Sara, "üzerinizde, konuşmakla aynı etkiyi yapacak kurtarıcı başka bir şey."

"Bazen bu budalalığını seviyorum."

Çok aydınlık bir villanın pencereleri altında bulunuyorlardı, birbirlerine baktılar.

"İşte yine buruldu," dedi Ludi alçak sesle, kendine söyler gibi. "Suç bende."

"Yanılıyorsun. Şu anda hiç buruk değilim, senin gibiyim, her bakımdan memnunum."

"Sıcaktan da mı? Bu yerden de mi?"

"Evet."

Ludi kolunu tuttu, konuşmaksızın kısa bir süre öylece kaldı.

"Anla beni," diye devam etti, "madem her şey ortada, bir kez ağzımdan çıkmış, yapılacak bir şey yok artık. Aramızda kalsın. Hiç söylememişim gibi davranırsan, söylemek istediğimden bin kez fazla önem kazanır. Bu benim canımı sıkar."

"Bunu düşünmüyorum ki."

Top oyunu saati yaklaşıyordu. Ludi hep düşünceliydi.

"Ne düşündüğümü biliyor musun? Her şeyden çok korkan insanlar, aynı zamanda en tehlikeli şeyleri yapabilecek olanlardır. Belki de başkalarının yapmaya hiç cesaret edemeyecekleri şeyleri bile."

"Ama, korkuyla aynı şeydir bu."

"Belki. Tehlikeye atılmak cesaretini veren korkudur."

"Peki, ama bunu neden söylüyorsun bana?"

"Bilmiyorum. Aklıma öyle esiyor."

Top oyunu alanına geldiler. Jacques oradaydı zaten. Kahveye gitti ve ışıkların yanmasını istedi. Dışarı çıkar çıkmaz alan aydınlandı.

Gina'nın yönetiminde takımlar kuruldu. Çok sayıdaki oyuncular nedeniyle bu iş uzun sürerdi her zaman. Sara oynamayacağını, eve dönmesi gerektiğini bildirdi. Kalması için Ludi biraz üsteledi, ama pek inanarak değil.

Bütün ötekiler, alanın çiğ ışığı altında ayakta toplanarak takımları denkleştirip kurmaya çalışırlarken, Sara ışığın dışında, oyun alanına koşup yerleştirilmiş bir sıraya oturdu. Adam da yanına geldi.

"Bu akşam canım oynamak istemiyor," dedi, "çok oyuncu var."

Öylesine çoktular ki, oyunu düzenlemek güçleşiyordu hep. Bereket versin, her seferinde aralarından bazıları oynamaktan vazgeçiyordu. Gina da bunu bekliyordu şimdi. Adam onlara bakarak güldü. Sara da.

Sonunda Gina, Jacques'ı kendi takımına aldı, Diana'yı da. Ludi, otelin daha iyi oynayan müşterileriyle bir başka takım kurdu. Her takım altışar kişilikti ve bu sayı çoktu. Partiler çok uzun sürüyor, çoğu kez de Gina ile Ludi arasında, sayı yazma yüzünden çıkan kavgalarla sonuçlanıyor. Gerçek önemi olmayan, ama alabildiğine zorlu kavgalardı bunlar. Gina'nın oyuncu yapısı kadar, Ludi'yle bozuşmaktan ne derin bir tat aldığını da açığa vuruyordu. Öte yandan, Ludi'yi hiçbir zaman takımına almamakla büsbütün körüklüyordu kavgaları. Sesini çıkarmayan Ludi mutluydu, çünkü, Gina gürültücülüğünü yalnız plaj oyunlarıyla başka oyunlarda uyguluyordu.

Oyun başladı. Solukları kesen bir duruma geldi hemen. Sara'yla adam, dört kişiyle birlikte sıra üzerinde yan yana oturarak izlediler heyecanla oyunu. Partinin yarı süresince kaldılar orada, belki yarım saat. Adam konuştuğunda sesi, balonun müziği ve oyuncuların haykırışlarıyla hemen hemen örtülmüştü.

"Sizinle birlikte bir kez baloya gitmeyi çok isterdim."

Oyun alanına bakıyordu hep. Sesi durgundu, hemen hemen kayıtsız.

"Neden olmasın?" dedi Sara.

Adam gözlerini çevirdi.

"Bunun mümkün olup olmadığını bilmek isterdim."

Sara biraz duraksadıktan sonra:

"Mümkün," dedi.

Adam düşünülmüş bir kararlılıkla ağır ağır konuşuyordu.

"Öyleyse gidebiliriz."

"Evet."

"İyi anladımsa, az zamanınız var."

"Öyle de olsa, birazcık bekleyebilir beni."

Adam kalktı, sıranın yakınında ayakta durdu. Sara ondan sonra kalktı, Jacques'a doğru gitti:

"Baloya doğru bir tur atacağız, sonra ben eve gideceğim."

Jacques, sıranın yanında ayakta duran adamı gördü. Diana da. Jacques'la adam birbirlerine gülümsediler: Adam belli belirsiz bir özür diler gibi, Jacques olup bitenleri iyi anlamış birinin tavrıyla.

"İyi bir düşünce," dedi.

"Madem top oynamıyoruz..."

"Haklısınız, bakmak için neden kalmalı?"

"Sizinle birlikte ben de gelebilirdim pekâlâ," dedi Diana.

Onarılmaz bir şey gibi söylemişti bunu.

"Sıran geldi," diye haykırdı Gina Jacques'a.

Sara adamın yanına gitti. Kapalı alandan çıktılar. Balo, denize doğru, nehir ağzının yakınındaki bir kahvenin karşısındaki yerdeydi. Baloyla kahve karşı karşıyaydılar, aralarından yol geçiyordu. Balo dedikleri yer,

kazık temeller üzerine oturtulmuş, kireçle beyazlaştırılmış sazlarla çevrili tahta bir döşemeydi. Konsomasyonlar, yolun öte yanındaki kahvenin terasında yapılıyordu. Gündüzleri bu yer ıssızdı, yalnızca kahvenin içinde birşeyler içilebiliyordu hep sıcak nedeniyle. Sazdan kafes, dans edenlerden boşaltılmış durumda, yalnızca güneş ışınlarıyla doluydu. Işık, beyaz sazlarla dans edenlerin gölgelerini küçük kahvenin terasına düşürüyordu. Geldiklerinde *Mademoiselle de Paris* çalınmaktaydı. *Bitter campari* ısmarladılar.

"Ne kadar tuhaf şey şu balo," dedi Sara, "boş bir alanı birkaç sazla çevirdin miydi bölgenin insanları koşar gelir."

"Geldiğinize sevindim," dedi adam. "Evet, düşünülürse gerçekten tuhaf şey şu balo."

"İlginçtir, buraya hiç gelmiyoruz biz. Hep top oyunu, hep top oyunu."

"Orası çok yakın, hem de buraya gelmek akıl edilmiyor, onun için."

Dans edenlere baktılar. Balodan söz ettiler yine. Adam, Afrika'yı tanımadığını, ama örneğin Etiyopya'nın, Somali'nin ilerlemiş yerlerini böyle tasarladığını söyledi.

"Geleceğimi biliyordunuz," dedi Sara.

"Umuyordum, ama yine de emin değildim. Size sormak istiyordum, neden hizmetçinin yerine çocuğunuza hep siz bakmayı üstünüze alıyorsunuz. Dört gündür buradayım ve..."

"Beni beklediğini unutmamam için işleri ayarlayan o."

"Büsbütün öyle olduğunu sanmıyorum."

"Ama öyle işte," dedi Sara, "beklendiğinizi unutmak olanaksız."

"Bir âşığı var, değil mi?"

"Evet. Bir gümrükçü. Yalnız geceleri izinli olabiliyor."

"Sizin tümünüz, çok sınırlı kişiliklerinizle biraz ezicisiniz," diye açıkladı adam, güldü. "Ah! Tatil için buraya gelmekten bilseniz ne kadar memnunum!"

"Ludi'yle Gina'yı daha iyi tanımanızı isterdim."

"Ben de."

"Öyle sanıyorum ki, insan tüm yaşamı boyunca, talihi olduğu zaman onlar gibi kişilere ancak bir kez rastlayabilir."

"Buna daha şimdiden inanmaya başlıyorum. Ama yaşamda ancak bir kez rastlanmayan kimdir?"

Bitter campari'lerini içtiler.

"Bu durumda olup da henüz tanışmamak çok tuhaf," dedi Sara.

"Adım, Jean."

"Burada hiç kimse sizi adınızla çağırmıyor."

"Sizi Sara diye çağırıyorlar değil mi?"

"Öyle."

"Benim için fark etmez."

Sara, bir başka *bitter campari* içmek istedi. Adam da istedi. İlk günler hiç sevmediği bu içkiye alıştığını söyledi ve Sara şöyle devam etti:

"Yaşamda böyle şeyler vardır, ilk günlerde sevilmezler, ama sonra hoşlanılmaya ve hatta kimi zaman gereksinme duyulmaya varıncaya dek alışılır bunlara. Böylece, şimdi ben, bu yerde *bitter campari*'siz yaşama olanağı görmüyorum. Nesneler keşfediliyor."

"Eve dönmek zorunda olmasaydınız, motorla bir gezinti yapabilirdik."

"Öyle bile olsa yapamazdık. Kayığınıza binmeye herkes çok hevesli. Motorun sesi uzaktan duyulur. Ama yarın sabah gezebiliriz."

"Yarın sabah," diye yineledi adam.

Sara konuyu değiştirdi:

"Bu öğleden sonra, herkese ne oluyordu bilmiyorum."

"Ben hiçbir şey fark etmedim."

"Belki de kırıcı oldular."

"Herkesin kırıcı bir yanı vardı. En nazik olanların bile."

"Size göre aynı şey mi?"

"Pek değil... Ama hemen söylemeliyim ki, dolaylı olarak bana nişan aldıklarını sezdim."

"Olur böyle şeyler. İnsanlar bir arada bulundukça..."

Adam masaya eğildi, yüzü Sara'nın yüzüne yaklaştı.

"Sizin bir çocuğunuz var."

"Evet."

"Bir de kötü huylu hizmetçiniz."

"Evet. Ve denizden çok korkuyorum."

"Denizden, belki daha başka birçok şeyden de."

"Evet, başka birçok şeyden de..."

"Demek hakkınızda yanılmamışım," dedi adam gülerek.

"Bilinmez," dedi Sara da gülerek.

"Hayır, öyle sanıyorum ki birbirimiz hakkında yanılmıyoruz. Hem yanılsak da bir tehlikesi var mı?"

"Yok."

Masanın üzerine biraz daha eğildi, ama Sara oturduğu yerden kımıldamadı ve ona bakmakla yetindi. Adam anladı ki Sara kendi yaptığını yapamıyor. Çünkü yöre küçüktü, otuz kişiydiler, herkes onu tanıyordu. İşte bir tek bu nedenle.

"Bir *bitter campari* daha isterdim," dedi Sara. "Ya siz?"

"On. On tane isterdim ben."

Biraz daha eğildi adam.

"Peki, sonra?" diye sordu.

"Çok iyi bilmiyorum," dedi Sara.
"Dikkate değer bir şey yapmıyor musunuz?"
"Hiçbir şey. İyi uyuyorum. Ya siz?"
"Benim de bir özelliğim yok."
"Bu da bir özelliktir."
Adam gülerek:
"Birbirimiz hakkında epey şey öğrendik," dedi.
Üçüncü *bitter campari*'lerini içtikleri birkaç dakikalık sürede hiçbir şey demediler birbirlerine. Sonra yöreden, Ludi'den, orada bulunan insanlardan, sıcaktan denizden söz ettiler.
"Hizmetçinin yerini almak için eve dönmem gerek," dedi ardından Sara.
Adam seve seve eve kadar kendisine eşlik edeceğini söyledi, o da kabul etti. *Bitter campari*'lerin parasını ödedi adam, şaşırmış bir hali vardı. Şaşkınlığı çok genç olmasından değil, kadınlar karşısında başarı elde etmenin önemine pek aldırmayan, bu başarıyla kendi kişisel saygınlığı arasında ilişki kurmayan bir erkek olmasından geliyordu. Çok tez anlaşılıyordu bu. Hatta *bitter campari*'ler için aşırı bir bahşiş bıraktı.
Jacques'ın bir kurtarış yaptığı sırada oyun alanının önünden geçtiler. Topluluğun en iyi üç oyuncusundan biriydi Jacques. Herkes onun vuruşuna bakıyordu. Sara'nın bu geç saatte adamla birlikte geçtiğini kimse görmedi. Yol ıssızdı ve yol boyu yüzer metre arayla sıralanan dört lamba villaların ak duvarlarını aydınlatıyordu yalnızca. Köyün en önemli bölümünü oluşturan üç dükkânı geçtiler, otel alanına vardılar. Orada ülkenin tek ağacı bulunuyordu. Ludi bu ağacı güneşin değil de taşlı yolun öldürdüğünü ileri sürmekteydi. Otelde bakkalla birlikte üç müşteri kalmıştı. Sara adamı çardağın altına çekti. Nehrin öte kıyısındaki orkestra *Mademoiselle de Paris*'yi çalıyordu. Bakkal önünde bir gazoz bardağıyla masada yalnızdı, havaya tempo tutuyordu

eliyle. Esniyordu. Nehrin öte kıyısında *Papaveri* çalınıyordu.

"İyi akşamlar," dedi Sara.

Bakkal, gazozu gösterdi tiksintiyle.

"Ne olursa olsun, uykuyu boşlamamak gerek. Yukarıda, şaraptan başka hiçbir şeyleri yok. Bu da üzüyor beni."

Sara ikisini tanıştırdı. Ama onlar birbirlerini önceden tanıyorlardı.

"Motorun sahibi sizsiniz, değil mi? Her sabah açık denizlere doğru yağ gibi aktığınızı görüyoruz yukarıdan. Çok güzel... İzi uzun süre kalıyor, böyle görülüyor yukarıdan."

"Peki, papaz geldi mi?" diye sordu Sara.

"Yarın gelecek. Ne var ki, onları tanıdığım kadarıyla, pek kolay kabul edeceklerini sanmam."

"Kadın yemek yedi mi?"

"Çorba içti, ama peynir yemedi. Evlerine döndükleri zaman onları ziyarete gideceğim. Görmeye gidecek dostlarım, yolculuk etmek için bahanelerim olmadı hiç. Bu kış gideceğim."

"Gittikleri vakit diyorsunuz, bu olanaklar içinde gideceklerine inanmaya başladınız demek?"

"Kaçınılmaz durumlarda başka ne yapılır? Zaten çok sürdü bu (gazozdan biraz içti). Nedenini söyleyemeyeceğim ama hoşuma gidiyorlar. Belki de yeni olduklarından. Eğlensinler diye tüm kirli geçmişimi anlattım onlara, hatta daha çoğunu, hiç yaşamadıklarımı, hiçbir zaman yaşamayacaklarımı da. Şimdiye dek hiç kimse böyle dinlememişti beni. Konuşmaktan öyle yoruldum ki..."

"Kadın sizinle konuşmuş olmalı, sizinle konuştuğundan Gina'yla benim kuşkumuz yoktu zaten."

"Az konuştu, şurdan burdan. Ama özellikle kendisine öyküler anlatılmasını seviyor. Biraz da bunun için konuştum onlarla. Kadın teşekkür etti, günaydın dedi."

"Sıcaktan söz etmedi mi?"

"Etmedi. Ne de yangından. Onu gördü ve bize gösterdi, hepsi bu kadar."

Bir yudum gazoz içtikten sonra devam etti:

"Onu öyküleri dinlerken görmeliydiniz... Çok mutsuz olmadığını sanıyorum, mutsuz olmak için yeterince gücü ve gençliği yok. Bu da başka şey."

"Ne?" diye sordu adam.

"Nasıl adlandırmalı? Adı yok, adı olması da gerekmez, neye yarardı?"

"Kuşkusuz," dedi Sara.

"Belki de yorgunluk."

Sustu. Bu akşam mayıncının anası kadar yorgundu bakkal da.

"Yarın sabah sizi görmeye gelecekler," dedi Sara. "Her zaman onların yanına gidilmesi belki de canlarını sıkıyordur."

"Yok canım, tam tersine, kadın insanlardan, dinlemekten, hâlâ tat alıyor, hem de çok fazla."

Oradan ayrıldılar. Yol, meydandan sonra aydınlatılmamıştı. Ama nehir gökyüzünün aydınlığını yansıttığından yeterince aydınlıktı. Deniz yükseliyordu. Uzun kıyı yamaçları boyunca deniz çalkantısının ağır uyumuyla, keskin ve kısa sarsıntılar halinde suyun uğultusu duyuluyordu.

"Bereket versin bu nehir var," dedi Sara. "İnsan ona bakmaktan bıkmıyor. Nehirler, özellikle döküldüklerinde çok güzeldir, koskocaman, bunun gibi."

"Dün köprüye dek çıktım. Dönemeçten sonra koyulaştı, kıyılar kuşlarla doluydu. Görmeliydiniz..."

"Bir gün, plaj dönüşü gidebiliriz oraya."

"Daha erken," dedi adam, "çünkü bu saatte kuşlar görülmez artık."

"Ludi bunları anlattı bana. Her yıl hiç değilse bir kez çıkıyor bu nehri."

"Ludi size neden söz etmedi?"

Adam Sara'ya yaklaştı, kolunu tutarak sordu:

"Ne var?"

"Hiçbir şey," dedi Sara.

Belli belirsiz sıktı kolunu.

"Sizi üzen bu adam mı?"

"Bilmiyorum."

"Olup bitenlerin burada anlatılmasını çok isterdim."

"Size söyleyemem bunları."

"Çok konuşmayı sevmiyorsunuz anlaşılan?"

"Pek değil."

Sara ona doğru döndü. Bakıştılar.

"Üzüntülü olmamak gerek," dedi adam.

Yolun uzun bölümü boyunca birbirlerine hiçbir şey demeden yürüdüler. Dalgalar nehrin ağzından yukarı doğru çıkıyordu, adam sordu:

"Şimdi bitti mi?"

"Bitti."

"Ne tuhaf, çok hoşuma gidiyorsunuz."

Gece o denli sıcaktı ki, kollarının birbirine değdiği yerde hemen bir ıslaklık beliriyordu. Villanın önüne geldikleri âna dek hiç konuşmadılar. Sara durdu.

"Geldik," dedi.

Adam öptü onu. Sonra bir adım geriledi. Sara kımıldamadı. Bakıştılar. Adamın gözlerinde parlayan nehri gördü Sara.

"Gitmek istemiyorum," dedi adam.

Sara kımıldamadı. Adam yine öptü onu.

"Gitmeyeceğim," diye tekrarladı.

Bir kez daha öptü. Villaya girdiler.

Hizmetçi peronda oturmuş bekliyordu.

"Geç kaldım," dedi Sara.

"Saat on," dedi hizmetçi, "siz saat dokuzda demiştiniz. Baloya gidecek zamanım kalmadı işte. Bıktım sizden."

"Her akşam gidiyorsunuz, bir kez de geç kalıverin. Geç kalmışsam, baloya gittim de onun için."

"Siz de baloya gidiyorsanız, halim duman."

İyice hazırlanmıştı. Ayağında yüksek ökçeli parlak iskarpinler vardı, aşırı derecede boyanmıştı. Bu durumuyla küçük bir orospuya benziyordu.

"Yine de gidin," dedi Sara, "iyice hazırlanmışsınız, gitmezseniz yazık olur."

"Bunun için değil," dedi hizmetçi, yumuşamıştı, "benimkinin izni on bire kadar da..."

"Daha bir saatiniz var, o sizi bekliyor olmalı. Hem baloda istediğiniz kadar erkek var bu akşam."

"Olur mu öyle şey? Ya o ya da hiç kimse, beni ne sanıyorsunuz?"

Hakarete tanık olması için adama baktı, ama o nehre karşı sigara içiyordu, geriye dönmedi.

"Özür dilerim," dedi Sara, "hadi vakit kaybetmeden gidin baloya."

"Gerçekten de gitsem iyi olur, hazır giyinmişken gideyim bari. Hoşça kalın."

Çekip gitti. Adam Sara'ya döndü, gülümsedi, biraz sıkılmış görünüyordu, sonra duvarın dibinde yere oturdu. Sara özür diledi ve villaya daldı. İçerisi sabahki kadar sıcaktı. Yavaşça çocuğun odasına girdi. Hizmetçi pencereyi açmayı unutmuştu yine. Ardına kadar açtı, tekrar çocuğun yanına gelerek alacakaranlıkta dikkatle baktı ona. Derin uyuyordu, ama çok terlemişti. Sara çocuğun sarılıp sarmalandığı çarşafın ucunu kıvırarak alnının terini sildi. Sonra verandada kendisini bekleyen adamı düşünerek ona bakmaya devam etti. Çocuk bir çiçek

kadar hafiften soluk alıyordu, ıslak ve serin alnı çiçektendi. Her akşam olduğu gibi –ama bu akşam ahlayıp vahlamadan, aklı başında olarak– böylesi bir yere, çocuklar için çok kötü olan yere artık son kez geldiğini düşündü. Annesi öpünce çocuk birden homurdanarak duvardan yana döndü. Sara bir saniye bekledi; çocuk döndüğü yerde kımıldamıyordu artık. Soluğu, bir tanrının soluğu gibi güven verici bir durumda yükseldi gecenin içinde. Sara odadan çıktı, mutfağa doğru geldi, bir şişe *Chianti* ile iki bardak aldı. Sonra verandaya döndü.

"Küçüğü görmeye gittim," dedi. "Hizmetçi pencereyi açmayı her gün unutuyor, her gün."

"Ne tuhaf, geldiğim zaman sizi fark etmemiştim hiç."

Sara iki bardağa şarap koydu, *chianti* şişesini pencerenin kenarına bıraktı, gelip adamın yanına oturdu.

"Bıktım bu hizmetçiden, tümünden geçebilirim, ama bu pencere hikâyesinden geçemem."

"Dikkatimi çeken," dedi adam, "çocuğunuza karşı gösterdiğiniz sevgidir, benim bile sinirime dokundu bu."

"Herkes böyle söylüyor."

"Bir de, hizmetçiyle olağanüstü ilişkileriniz."

"Bir başkasını bulmam gerek."

"Ama siz, hayır, size dikkat etmedim."

"Ne çıkar?"

"Ludi çekti dikkatimi... Jacques da, Gina da, Diana da. Sen değil."

"Çekmeliydi çünkü ben de onların yanındaydım."

"Neden?"

"Onlarla birlikte olduğum halde neden dikkatinizi çekmediğimi kendi kendinize sormalıydınız."

"Sormalıydım. Dün gitmem gerekiyordu. Sonra senin yolda geldiğini gördüm. Dün sabah. Bir gün önce de görmüştüm seni. Ve işte..."

İçti, bardağı önüne koydu, birden sarıldı ona. Yolun karşısında durduklarından bu yana öpüşmemişlerdi.

"Kısacası, yapılan yanlışı düzeltmek için iyi niyet yeterlidir," dedi adam, "herkes, şu ya da bu biçimde yanlışını düzeltir, değil mi?"

"Evet."

Adam kolları arasında salladı onu, saçlarını okşayarak uzun uzun yüzüne baktı.

"Siz benim dikkatimi hemen çektiniz," dedi Sara.

Uzun süre yalnız kalmamaları için zaman biraz geçti, ama yeterince değil.

"Ama sen. Sen her şeye dikkat ediyorsun," dedi adam.

"Evet. Kıvanç verir bu bana, senin için de, benim için de."

Adam onu iyice kendine çekti, verandanın taşları üzerine yuvarlandılar.

"Yanlışını başka biçimde düzeltmeyi pekâlâ biliyorsun," dedi adam gülerek.

Kısa bir süre nehre baktıktan sonra sordu:

"Neden? Bilmek isterdim."

"Hiçbir şeyden canım."

"Evet. Neden? Bilmek isterdim."

"Bana öyle geliyor ki, herkesin durumu buydu."

Adamın isteğini uyandırmaktan hoşlandı. Erkeklerin kendisine istek duymasından hep hoşlanmıştı zaten. Sara'nın saflığı, daha doğrusu, yalınlığı bundaydı ya.

Nehrin öteki kıyısında *Blue Moon* çalınıyordu, bulundukları kıyıdaysa *Mademoiselle de Paris*. Ne var ki, yerlerin, nehrin, dağın, bu evin durumlarına, gecenin bu ilerlemiş saatine, ovada esen yelin doğrultusuna göre, onlara dek ulaşan, ama onların duymadıkları, özellikle, *Blue Moon*'du.

Jacques oyundan dönüp geldiğinde adam gideli bir saat olmuştu. Sara kocasına iyi akşamlar diledi. Jacques ışığı yaktı, soyundu.

"Uyumuyor musun hâlâ?"

"Sıcaktan bunalıyorum," dedi Sara.

Kocasının soyunmasına baktı. Adamın gitmesinden bu yana onu düşünmüştü, onu ve adamı. O soyunurken de ikisini düşündü yine.

"Saçların ıslak," dedi Sara.

"Küçük plajda Diana'yla birlikte denize girdim. Bir akşam sen de gelmelisin, çok güzel bir şey."

"Ya ötekiler, onlar istemediler mi, denize girmeyi? Ya Ludi?"

"Oh! Ludi!"

Sigarasını yaktı. Yatağın üstüne oturdu.

"Ludi'ye kalsa, çok isterdi," diye söze başladı yeniden. "Gelgelelim, Gina istemedi, çünkü dönüşünde Gina'yı uyandıracaktı. Hep aynı şey."

Uzandı, ışığı söndürdü.

"Ya sen, sen ne yaptın?"

"Hiçbir şey. Birer bardak şarap içtik birlikte."

Jacques, bir an duraksadı ve:

"Sonra gitti mi?" dedi.

"Evet."

Kolunu tuttu.

"Beni aldatmak isteğini duyuyorsun değil mi?"

"Senin gibi."

Jacques karanlıkta sigarasını içiyor, öbür eliyle de Sara'yı göğsüne bastırıyordu. Sigarasından nefes çektiği vakit yüzü aydınlanıyordu, o zaman yüzünün bir kor gibi alevlendiğini görüyordu Sara.

"Beni aldatmak isteğini duyduğunu neden söyledin bana?"

"Bilmiyorum," dedi Sara, "zaman zaman sana gerçeği söylemek isteğini duyuyorum."

Jacques gülümseyerek:

"Ne de olsa buna alışmak gerek," dedi.

Sara karşılık vermedi, o devam etti:

"Beni aldatmayı o kadar çok mu istiyorsun?"

"Senin gibi."

"Benim seni aldatmak istediğimi nerden biliyorsun?"

"Kadınlara bakışından. Hem sonra senin için de, benim için de aynı şey."

Jacques bir dakika bekledi, bu sürede sigarasını içti ve:

"Biliyorsun, bu düşünceye katlanamam," dedi.

"Ben pek güzel katlanıyorum."

Jacques sigarasını küllüğe koydu, sonra yeniden yakarak ışığında Sara'ya baktı. "İnanıyor musun ki, örneğin Gina da Ludi'yi aldatmak isteğini hiç duymadı?"

"İnanıyorum, ama kesinlikle bilinmez."

"Neden Gina gibi kadınlar vardır."

"Bilmiyorum. Bunu düşünmeyi unutuyorlar. Sonunda böyle bir şeye inanılabilir."

Jacques yanıtlamadı.

"Sen bunu düşünmeyecek bir kadına katlanamazdın," dedi Sara.

"Doğru."

Yine baktı ona, saçlarını okşadı.

"Tatil nedeniyle daha az üzüntülü oluyorsun. Ah! Ne denli isterdim bunu."

"Öyle mi görüyorsun?"

"Evet. Yüzünden anlıyorum hemen, sesinden bile."

"Bu yere gerçekten alışıyoruz değil mi?"

Jacques ışığı söndürdü, bir süre sonra:

"Ben pek alışamıyorum," dedi. "Ama, Ludi var, deniz var, öyleyse..."

"Burada ya da başka yerde, nerede olursa olsun, insan tatilini iyi geçirmeli, değil mi?"

Jacques duraksadıktan sonra, "Elbette," dedi. "Ama bu görüş biçimini çok sevmiyorum ben."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ertesi gün sıcak yine yerindeydi, hiç değişmemişti.

Geceleyin bir damla bile yağmur yağmamıştı. Rüzgâr daha güçlü değildi, dağdaki ateş de çok ilerlememişti. Bir kez daha ilk olarak Sara uyandı, yine saat ona doğru. Çocuğa dünkü yerinde, verandanın basamakları üzerine oturmuş, güneşin daha şimdiden kırıp geçirdiği bahçeyi seyrederken buldu.

"Kertenkelelerin kaçışmalarına bakıyorum," dedi.

Sırtında kısa bir gömlek vardı, çıplak kıçıyla döşeme taşlarının üzerine oturmuştu, gözlerini acıhıyarlara dikmiş bakıyordu. Kertenkelelerin bunların altından çıkıp nehrin kıyısındaki saz kümelerine doğru gittiklerini sanıyordu. Sara onu orada bırakıp mutfağa gitti. Hizmetçi her şeyi öngördüğünden kahveyi akşamdan yapıyordu. Sara onu ısıtacak zaman bulamadı, kocaman bir fincanı bir dikişte soğuk soğuk içti –geceler alkol kadar susatıyordu insanı– sonra bir sigara yaktı, verandanın basamaklarında oturmak üzere çocuğun yanına gitti.

Tatilde bulunduklarından, Ludi ya da Diana'nın gelişini beklemekten başka yapacak şeyi yoktu.

Gözlerini uzağa, acıhıyarlara doğru çevirmiş olan çocuk kertenkeleleri gözetliyordu hep.

"Onlardan çok gördün mü?"

"Bir milyon, –caydı– en azından iki."

Annesine doğru döndü, ama kertenkelelerle sarhoş olan düşünceleri başka yerdeydi.

"Babam?"

"Uyuyor. Bu sabah acıkmadın mı?"

"Mutfaktan ekmek aşırdım. Babam bana bir kertenkele yakalasın."

Sara eğildi, öptü onu. Hep bu güneşli koku.

"Demek böyle tek başına becerdin yemeyi?"

"Jeanne'ı görmeye gitmiştim, bana bok dedi, ben de gittim ekmeği dolaptan kendim aldım."

"Sana süt vermeyi çok isterdim, ama burada süt sabahın sekizinde ekşiyor. Biraz çay yapayım sana, çay ister misin?"

"Evet, babam uyandığı vakit bana bir kertenkele yakalamasını söyleyeceğim. Onu bir kutuya koyacağım."

Sara eğildi, yine öptü, yine kokladı, çocuğunun saçlarının güneşli kokusunu başı dönünceye dek kokladı, kokladı... Sonra:

"Denizden daha çok seviyorum seni," dedi.

"Okyanustan?"

"Okyanustan da çok, var olan her şeyden çok."

"Var olmayandan?"

"Var olmayan her şeyden de çok."

"Ben de," dedi çocuk dalgın dalgın. "Ben kırmızı kertenkele istiyorum, babam var dedi."

"Var."

Sara kucağına almak istedi, ama debelendi çocuk. Aklı fikri kertenkelelerdeydi. Yere bıraktı. Küçük, bitmez tükenmez gözetlemesine koyuldu yeniden.

Sara mutfağa döndü, biraz daha kahve içti, çay yaptı. Hizmetçi kalktı, esneye esneye, gerine gerine geldi. Geç yatmış olmalıydı. Kıvrık, donuk saçlarının altında içkili, kirli, küçücük yüzünde bir gün önceki makyajı duruyordu. Sıcak öylesine keskindi ki, insanların birbirlerine günaydın diyecek gücü bulabildikleri pek enderdi. Hizmetçi de soğuk bir kahve içti. Ve uyurgezer gibi sessizce banyoya yöneldi. Jacques ondan hemen sonra

kalktı. Sara'nın yanına geldi, tek sözcük söylemeden öptü onu, o da bir fincan soğuk kahve içtikten sonra Sara'nın yaptığını yaptı, hemen verandanın basamaklarına oturmaya gitti. Dermansız bir sesle kertenkelelerin varlığından söz ettiğini duydu Sara. Sonra çay hazır oldu, bir fincan dolusu götürdü çocuğa.

"Ne gece!" dedi Jacques. "Ama kahveden sonra daha iyi oluyor insan."

"Yağmur gerek, yağmur yağmalı."

Çocuk çayını içti, daha istedi. Çocuklar ve bitkiler susuzluktan ölüyorlardı.

"İki saat verandada uyudum," dedi Jacques, "yatak yakıyordu, adamakıllı sersemleştim."

"Herkes öyle. Lıdi'den başka."

Onun yanına, basamakların üzerinde oturmaya geldi.

"Baba, kırmızı bir kertenkele."

"Olamaz," dedi Jacques.

Mutfağa gitti, bir güğüm soğuk su doldurup geldi, acıhıyarların yakınında döküdü.

"Hiç olmazsa şu zavallı acıhıyarlara yarar," dedi.

Derken Sara da gitti mutfağa, bir güğüm su doldurdu, o da zinyaların dibinde uzun uzadıya döktü suyu çocuğun tepesinden aşağı. Parmaklığın öte yanından balıkçı gülümseyerek bakıyordu onlara. Çocuk, suyun altında gözlerini kapamış, kıkır kıkır gülüyordu. Sara daha üç güğüm getirdi, yavaş yavaş, uzun uzadıya yıkadı çocuğu.

"Bereket versin, kuyularda su var daha," dedi balıkçı.

"Çok şükür."

Çocuğu bahçede çırılçıplak koşmaya bıraktı Sara. Duşun serinliğini daha uzun süre korusun diye kurulamadı.

Hizmetçi kapının önüne çıktı, hazırdı, makyajını tazelemişti, elinde bir bez vardı.

"Ne alacağız? Çatlıyorum."

"Herkes çatlıyor," dedi Jacques.

Derken, Sara da Jacques gibi acıhıyarların dibinde su dökündü. Sonra, banyo, hele şükür boşaldığından saçını taradı, her zamanki gibi ağır ağır. Sıcağın gerektirdiğinden daha da ağır kuşkusuz.

Böylece bir saat geçti.

Verandanın basamaklarında oturan Jacques, gözlerini nehir üzerinde gezdirerek sigara içiyordu. Geceler çok sıcaktı. Uyumak pestilini çıkarıyordu insanın. Ağır ve boş sabahlar bu gecelerden yavaşça sıyrılarak geçip gidiyordu. Sonunda, Sara onun yanında oturmaya geldi. Denize girme saati hemen hemen gelmişti. Corneille'in tragedyalarındaki gibi denize girmeyi seçme saati.

"Ben şimdi daha iyiyim," dedi Sara. "Ya sen?"

"Ben de iyiyim –ona baktı– evet, daha iyi olduğun belli."

"Daha iyiyim. Dünyanın her yerinde sıcak var."

"Belki. Ama görüyorsun, öyle sanıyorum ki bu yerden şimdi de ben usanmaya başladım."

Bir sigara yaktı, doğal bir ses tonuyla şöyle konuştu:

"Peki, söyle bakalım neler konuştunuz o adamla?"

"Dereden, tepeden."

"Daha başka?"

"Dereden tepeden nasıl konuşulursa öyle konuştuk."

"Anlıyorum..."

"Çok tuhaf," dedi Sara, "Diana'yla konuştuklarınızı sana sormayı hiç düşünmezdim ben."

"Diana'yla başka," dedi Jacques ve küçük bir duraksamadan sonra ekledi: "Hem biliyorsun, Diana'yı sana verdim ben. Artık senin sayılır."

"Biliyorum."

Jacques birden gerindi.

"Bir yolculuğa çıkmayı ne kadar isterdim, buradan çekip gitmeyi, hep yolculuk etmeyi..."

"Onu bana ne vakit verdin?" diye sordu Sara.

"Önemli değil," dedi Jacques, şaşırmıştı.

"Biliyorum dedim, ama bu kadar da değil."

"Bilmiyorum artık... iki yıl... Ne değiştirir bu?"

"Hiçbir şey. Buradan gitme konusunda çok istekli değilim artık."

"Bense buradan gitmek, yolculuğa çıkmak isterdim. Patlıyorum. İki yıl süresince çalışmamalı, yolculuk etmeli hep."

"Otellerde yaşamak olağanüstü bir şey olmalı," dedi Sara. "Aslında Diana çok sık gidiyor otele."

"Evet. Öyle sanıyorum ki, bu bir başkasından daha kaçınılmaz onun için."

"Kuşkusuz. Ara sıra ben de isterdim otellerde yaşamayı. Örneğin şu anda. Onun için, neden bir başkasından daha kaçınılmaz olsun?"

"Nasıl demeli? Belki de o, bir başkasından daha çok karşıdır yerleşmeye. Yaşamda..."

"Talihi var," dedi Sara, "çok zekidir."

"Bunun talihle ilgisi ne?"

"Hiç. Benim kendi düşüncem. Şimdiye dek tanıdığım kadınların en zekisidir o."

"Evet, öyle. Ama zeki olmak hiçbir şeye yaramaz."

"Yazık," dedi Sara.

"Yazık olan ne?"

"Onu bana vermiş olman."

"Neden?"

"Zekâ hiç işime yaramaz da ondan."

"Kendini beğenmişlik taslama. Hoş ben de aldırmam ya zekâya."

"Hep böyle dersin. Bununla birlikte, görüyorsun ya zekâyla hiçbir alışverişim olmadığını her geçen gün daha iyi anlıyorum."

"Doğru değil. Kendini beğenmişliğin dik âlâsı bu."

"Öyleyse sana inanmam gerek."

"Amma da can sıktın!"

Ayağa kalktı, mutfağa gitti, bir kâse soğuk kahve alıp geldi.

"Öyle sanıyorum ki, ne olursa olsun, bir yolculuk yapacağım," dedi.

Nehre bakmakta olan Sara'yı süzdü. Çocuk güneşte oynuyordu. Jacques devam etti:

"Yolculukta her yokluğa katlanabilirim."

"Evet," dedi Sara. "Otelde herkesin yokluğuna katlanabilir insan."

"Öyle."

Basamaklar üzerine, Sara'nın yanına oturdu yeniden.

"Nasıl bir adam bu herif?"

"Tanımıyorum," dedi Sara. "Geveze değil."

"Geveze olanlardan farkı var mı?"

"Biraz."

"Neden bilmem, pek sevimli gelmiyor bana."

Sara karşılık vermedi.

"Her zaman kendini sakınan insanlardan kuşkulanırım. Sevmediğim bir tür aristokratça sakınganlık vardır."

"İnsanları sevimli bulman için biraz zaman gerekiyor."

"Kuşkusuz," dedi Jacques.

"Ama göreceksin, sevimli bulacaksın onu."

"Öyle mi sanıyorsun?"

"Göreceksin."

Sustular, çünkü Diana bahçe kapısını açıyordu. Alıştıklarına göre, Ludi'den çok sonra gelirdi hep. Bisikletleydi.

"Ölüyorum," dedi, "soğuk su isteyecektim. Daha tez gelmek için Ludi'nin bisikletini aldım."

Hizmetçinin getirdiği bir bardak suyu bir dikişte yuvarladı. Sonra taşın üzerine oturdu.

"İyiyim ya şu susuzluk olmasa!"

"Güzel bir etekliğin var," dedi Jacques.

"Eski bir eteklik," dedi Diana –Sara'ya baktı– "Denize gidiyor muyuz?"

"Gidiyoruz. Peki nasıl? Ben mayoları almaya gidiyorum."

Jacques evin içinde kayboldu. Çocuk acıhıyarların gölgesinde, Jacques'ın su döküldüğü yerde, Sara'yla Diana'nın yakınında oynamaya koyuldu.

"Çamurla oynamak iyidir," diye kışkırttı onu Diana.

Çocuk daha şimdiden çamura bulanmıştı, ama çocuklar için her şey güneşten daha iyiydi. Güneş korkutuyordu.

"Tartıştık," dedi Sara.

"Görüyorum, neden?"

"Önemsiz şeyler için."

Diana belirsiz bir hareket yaptı. Gözlerini ayırmadan ona doğru eğildi.

"Gerçekten önemsiz mi?"

"Önemsiz."

"Dün akşam erken ayrıldın," dedi Diana, konuşma tonuyla.

"O adamla birer bardak şarap içmeye gittik."

"Bu sabah otelde gördüm, sevimli bir adam."

"Ötekilere göre bir yenilik sayılır," dedi Sara.

"Evet, bir yenilik sayılır."

Hizmetçi göründü, yıkanmış, saçını taramıştı.

"Peki bugün ne yapılacak?" Berikiler gülmeye başladılar.

"Bilmiyorum," dedi Sara.

"Peki ama, bunu size söyleyecek olan ben değilim herhalde," dedi hizmetçi alaylı alaylı.

"Düşüneceğiz," dedi Diana.

Mayo torbasıyla Jacques geldi.

"Gidiyor muyuz?"

"Ludi geliyor," dedi Diana, "bekleyelim onu. Benimle birlikte yola çıkmıştı."

"İşimiz gücümüz herkesi beklemek," dedi Jacques. "Bekleyelim bakalım."

Sigara içmek için oturdular sessizce. Sonra, parmaklığın ardından Ludi göründü birden. Taze bir balık kadar diriydi.

"Ne şahane hava."

"Sen bizim ağzımızı tıkıyorsun," dedi Jacques.

"Yok canım, bu sıcak şahanedir. Yolda kanımın kaynadığını duydum, gerçekten duydum. Tez davranmamız gerek, adam orada, Pointa Bianca'ya dek gitmek istiyor, gerçekten de tam oraya gidilecek güneşli bir hava bu. O dört kişiyi alacak kayığına, Giulio da altı kişiyi. Tamam mı?"

"Tamam, değil mi?" dedi Diana.

Sara başıyla onayladı. Jacques, biraz duraksadıktan sonra:

"Burada kalıp sessizce okurdum pekâlâ," dedi.

"Okunamaz, bunu sen de biliyorsun."

Hizmetçi bir kez daha göründü.

"Belki canınızı sıkıyorum, ama bugün ne yapıyorsunuz?"

"Motor gezisi yapacağız," dedi Ludi. "Çocuğu götüremeyeceğiz bugün, hayır, Pointa Bianca'nın güneşi çocuklar için fazla sıcaktır."

"Bu durumda, yemeğini siz yedireceksiniz," dedi Sara, "bir dilim jambonla bir enginar."

"Jambona ne diyorlar burada?"

"*Prosciuto*," dedi Ludi. "Pişmiş jambon da *prosciuto cotto*."

"Böyle bir zımbırtıyı aklımda tutabileceğimi mi sanıyorsunuz?"

"Öyleyse sormadan önce kâğıt getiriniz," dedi Sara.

"Bu sabah hepinizde ne olabilir acaba?" diye sordu hizmetçi.

Kâğıt getirdi. Ludi yazdı.

"Ya küçük, şimdi ne yapacaksınız onu?"

"Siz plaja götüreceksiniz, hem de orada iyice göz kulak olacaksınız ona," dedi Sara.

"Sizi önceden uyarıyorum, denize kaçarsa yakalayamam, sudan korkarım ben, suya karşı hiçbir şey yapamam."

Ludi ayağa kalktı, hizmetçiye dik dik baktıktan sonra:

"Olağanüstü bir insansınız siz," dedi, "sizin gibi birini hiç görmedim ben."

Koltukları kabaran hizmetçi, Ludi'ye gülümsedi.

Diana söze karıştı:

"Kıyamet günü de trene binsin bari!"

Şaşıran hizmetçi gülümsemeyi kesti, Diana'ya dik dik baktı.

"İyi dinleyin," dedi Jacques. "Çocuğu denize götüreceksiniz. Boğulursa, dönüşte ben de sizi boğarım. Anladınız mı?"

Hepsi gülmekten kırıldılar. Çocuğa doğru yönelen hizmetçi de.

"Hadi gidiyor musun?" dedi -çocuk boyun eğdi- "Gel giyin, sonra tüyelim."

"Biz de yola çıkmalıyız," dedi Ludi. "Çünkü Gina yemekten önce ihtiyarları görmek istiyor."

"Ah! Gerçekten, bir de onlar var," dedi Diana.

"Ben gidip gitmeyeceğimi bilmiyorum," dedi Jacques, "okuyacağım sanıyorum."

"Kayalıklar güzeldir," dedi Ludi, "gel, ne denli güzel olduklarını bilemezsin. Renkleri beyaz, kalıbımı başarım, hiç görmediğin bir beyazlık."

"Gel," dedi Sara.

Ludi'yle Diana gittiler. Jacques mayosunu aldı, Ludi ve Diana'dan sonra onlar da çekip gittiler.

"Demek benim gelmemi istiyorsun?" dedi Jacques.

"Evet."

"Sen olmayınca bombok oluyorum."

Birbirlerine bakarak gülmeye başladılar.

"Orada ne yapmak istiyorsun?" dedi Sara. Ludi'yle Diana evin girişinde bekliyorlardı onları. Güneş keskin değildi. Kalın bir sis kaplamıştı gökyüzünü. Nehir demir rengi bir aydınlığı yansıtıyordu. Sabahları hiç esinti olmazdı. Yangın az ilerlemişti, ama hava ateş kokuyordu. Ludi'yle Jacques önden yürüyorlardı.

"Onu dövecek," dedi Sara, "boğulmasına göz yumacak."

"Sabah herkes plajda," dedi Diana, "tehlike yok."

"Hiç değilse bunu düşünmemeye alıştırmalıyım kendimi."

"Neden bilmiyorum," dedi Diana Jacques'ı göstererek, "kimi zaman bana öyle geliyor ki sana karşı daha çok dostluk duyuyorum."

"Yok canım, gerçek değil bu."

"Bilemezsin."

Güneş kalın sis katmanı ardından yine göründü, bir an parladı.

"Biliyorum," dedi Sara, "hatta benim için onunla kavga ettiğin zaman bile, biliyorum."

Diana karşılık vermedi. Durdu.

"Oh! Yağmurun yağmasını ne kadar isterdim!" dedi.

"Yağacak, yağacak, gel."

Jacques'la Ludi geri dönmüşlerdi.

"Sıcaktan patlıyoruz," dedi Sara onlara.

Jacques, Diana'ya uzunca baktı, sonra yollarına devam ettiler.

"Göreceksin," dedi Sara, "yağmur, hiç beklemediğimiz bir günde yağacak."

"İnsan hep birşeyler düşünür, ben de pek genç değilim artık, yaşamıma birçok erkek girdi."

"Biliyorum," dedi Sara, "sen başkalarının öyküleriyle ilgilenirsin hep."

"Of! Bıktım başkalarının öykülerinden."

"Ama herkes gibi senin de bir öykün olabilir. Başkalarının da senden çok değil, ne fazla ne eksik."

"Yok canım. Tek başına bir öykü yaşamak güçtür. Sen ne yaparsan yap, bu, Jacques'la yaşadığın öyküye dönüşecektir, başka şey gelmez elden."

"Bunu söylemek istememiştim," dedi Sara, "tek öykü başka şey."

"Herkes gibi bir gece geçirmek için sen fazla derinsin," dedi Diana.

"Herkes gibi bir gece geçirdim," dedi Sara.

"Emin misin?"

"Eminim."

İskeleye vardıklarında, Jacques'la Ludi bekliyorlardı.

"Yağmur yağmamakta devam ederse," dedi Diana sakin sakin, "hiç kuşku yok, herkes çatlayacak."

"Yok canım," dedi Ludi. "Böyle sanılır, ama gerçek değil."

"Öyle de olsa, bu bir çeşit rekordur."

"Tüm Avrupa'da durum aynı, sıcaklık Paris'te 43, Modena'da 46, Berlin'de de Paris'teki gibi 43."

"Bir kanıt değil bu," dedi Sara.

Neşesini yeniden bulmuştu Jacques, gülümsedi.

"Sen, sıcaktan kişisel bir alınyazısı yaratmak eğilimindesin."

"Ben de başlıyorum," dedi Diana, "kadınlara özgü bir şey olmalı bu."

Ludi atıldı:

"Her şeye karşın, bu sıcak devrim kadar güzel!"

"İşte ötekiler," dedi Sara.

Gerçekten, ötekiler otelden geliyorlardı. Hazır olduklarını haykırarak kayıklara atladılar. Jacques, adamın kayığına binmemeyi yeğledi. Diana'yla Sara adamın kayığına bindiler, Ludi ve Gina da arkalarından. Öbür tekne, köy gençlerinden biri tarafından kullanılan motorlu bir sandaldı. İçinde otelin öbür müşterilerinden sekiz kişi vardı. Adam, Diana'yla Gina'ya günaydın dedikten sonra Sara'yı selamladı. Diana ona baktı, ama adamda, Diana'nın hissedebileceği hiçbir özellik yoktu. En öne, motorun yanına oturdu. Ludi onun yanına gitti. Diana kayığın tabanına yayıldı. Sara, Gina'yla birlikte arkaya yerleşti. Binmeden önce herkes mayosunu giymişti. Gina, öteberiyi naylon bir torbaya koydu, nehrin üzerinde yola çıktılar. Öbür motor onların önünden gidiyordu, ama tez yetiştiler. Adam hızlandı. Hatta yola çıkar çıkmaz serinlemek için hızlandı. Ludi gülüyordu. Diana sevinçten çığlığı bastı, Gina da gözlerini kapadı ve kendini rüzgâra bıraktı. Sara, rüzgâr yönünde, ayaklarını kayığın küpeştesinden sallandırarak Gina'nın yanına boylu boyunca uzandı. Köy, güneş altında tasalı, akıp geçti. Nehrin yamaçları boyunca, motorun geçtiğini gören çocuklar sevinçten bağrışıyorlardı. Kimileri coşkunluktan nehre atıldılar. Ludi, bağırarak, gülerek adlarıyla sesleniyordu onlara. Denize dek vardılar. Motorlu sandalın önünde süklüm püklüm ayakta duran Jacques'ı gördü Sara. Onlara gülümseyerek bakıyordu. Sonra, nehir seti yaklaştı. Setin önüne geldiklerinde, adam hiç yavaşlamadan, tüm yeteneğini kullanıp tam bir daire çizerek geri döndü. Gina, Diana'nın üzerine düşünce, eskiden beri tanıyormuş gibi, adamı payla-

maya başladı. Sonra motor küçük plajın önünden geçti. Sara tüm dikkatiyle baktı kumsala, ama ne küçüğü ne de hizmetçiyi görebildi. Sonra unuttu. Küçük plajı geçince sarp kayalara göründü hemen. Alçaktılar, ama Pointa Bianca'ya dek ilerledikçe yükseliyorlardı. Burada, incir ve kocayemiş ağaçlarıyla örtülüydüler. Zaman zaman bir çam ya da rüzgârın hemen hemen çıplak bıraktığı cüce bir porsuk ağacı da görülüyordu. Bu yörede sarp kıyılar boyunca, her zaman dipten gelen çok uzun bir çalkantı olduğu için kayık hafiften yalpa vuruyordu. Adam, bir ip yardımıyla motoru ve küreği aynı zamanda çalıştırıyordu. Plajdan sonraki ilk körfeze dek kıyıdan hep aynı uzaklıkta kaldı. Körfeze varınca Ludi'ye seslendi:

"Denizin dibini görmek için daha yakından geçeceğiz."

Hızı giderek azalttı, şimdi yükseklikleri yüz metreyi bulan, öncekilerden çok daha çıplak olan sarp kıyılara yaklaştı. Tabanlarına on metre kala her biri dönüp denizin dibine baktı. Denizin dibi, yalnızca kayığın gölge yaptığı yandan görülebildiği için sırayla bakabildiler ancak. Sara Ludi'den sonra baktı. Denizin dibi çok yakın görünüyor, kimi zaman gündüzün yeşil çizgileri içine işlemiş bir ay ışıltısı gibi parlıyordu. Adam Ludi'ye, öndeki dümeni tutmaya çalışmasını, bunun çok güç olmadığını, kendisinin arkaya geçeceğini söyledi. Ludi, biraz korkarak dümeni yakaladı. Adam arkaya Sara'ya doğru eğildi. Ludi, sorumluluğundan ürkmüş bir durumda, öne dönük olarak tutuyordu dümeni. Gina'yla Diana eğilmişler, denizin dibine bakıyorlardı. Merhaba, dedi adam. Sara karşılık vermedi. Kutudan deniz maskelerini yavaş yavaş çekti. Başıyla Sara'nın sallanan ayağına hafifçe dokundu ve öptü. Kimse görmedi, göremiyordu onu. Öne geçti, Ludi'nin ellerinden dümeni aldı. Deniz maskelerini Gina'ya vermek istedi. Ama Gina,

çalkantı nedeniyle kayığa bindirmekten korktuğu için sarp kıyıların bu kadar yakınında suya atlamayı göze alamadığını söyledi. Adam üstelemedi. Hızı artırdı ve hep yüksek sesle –çünkü yakındaki sarp kıyılar şaşılacak biçimde yankılandırıyordu sesleri– buraları tehlikeli olduğu için hızlanmak zorunda kaldığını açıkladı. Çalkantı derin, güçlüydü –bir burnu dolanmaktaydılar– ve kayık, bir böcek gibi oraya buraya giderek hep kıyıya doğru sürükleniyordu. En küçük bir dikkatsizlik kayığı havadan kıyıya bindirebilirdi. Sonunda daha durgun bir küçük körfeze vardılar. Burada da kayalar, otlarla ve kocayemiş ağaçlarıyla örtülüydü. Körfezin sarp yamaçlarından biri oldukça büyük bir gölge yapıyordu denizde. Adam gölgenin içinden geçmeye ve kıyıyı yakından izlemeye karar verdi. Bir kez bölgeye erişince denizin dibi göründü. Sara haykırdı. Adam döndü, gülümsedi, ama körfezin gölgesinden çıkmadı. Bakmayı sürdürmeye çabalamalarını söyledi. Dünyanın arka yüzüydü bu. Sessizliğin donmuş, dingin yosunlarıyla dolu, durgun ve ışıklı bir gece insanı alıp götürüyordu. Balıkların kaçışması ele geçmez delikler açıyor, kalın çizgiler oluşturuyordu. Uzaklaştıkça yaşam bitiyor gibiydi. O zaman çıplak, yalçın kayalıklar başlıyor ve onlardan denize mavi bir gölge yayılıyordu. Ölümün olduğu kadar yaşamın da tanıtlayıcısı olan tertemiz, tadına doyulmaz bir gölge. Ama Diana yola çıkmak gerektiğini haykırdı:

"Siz bizim, denizin dibine katlanabilecek insanlar olmadığımızı bilmiyor musunuz?"

"Ona kimse katlanamaz," dedi adam.

Gülerek Sara'ya baktı, ama üstelercesine. Yola çıkışlarından bu yana sanki öyle yapmıyormuş da bu bakma atılganlığı ona ansızın gelivermiş gibi.

Körfezin gölgesini geride bırakarak sarp kıyılardan uzaklaştı. Denize açılmak için oradan çıktıklarında, nehir setine doğru yönelmiş taş yüklü bir salla karşılaştı-

lar. O denli yavaş gidiyordu ki, kımıldamıyormuş gibi geliyordu insana. Taşlara oturmuş ya da uzanmış işçiler bu yüzen ada üstünde çok uzun süre dinleniyorlardı. Birbirlerine merhaba diye bağırıp sıcaktan, denizden söz ettiler. Sonra salı geçip gittiler. Adam kıyıdan daha da uzaklaşarak yüz metre kadar açılınca birden hızı çok artırdı ve dosdoğru Pointa Bianca'nın yolunu tuttu. O an öbür sandal onlara hemen hemen yetişmişti. Sara, Jacques'ı yine görebildi, sandalın önünde çırılçıplaktı. Alınyazısına gülümseyen yoksul bir balıkçı gibi gülümsedi ona. Sara da güldü ve birtakım işaretler yaptı eliyle. O da karşılık verdi. Adam hızı daha da artırdı, yeniden çok geride bıraktılar sandalı. On dakika geçti geçmedi, gidecekleri yere vardılar. Pointa Bianca körfez üzerine sarkan sarp kıyılardan biraz daha yüksekti. Tek bitki barındırmayan tamamiyle çıplak beyaz mermerdendi. Büyük bir bölümü parlak yığınlarla kaplı, denizin içine gömülmüştü. Plaj, düşüşün açtığı çukurda bulunuyordu besbelli. Kumdan değil, aynı parlaklıktaki mermer çakılındandı. Yansıma öylesine keskindi ki, rahatsız olmadan bakılamazdı kıyılara. Ludi'yle adam suya atladılar, kayığı plaja dek çektiler. İşleri kolaylaştırmak için, Diana, Sara ve Gina da indiler. Hemen suya daldılar. Kayık durdu mu, sıcak dayanılmaz bir hal alıyor, denize dalmak için bekleyemiyorlardı. Diana'yla Sara kayığı yüzerek izlediler kumsala dek. Maun ağacından yapılmış teknenin gölgesi, kayığın altındaki mermer çakılları kızıllaştırıyordu. Kayık karaya bağlanınca, adam, Ludi arkalarından da Gina, olanca güçleriyle yüzerek denize açıldılar. Diana, denize uzanmış olarak Sara'nın yanında kaldı. Burada yosun yoktu, ayakları yaralayan mermer çakıllar vardı yalnızca. Su tertemizdi ve alkol gibi keskindi. Motorlu sandal da geldi, öbürünün yanına çekildi. Ludi'yle adam yardıma gittiler. Jacques da daldı suya, dümdüz açıldı, sonra geri dönerek Sara'yla Di-

ana'nın yanına uzandı. Kadınlar ona, kayığın sarp kıyılara yaklaştığını ve olağanüstü güzellikte olan denizin dibini gördüklerini söylediler. Jacques hemen doğruldu, deniz maskesini vermesi için adama seslendi. Adam maskenin kayıkta olduğu yeri söyledi, Jacques almaya gitti hemen. İki maske vardı, ikisini de aldı.

Kendisiyle birlikte kimin gelmek istediğini sordu. Diana, rahatlıktan eli ayağı gevşediği için gelemeyeceğini söyledi, Gina kabul etti.

"Seninle birlikte geleceğim küçüğüm," dedi.

Herkes denizdeydi, az ya da çok uzağa dağılmışlardı. Jacques'la Gina aynı devinimlerle yan yana uzaklaştılar.

"Gina denizi çok seviyor," dedi Diana, "içindeyken bir genç kız gibi görünüyor."

"Sen yüzmüyor musun?" diye sordu Sara.

"Bugün canım istemiyor, ama yine de gireceğim. Gina her gün yüzebiliyor, hiç bıkmıyor. Ben bıkıyorum."

"Bana soru sorulmuyor," dedi Sara, "üzgünüm."

"Dün akşam ne yaptın?"

"Hem başkalarının öykülerinden bıktığını söyledin, hem de her keresinde yeniden başlıyorsun."

"Onu öğrenmeyi çok istediğimden değil, ama bana söylemeni isterdim."

"Ya sen, sen ne yaptın?"

"Jacques'la birlikte denize girdim. Ben yüzmek istiyordum, o da bana eşlik etti. Biliyorsun zaten."

"Ben çok az şey biliyorum," dedi Sara. "Ama bunu söyledi bana."

"Konuşma tembelliğinden tiksinirim."

"Sana söyledim ya, ben ona hiçbir şey sormadım. Kendisi söyledi küçük plajda seninle birlikte denize girdiğini."

"Birlikte gelmesini ben istedim ondan. Oyun erken bitmişti."

"Bunu da söyledi."

"Görüyorsun Sara, günün birinde başına bunun geleceğini uzun süreden beri biliyordum."

"Sen hiçbir şey bilmiyorsun."

Diana yüzmeye gitti. İyi yüzüyordu. Sara, kendisinin de biraz yüzmesi gerektiğini düşündü. Öbürlerine doğru iki ya da üç kulaç atmayı denedi; gelgelelim, dip o denli hızlı alçalıyordu ki, korktu, ilerlemekten vazgeçti. Bulunduğu yere döndü. Plajın çok yakınında olan bu yerde yalnızdı. Diana gider gitmez adam yavaşça ona doğru geldi ve denizin içinde onun yakınında yattı. Jacques uzakta denizin dibine bakıyordu.

"Benimle birlikte şu kayaya gelin," dedi adam.

Kaya oradan on iki metre uzaktaydı, oldukça büyük ve düzdü.

"Ayaklarım yere değmeyince korkuyorum," dedi Sara.

"Ayaklar yere değer. Ben senin yanında yürüyeceğim, göreceksin ayaklar yere değecek, sen yüzeceksin."

"Peki neden burada kalmıyoruz?"

"Bilmiyorum, senin yüzdüğünü görmek için, seninle birlikte bir şeyler yapmak için."

Sara onu izledi, iyi yüzmeye özen gösterdi. Adam gülümseyerek baktı yüzüşüne. Sara ilerledikçe adam giderek daha çok gömülüyordu denizin içine.

"Bak bana," dedi. "Telaşlanma, kayanın çok yakınındasın."

Vardıklarında, adamın yalnız başı çıkıyordu denizin yüzüne, kendi başının çok yakınında. Kaya çıplaktı, bir yanında küçük bir düzlük vardı. Yukarıya çıkmasına adam yardım etti. Sara boylu boyunca uzandı hemen, yüzmekten yorulmuştu. Adam onun yanına oturdu, ayakları suyun içindeydi.

"Merhaba."

"Yüreğim küt küt atıyor," dedi Sara, ona gülümsedi. "Merhaba."

Uzaktan baktılar. Diana'yla Ludi yan yanaydı. Sol yanlarında otelin en şişman müşterisi vardı. Bu grupla Ludi arasında Jacques'la Gina, boğulmuş gibi, tam bir devinimsizlik içinde, yüzleri dünyanın öte yanına dönük olarak denizin üzerine uzanmışlardı.

"Seninle yatmak düşüncesi çok hoşuma gidiyor," dedi Sara.

Adam ona doğru eğildi.

"Seni istiyorum," dedi, "hemen burada."

Sara gülümsedi, ama o gülümsemedi.

"Bir sigara isterdim," dedi Sara.

"Belki de âşığım sana."

Uzaklara, sessiz ufka baktı.

"Neye yarar bu?" dedi Sara gülerek.

Bir saniye süresince hiç konuşmadılar. Sonra adam:

"Sigara istiyorsan," dedi "senin için gidip alabilirim, ağzımda sigarayla da yüzebilirim ben. İster misin?"

"Çok zahmet olur."

"Gidip sana bir sigara getirmek beni mutlu kılar."

"Öyleyse isterim. Ama önce bana su at, güneşe dayanamıyorum."

Adam ellerini bitiştirerek su aldı ve onu ıslattı. Sara biraz bağırdı, çünkü su, havanın tam tersine, buz gibiydi. Ufuk tam bir sessizlik içindeydi hep.

"Ne kadar çok istiyorum seni."

"Git şu sigarayı getir bana."

Adam denize daldı. Suyun altında birkaç metre boyunca kaydığını gördü Sara. Kendi kendine yüzerek dibe çekilen, zararlı ve insansal olmayan bir nesne gibi. Sonra kaya sakladı onu. Çok tez döndü, başı suyun üstündeydi, ağzında bir sigara vardı.

"Al," dedi.

Sara sigarayı ağzından yavaşça çekti. Adam gelip yanına oturdu, suları akıyordu.

"Seninle yatmalıyım."

"Belki de bundan söz etmeye hiç başlamasaydık daha iyi olurdu."

"Seninle yatmak istiyorum hâlâ, istiyorum bunu."

"Sıcaktan bunaldım, bana su at yine."

Az önceki gibi ıslattı Sara'yı, ama bu kez okşadı da. Alelacele, bir hırsız gibi. Ufuk hep mavi ve sessizdi.

"Peki, neden eğleniyorsun böyle benimle?" dedi.

Sara gülmeye başladı:

"Bilmiyorum."

"Ben de bilmiyorum," dedi adam.

Sara bir karşılık vermeden baktı adama, o da üstelemedi.

"Diana'ya söyledin mi?"

Hayır işareti yaptı Sara.

"Peki, emin olabilir miyim? Diana'ya bile söylemedin demek?"

"Diana çok sıkılıyor, hatta... böyle şeylerden bile."

Jacques ile Gina, hep karınüstü, onlara doğru geliyorlardı şimdi de.

"Uzaklaşman gerek," dedi Sara.

"Seni bu akşam görürüm."

"Hayır, bu akşam bir gezinti yapmak için senin motorunu aşıracaklar."

Adam, inanmamış bir yüzle ona baktı, sonra gülmeye başladı.

"Temelli mi çalacaklar?"

"Hayır. Seni tedirgin etme meselesi. Ve de yalnızca bir gezinti yapmak için."

"Kuşkulanıyordum bundan –düşündü– ama, çalıştırmayı beceremezsiniz."

Kayığını düşündü, birkaç dakika süresince düşünceleri buna takıldı.

"Sizi ben götürebilir, sonra da getiririrdim, değil mi?"

"Hayır, olamaz, onu senden aşırmayı kafalarına koydular bir kez."

"Alırlarsa alsınlar."

"Hepimiz kayığına fazla bağlı buluyoruz seni."

Adam birden Sara'nın ayağını tuttu, sıktı.

"Dün akşam beni evine çağırman da bu yüzdendi değil mi?"

Sara gülmeye başladı.

"Ama," diye konuşmasını sürdürdü adam, gözleri uzakta, "umurumda bile değil."

Sara karşılık vermedi. Adam sertçe bıraktı ayağını.

"Sen de," dedi, "sen de istiyorsun beni, kalıbımı basarım."

"Kayığın nerede duruyor geceleri?"

"Adada, Ludi'nin villasının yanında."

"Neden saklıyorsun böyle?"

"Bilmiyorum, sizleri tedirgin etmek için olacak."

"Git şimdi," dedi Sara.

Bir yarım saat daha sürdü yüzme ve güneşlenme. Sara plaja döndü sonra. Jacques ona sırtüstü yüzmeyi denetti. Sara plaja döndü yine. Derken ötekiler de geldiler. Sonra her biri, ayrı ayrı ya da gruplar halinde yeniden suya daldılar. Sonunda Gina herkesi çağırdı, çünkü dönme saati gelmişti. Dönüş sessiz geçti. Sara motorlu sandala bindi, Jacques ona denizin dibinde gördüğü çok güzel şeyleri betimledi, bunları onunla birlikte görmeyi ne denli istediğini, Sara'nın gereksiz korkuların, örneğin denizden korkması gibi saçma korkuların kurbanı olmasına üzüldüğünü söyledi. Bunları yenmek için bir çaba göstermesini istedi ondan. Sara da söz verdi. Kayığın ön tarafına uzandılar. Dönüş süresince olup bitenlerden, kendilerini doğrudan doğruya ilgilendirmeyen başka şeylerden söz ettiler hep.

Geldiklerinde, vakit öğleyi biraz geçiyordu. Gina, yukarıya götürmek için söz verdiği domates dolmalarını almak üzere evine gitti. Küçük, hizmetçiyle birlikte villaya dönmüştü. Hep birlikte, adam da dahil, beyaz eve doğru çıktılar. İhtiyarları görmek için bu yolu tırmanmalarının gerektiği her keresinde aynı yüreklilik kaplıyordu tümünü birden. Hiçbiri, şu ya da bu kez oraya gitmeyi gereksiz bulmadığından, tümünün ortak yanıydı bu. Her zaman yel esmediği için orman ateş kokuyordu. Ama göğü kaplayan sis yırtılmıştı, güneş çırılçıplak, tek başına tepeden parlıyordu. Yangın, güneş yüzünden görülmüyordu ama bulunduğu yerin düzeyindeki yoğun çam ormanından kuş tüyleri gibi kara bir duman yükseliyor, çıkardığı gaz yayıntıları yakındaki küçük köyü titretiyordu. Sara, adamla Diana'nın arkasında yürüyordu. Sövüp sayarak domates dolmalarını taşıyan Ludi, Jacques'ın yanında ilerlemekteydi. Gina herkesin önüne geçmişti, tek başına yürüyüşü yönetiyordu. Sıcağın daha da çoğaldığını sanıyorlar, şu anda en yüksek derecesine ulaştığı duygusunu paylaşıyorlardı.

"Sanırım sıcak daha da çoğaldı," dedi Jacques, "ama bu belki de ateşin kokusu nedeniyledir. Ama ne denizdi sabahki!"

"Burada bulunduğumuzdan beri en iyisi."

"Mermer üzerindeki güneşi gördün mü?" dedi Ludi. "Yunan güneşi gibi. İnsanı sarhoş etmeye yeter. Sıcaktan yakınmamalı."

"Kim yakınıyor ki?" diye sordu Sara.

"Sıcağı anlamak gerek, etkisine izin vermeli. Bak o zaman nasıl seversin."

Adama doğru döndü.

"Çok yolculuk ettiniz mi?"

"Az sayılmaz."

"Bu güneşin hiçbir yerde bulunmadığı doğru değil mi?"

"Doğru, hiçbir yerde yok."

"Bu, daha az beyaz, daha az kuru değil mi?"

"Evet," dedi adam, "hem ne bileyim, koku da aynı koku değil. Üstelik insanı mutlu da kılmıyor."

Jacques döndü, adama baktı.

"Anlıyorum," dedi Ludi bir süre sonra.

"O tanıdığım yerdeki güneş de aynı güneş değil," dedi Sara, "kül rengi, yağmur dolu bir güneş, gökyüzü de ağırdır her zaman."

"Ne güneşler!" dedi Jacques matrak geçerek, "birbirinden amma da farklı güneşler!"

Bakkal oradaydı. Konuşuyordu. İhtiyarlar dikkatle dinliyorlar, kafa sallayıp onaylıyorlardı. Üçü de, yola koşut duvar boyunca, sabun sandığının önüne sıralanmışlardı. Duvar, üzerine çiziktirilmiş resimler, iç içe geçmiş adlar, siyasal yazılarla örtülüydü. En son tarihi taşıyan, yazlıkçılara sesleniyordu: "O kadar fazla konuşmayın, ilin elli bin işsizini unutmayın." Bakkal yaşamından söz ediyordu. İki gümrükçü, öbür duvarın gölgesinde, tüfek omuzda, ağız açık uyuyorlardı. Can sıkıntısına yenik düşmüşlerdi.

"Ve sonra aileler anlaştı," dedi bakkal, "düğün yapıldı. Tersanedeki görevimi bıraktım. Bakkal dükkânını satın aldık hemen. O, bakkal dükkânını ve satmayı seviyordu. Ben sevmiyordum, ama onu sevdiğimden bunun önemi yoktu, oysa o... zavallı..."

"Merhabalar," dedi Gina, "işte etsiz domates dolmaları. Bu sıcakta etsiz doldurmayı daha uygun buluyorum."

"Ama o da seni çok sevmiş olmalı," dedi Ludi.

"Hayır," karşılığını verdi bakkal, "yirmi yıl süresince bakkal dükkânından bir saat bile ayrılmadı. Başlan-

gıçta, orası denize çok yakın olduğundan ben her vakit sandalla gezmeye gitmek istiyordum. Çok geçmeden o deliyi buldu. İki yıl süresince ayak diredim. İkinci yılın sonunda peşini bıraktım artık."

Büyük duvarın gölgesine oturdular birlikte. Yaşlı kadın biraz kenara çekildi. Sara, adamla Ludi'nin arasına sokuldu. Jacques, karşıdaki küçük duvarın gölgesindeydi.

"Ya şimdi," dedi adam, "denizde gezintiler size hiçbir şey demiyor mu artık?"

"Hayır demiyor, onunla birlikte yaşama sevincimi de yitirdim. Acılıktan başka bir şey değilim şimdi."

"Oh! Hayır," dedi Ludi, "bu söylediklerin yanlış."

"Doğru," dedi bakkal, "hiç değişmeyen bir kadınla yirmi yıl, böyle çıkılmaz işin içinden, ölünceye dek iflah olmaz insan."

"Etli yapabilirdim dolmaları," dedi Gina, "ama uygun bir et bulamadım."

"Beşinci yılın sonunda beni adımla çağırmıyordu artık, başka... başka bir ad takmıştı bana. Dükkâna gelen köylülerin çoğu, özellikle çocuklar, onun gibi çağırdılar beni. Ama ne önemi vardı! İşin tuhaf yanı, kimsenin suratına bir şamar indirmedim. Bunu yapmak isteseydim tüm köy halkının burnunu kırabilirdim, ama yapmadım."

"Ben olsam yapardım," dedi yaşlı adam.

Yaşlı kadın, boyun eğme belirtisi olarak iniltili bir ses duyurdu. Tüm dikkatiyle dinliyordu bakkalı ve o an için kendi öyküsünü unutmuştu. O gün uykusu yoktu sanki.

"Yine ne tuhaftir ki," diye devam etti bakkal, "gerçekten çok tuhaf, bu kadını bırakabileceğim aklımın kıyısından bile geçmedi."

Kısa bir sessizlik oldu. Herkes birbirine baktı. Adam, cebinden bir sigara paketi çıkardı, sırayla herke-

se sundu. Yalnız Sara aldı bir tane. Jacques bir saniye şaşkın şaşkın baktı adama. Güneş hakkındaki düşüncesinden bu yana, oldukça sık bakıyordu ona.

"Peki, siz hiç kimsenin suratına şamar indirmediniz mi?" dedi Diana.

"Benim böyle ilkelerim vardı hep, hatta şimdi bile, efendilik belirtisi olarak gücümü kullanmak istemiyorum. Başka nedenle değil. Kısacası yararlanmak için daha büyük bir efendilik fırsatına rastlamayı bekliyorum. Ama bu fırsat çıkmadı hiçbir zaman. Kendim için yapayalnız yararlanmak tiksindirdi beni."

"Eh!" dedi Ludi gülümseyerek, "dilediğini söylüyorsun ama bakkal efendi, senin bir kibrit kadar narin olman da var işin içinde."

Ludi pek efendice güldü. Bakkal da güldü, ama üzgündü.

"Öykünü anlatırken, her şeyi, hatta bunu da söylemen gerekir," diye devam etti Ludi. "Belki de güçlüydün, yalnız ne var ki, bu güçle tüm halkın burnunu kırmak..."

"Ya judo," dedi bakkal, "ona ne buyurulur? Tersaneden ayrıldığımda bölgenin judo şampiyonuydum. Dediğim gibi, bu yeni sporu yapan adamlar vardı, ama en iyileri bendim. Tüm köyü yok edebilirdim."

Elini diklemesine boğazına götürerek bir judo hareketi gösterdi.

"Demek sen zamanla çok küçüldün, gerçekten?" dedi Ludi.

"Ben de öyle sanıyorum," dedi Jacques.

"Hatta..." diye Gina söze başlamışken bakkal onun sözünü kesti:

"Doğru, yirmi yıl süresince sakladım judo bildiğimi. Birçok şeylere boşu boşuna katlandırdı bu beni, ama onu kullanmak, sahip olduğum ve çok iyi gizlediğim bu güçle saldırmak istemiyordum. Şöyle diyordum

kendi kendime: Bu en büyük efendilik fırsatı gelecek. Gelmedi. İşte bu kadar."

"Kusurumu bağışlayın," dedi Diana, "ama siz ona karşı judo bildiğinizin çok küçük bir yanını kullansaydınız kötü bir şey yapmış olacağınızı sanmıyorum, beni anlıyorsunuz değil mi?"

"Hayır," dedi bakkal, "hiçbir işe yaramayacaktı. O çarçabuk artık hiç sevilmeyecek bir erkek yaptı beni, hiçbir kadının sevemeyeceği bir erkek. Ne onun, ne de başka bir kadının sevebileceği."

"Kendi kuruntuların," dedi Ludi.

"Hayır," diye devam etti bakkal, "gururu olmayan bir adam ve onun gibi, aşk için isteksiz..." Bunalmış bir durumda ekledi: "Bununla birlikte, bir köpek gibi bağlı kaldı bana, yirmi yılda bir kere bile aldatmadı."

"Gerçekten," dedi Ludi üzgün üzgün, "evlilikte kadınlık yitirilir."

Sabırsızlanmaya başlayan Gina'ya baktı.

"Kimi zaman da korunur," dedi Jacques, "genelleştirmemek gerek."

Gina konuyu değiştirdi:

"Peki papaz geldi mi?"

"Geldi, bu akşam yine gelecek," dedi yaşlı adam ve karısına baktı, "ama öyle sanırım ki bir yararı dokunmayacak. Başgümrükçü de geldi."

Kadın gözlerini indirdi, içini çekti. Bir süre sessiz oturdular.

"Sanırım," dedi sonunda bakkal, "ben kötü bir adam oldum."

"Oh!" diye haykırdı Diana.

"Evet, evet," dedi bakkal, "bildiğim judo da bir işe yaramadı."

"Bir başkası değil de neden başgümrükçü?" diye sordu Jacques. Adama baktı, zorla gülümsemeye çalıştı.

"En büyük efendilik fırsatını çok aradım," diye konuşmasını sürdürdü bakkal, "Şimdi, elimden gelseydi onu kışkırtırdım, kuşkusuz bu yüzden kötü bir adam sayılırım."

Bir bardak şarap koydu kendine. Sabah da az içmemiş olmalıydı. Bir bardak Jacques'a uzattı, o da aldı.

"En büyük efendilik fırsatı," dedi Ludi alçak sesle, "bu ya da başka şey..."

"Şu halde gidecek misiniz?" diye sordu Gina yaşlı kadına.

"Dört gündür buradayız," karşılığını verdi yaşlı kadın.

"En büyük efendilik fırsatını herkes bekler," dedi Jacques, "hem kimse judo bilgisinden yararlanma fırsatı bulamaz hiç." Ludi'ye söylüyordu. "Korkuya kapılmamak gerek, ortak piyango bu."

Ludi kabullenmedi:

"O kadar da değil!"

"Hayır," dedi Sara, "yalnız herkes onu beklemiyor."

"Kente gitmeliydiniz bakkal efendi," dedi Diana.

"Çok geç. Kentte ne halt ederim ki şimdi. Kendimi otomobillere ezdirmek için mi gideyim?"

Ludi onayladı:

"Öyle ya, bir sabah uyanırsın, bakarsın çok geç, ben inanırım böyle şeylere. Önceden inanmazdım, hatta safça bulurdum, ama şimdi inanıyorum."

"İnandıktan sonra beklemek niye?" dedi Gina.

"Artık çok geç," diye devam etti bakkal. "Aşktır insanı kentlere götüren, aşk!" Ve ekledi: "Ah! Delice sevdim kentleri. Özgürce, gelişigüzel dolaşabileceğim düşsel kentlerin renkli düşlerini kurdum uzun süre. Ama düşler yetmedi, ben de biraz kötü oldum."

"Çok tuhaf," dedi Diana, "insan tatilini ıssız yerlerde geçirmeyi istemeye başladığı vakit düşsel kentlerin

renkli düşleri kurulmuyor artık. Bu bir düşünce, siz ne dersiniz?"

"Dünyanın hangi ıssız yerini olursa olsun, bırakıp gitmek için trenler var, gemiler var, otobüsler var," dedi Gina.

Ludi irkildi, Diana'ya gülümsedi. Sonra:

"Evlenme," dedi "bir çabayla devam etmeli."

Bakkal, bir bardak şarap daha içti. Kendi söyledikleri onu hem büyülüyor, hem de üzüyordu.

"Bu kentlerde, bu düş ürünü renkli kentlerde en büyük efendilik fırsatına rastladığınızı görüyor muydunuz?" diye sordu Jacques.

"Evet," dedi bakkal. "Düşlerimde, geceleyin, hatta kimi zaman gündüzün bu mutsuzluk tezgâhının ardında. Özellikle, para hesabını yaptığı sırada. Bir kadını, belirli bir kadını savunduğumu görüyorum, her vakit aynı kadın; bir keresinde, on beş yaşındaydım, sinemada görmüştüm; yazın, öğle vakti, kötü adamlar güneşli bir sokakta saldırıyorlardı ona. Çok haksız ve açıklamaya hiç çalışmadığım bir biçimde saldırıyorlardı ona. Gidip tümünün hesabını görüyordum. Sonra ikimiz birlikte, o ve ben kente gidiyorduk. Ben yaşlandım, ama kadın, düşlerimin kadını hiç yaşlanmadı. Neden onu, özellikle para hesabı yaparken daha iyi görüyorum? Söyleyemeyeceğim. Ama düşüneceğim. Bundan böyle, kendi yaşamımla ilgilenmeye karar verdim."

"Saat yarım," dedi Gina. "Kaçta yemek yiyeceğiz bilmem."

"Oh! Yeter artık bu yemek saatleri," dedi Ludi.

Diana söze karıştı:

"Eğer sizi daha önce görmüş olsaydım bakkal efendi, kentte peşinizden nereye olursa olsun gelirdim."

Bakkal birden kafasını kaldırdı ve ilk kez güldü.

"Aman hanımefendi!"

Herkes Diana'ya gülümsedi. O da kızardı biraz.

"Doğru," dedi Jacques, "belki de kentte peşinizden gelirdi."

Ludi, Gina'yı göstererek:

"Ama o gelmezdi," dedi.

Jacques da Sara'yı gösterdi:

"O gelirdi, mutlaka gelirdi. Görüyorsunuz ya, her şeye karşın peşinizden gelecekler de varmış demek..."

"Ben de aynı düşüncedeyim," dedi adam, "peşinizden gelirlerdi."

Sabun sandığı üzerindeki bardağı aldı, şarap koyup içti.

"Bunu da mı bilmiyorsunuz?" diye sordu Jacques.

"Neyi? Bayanların onun peşinden gideceklerini mi?"

"Evet."

"Böyle şeyleri bilmek güç değildir," dedi adam kibarca.

Ludi onayladı:

"Doğru, bu gibi şeyler kadınlarda hemen belli olur. Hatta onun peşinden gitmeyecekler bile."

"Doğru," dedi Jacques.

Her biri sustu. Bakkal sevinçle gülümsüyordu.

"Neden saldırıyorsun bana anlamıyorum," diye bağırdı Gina, "eğer... eğer benim kadınlık davranışlarım, bunlar bile... hoşuna gitmıyorsa..."

"Eh! Birçok yaşam bir arada yaşanamaz," dedi Ludi, "doğru, ama bu demek değildir ki seninle paylaştığım yaşamı sevmiyorum."

"Kimi zaman," diye ekledi Gina sakince, "insan yanılabilir. Bazen görünüşte hiç belli olmayan kadınlar kentlerden daha uzağa dek izler erkekleri. Ama söylemezler bunu."

"Doğru," dedi Sara.

"Evet," dedi Jacques.

Ludi, Gina'ya gülümsedi, ama Gina gülümsemedi. Yaşlı adam düşüncelerine dalmıştı.

"O," dedi, sarıdığı göstererek, "o ne yazık ki, kentleri sevmezdi, ama şu pis dağı severdi yalnız."

"Saragossa," dedi yaşlı kadın.

"Eh, evet," diye devam etti yaşlı adam, "ama oralara gidemediği içindi bu."

Yaşlı kadın yeniden sandığa bakıp yavaşça inlemeye başladı.

Gina ağlayan yaşlı kadını göstererek:

"Yeter bu saçmalıklar, yemeğe gitmeliyiz," dedi.

Diana karşı koydu:

"Hayır, olamaz."

"Evet, gidiyoruz," dedi Ludi.

Hoşça kalın diyerek çekip gitti hemen. Ötekiler de onu izlediler.

Ludi, yanında yürüyen Sara'nın kolunu tutarak:

"O da hiç değişmemekle övünüyor," dedi, "aynı kapıya çıkar. Pekâlâ ondan da söz edebilirdi."

Sara'ya sarıldı. Adam, Jacques, Diana, hiçbir şey konuşmaksızın arkadan geliyorlar, Ludi'yle Sara'nın birbirlerine söylediklerini dinliyorlardı. Gina hepsini geçti, ellerini şortunun ceplerine sokup onlara tepeden bakarak ıslık çaldı.

"Bu deli kadın, bu deli kadın," dedi Ludi, "o da bir ün sağlıyor kendisine. Evet bir ün, böyle davranmakla, kendisine söylenebilenlerin tümüne kulak tıkamakla."

Sara'yı sıktı.

"Yavrucuğum, biliyorsun, çok iyi biliyorsun ki ölünceye dek hiç değişmeyecek."

"Sen her zaman seversin onu," dedi Sara, "bu durumuyla bile. Bize gelince, biz de her zaman seveceğiz onu, olduğu gibi kabullenerek."

"Oh! Bilmiyorum."

"Ben inanıyorum. Ne bileyim, denizin her zaman sevilmesi gibi. Hem sonra, bu güç aşk sana gerekli belki de."

"Biliyor musun," dedi Ludi, "birkaç yıldan beri yeniden sevebileceğimi düşünüyorum, örneğin, bir genç kızı sevmeyi düşünüyorum, evet... Evet, bir genç kızı. Ama aynı zamanda onu sevmemeyi, ondan vazgeçmeyi de düşünemiyorum, yok, hayır, hiçbir zaman yapamayacağım bunu. Ama önceleri, çok önceleri yaşamımda ondan başka hiçbir kadını düşünemiyordum. Demek her şeye karşın insan değişebiliyor."

Çok alçak sesle söyledi bunu, kimse duymadı.

"Ama o da biliyor bunu," dedi Sara, "her şeyi biliyor o. Neden bir genç kız?"

"Pek iyi bilmiyorum, ama genç kızlar ne istediklerini bilmezler, belki de ondan. Bir şeyi hem isterler, hem istemezler. Bir genç kızı sevmek, hiç kimseyi sevmemektir. Çünkü kalıcı değildir, genç kız kadın olunca değişir. Böyle bile olsa, kimi zaman düşünüyorum bunu. Benim de düşsel kentlerimin renkli düşü bu."

"Anlıyorum," dedi Sara.

Bir dönemeçte Gina'nın yamacı indiği görüldü, kabara kabara ıslık çalıyordu hep.

"Oh! Öfkeliyim," dedi Ludi. "Yemeği evde yemeyeceğim, sizinle birlikte otele gideceğim yemek için, etsiz domateslerini kendine saklasın."

"Etsiz domatesleri çok seversin sen."

"Evet, o yapınca çok severim. Çok güzel yemek yapar görüyorsun, etsiz domatesleri yemekten iki saat önce düşünen bir adam yaptı beni. Bu bir sonuç değil mi?"

Jacques, Diana'nın önüne geçerek Ludi'nin öte yanına geldi. Her zaman söylemeyi alışkanlık haline getirdiği gibi:

"Katlanamadığım şey Ludi'nin üzüntüleridir," dedi.

Dağda sıcaklık doruğa ulaşıyordu. Nesnelerin devingensizliği öldürücüydü. Denizin sarp kıyılara çarpınca çıkardığı boğuk sesle arıların kocayemişler üzerindeki vızıltıları duyuluyordu yalnızca. Dağın bu bölümünde ateşin kokusuyla çiçeklerin özsularının kokusu aynı anda duyuluyordu. Havayı yapış yapış eden bir kokuydu bu, şekerli bir yiyeceğin kokusu.

"Ludi, yemeğe otele gelsene," dedi Jacques. "Bir kerecik gel."

Sevinçle koşarak uzaklaştı, sonra birden haykırdı:

"Bitter campari'leri ısmarlamaya gidiyorum. Hazır bulmanız için."

"Çok iyi," dedi Ludi. "Ne kadar çok seviyorum şu Jacques'ı. İkinizle, Diana ve bu herifle birlikte yemek yemek düşüncesi çok hoşuma gidiyor. Gina sizlerin yerini almak isterdi, ama olanaksız bu. Dostlarımın yerini tutamaz o hiçbir zaman, hayır, olamaz böyle şey. Bu adam da gittikçe daha sevimli geliyor bana."

Sara karşılık vermedi. Ludi ona doğru dönerek:

"Sen ne dersin? Sana sevimli gelmiyor mu?" diye sordu.

"Evet," diye yanıtladı Sara.

Ludi'ye gülümsedi.

"Biliyor musun?" dedi Ludi, "bana kalırsa, bu adam sana âşık biraz."

"Böyle şeylerin farkına sen de varır mıydın?"

"Sen beni o denli enayi mi sanıyorsun?" dedi gülerek.

"Hoşuma gidiyor."

"Hoşuna giden ne? Sana biraz âşık olması mı?"

"Evet."

"Ah! Ne vardı Gina da senin gibi olsaydı biraz."

"Katlanamazdın buna. Jacques kadar bile değil."

"Elbette katlanamazdım," dedi Ludi, "ne var ki, mutluluk gibi, acı gibi bir şeydir bu. Ara sıra acının çe-

şidini değiştirmek gerekir. Yoksa insan yaşlı ve budala olur."

"Ben de inanıyorum, buna." Diana'yla adam yanlarına vardılar. Diana, Ludi'nin acı üzerine söylediklerini duymadı.

"Söylemesi kolay," dedi, "eğer insan yalnızca dilediklerinden acı çekebilseydi çok güzel bir şey olurdu."

"Kimi zaman Gina'nın nesi olabilir?" diye Diana'ya sordu Ludi.

"Canı sıkılıyor," dedi Sara, "ya sen, senin canın sıkılmaz mı hiç?"

"Ara sıra evet," diye yanıtladı Ludi. "Daha çok kışın gelir başıma. Yazın değil."

Otele vardılar. Jacques oradaydı, çardağın altında, altı tane *bitter campari*'nin önünde. Küçük, otelin öbür çocuklarıyla birlikte oynuyordu. Hizmetçi, düşüncelerinin sıkıntısı içinde, tasalı tasalı bakıyordu uzaktan.

"Bir tane fazla ısmarlamış oldum," dedi Jacques, "Gina istemiyor."

Diana atıldı:

"Zararı yok, ben iki tane içerim."

"Aperitiflere karşıdır hep," dedi Ludi. "Ama her zaman karşı olmuştur aperitiflere."

Sara çocuğa doğru gitti, onu havaya kaldırdı ve öptü.

"Neler yaptınız?" diye sordu hizmetçiye.

"Sizi bekliyorum. Evde yemek istemiyor, Bay Ludi'nin evinde yiyecekmiş."

"Çok yazık!" dedi Ludi. "Öğleyin evde yemiyorum ben."

"Bu saatte uyumalıydı," dedi Sara.

"Ne gezer... Eve girdiğimiz anda kıyameti kopardı."

Küçük mızmızlandı:

"Ben Ludi'nin evinde yemek istiyorum, hemen şimdi."

"Hadi siz gidin. Umurumda değil, ben evde yokum bugün, her şeyi tıkınabilirsiniz. Bizim hizmetçi evde yemek yediği zamanlar, o gittikten sonra yiyecek bir şey bulamazsınız. Böylesi görülmemiştir hiç."

"Vay canına," dedi hizmetçi. "Ben hiçbir şey yemiyorum. Şu sıralar hiç iştahım yok."

Sinsice gülmeye başladı.

"Bir sitem değil," dedi Ludi, "tam tersine, memnun eder bu beni."

"Bir *bitter campari* alın," dedi Sara, "bir tuhaf oldunuz, iyi gelir size."

"Sizin *bitter*'inizde hiç iş yoktur," dedi hizmetçi, "ama bir tane içeyim bari, belki iyi gelir. Plajda canıma okudu."

"Çok zor çocuktur, ama kötü değildir."

"İnanmayı çok isterdim ama illallah dedim ondan. Aperitif için teşekkürler. Yemekten sonra ne yapacağım onu?"

"Ne yapmak istiyorsunuz ki? Yatıracaksınız. Ben de geliyorum yanınıza. Ona karşı nazik olun biraz."

Küçüğü aldı, saçlarından öptü. Çocuk acıktığını haykırıyor, tepiniyordu.

"Görüyorsunuz ya," dedi hizmetçi kibarca, "aynı şey değil sizin için, kendi çocuğunuz, öyleyse anlayamazsınız."

"Evet, evet anlıyoruz," dedi Jacques. "Peki anlamıyorsak bile buna karşı ne yapmak istiyorsunuz. Yani? Bizim çocuğumuz da olsa?"

Hizmetçi güldü, veda ederek Ludi'nin evine gitti.

"Gözüm görmesin onu artık," dedi Diana.

"Benim de hoşuma bile gittiği günler oluyor," dedi Ludi, "örneğin bugün. Kimi günler de güzeldir."

Sonra ekledi:

"Bir çeşit sevgi bile duyuyorum onun için, bundan alamıyorum kendimi."

Çardağın altı serindi. *Bitter campari*'lerini sessizce içtiler. Her biri iki, Diana'yla Jacques üç. Öbür müşteriler yemek yemeye başlamışlardı. Onlar hep en sona kalıyorlardı, ama çok içtikleri için iyi müşteri sayılıyorlar, patron bu gecikmelerini hoş görüyordu. Adam da üç tane *bitter campari* içti.

"Ne tuhaf, onları sevmeye başlıyorum," dedi. Sara'ya söylemişti bunları. Bunu yalnızca Diana fark etti. *Bitter campari*'ler hemen gösteriyordu etkisini. Bu soğuk içkileri su gibi içtikçe neşelenip coşuyorlardı.

"Siz sofraya oturun, ben sigara alacağım," dedi Sara.

"Benim için iki paket al," dedi Jacques.

Uzaklaştı. Yola varmadan adam yetişti. Gülümsüyordu. Biraz sarhoş gibiydi.

"Benim de, benim de sigaraya ihtiyacım var."

Yürüdüler. Yol dağda olduğundan daha çok yakıyordu ayaklarını sandalların altından. Dağda ne de olsa kocayemiş ağaçlarının kısa gölgesi vardı. İki yanında sıralanmış zakkum ağaçlarından, şekerli ama iç bulandırıcı bir koku yayılıyordu. Ezici güneş yüzünden birbirlerine bakmıyorlardı bile. Sandalların arasından birbirlerinin tozlu ve çıplak ayaklarını görebiliyorlardı ancak. Villaların beyaz duvarlarıyla nehrin göz kamaştıran yansıması içinde hızlı hızlı yürüyorlardı.

"Bakkala tek başına gitmeni istemedim," dedi gülerek.

"Görülmekten korkuyorum ," dedi Sara.

"Sıcak ve *bitter campari*'ler," dedi adam. "Benim kusurum değil bu."

Bakkal dükkânına vardılar. Bütün pencereler kapalıydı, içerisi çok serindi. Bakkal daha önce inmişti dağdan, dükkânının ortasına oturmuş, bir parça ekmekle sucuk yiyordu.

"Oh! Denize girmiş gibi!" dedi Sara.

Dükkân sucuk, sarmısak ve portakal kokuyordu. Adam, Amerikan sigarası istedi. Bakkal artık bunları satmadığını, ama yukarda kendisi için ayırdıklarından ona memnunlukla verebileceğini söyledi. Dağda havaya uçan mayıncının anası ve babasıyla birlikte içtiği şarabın ve de yaşın etkisiyle sendeleyerek, sigaraları almak için yukarıya çıktı. Sonra telaşsız adımlarla orada dolaştığını duydular. Adam bütün gücüyle Sara'ya sarıldı, bakkalın sigaraları aradığı sürece öptü onu. Sonra bakkalın adımları duyuldu yeniden. Adam neredeyse hoyratça itti Sara'yı, dükkânın ortasında duran sandalyeye oturdu. Bakkal yukarda bir dolabı kapattı, bir başka yönde yürüdü. Sonra evin sessizliğinde bir kapı açıldı.

"Sigaraları bulamamış olmalı," dedi Sara.

"Bu akşam. Seni bu akşam görmek istiyorum."

"Evet, bu akşam."

"Öbür baloya gideceksin, öteki kıyıdaki baloya. Motorla yapılacak geziye gitmeyeceksin, öteki baloya gitmek istediğini söyleyeceksin, berikine değil. Söyleyecek misin?"

"Söyleyeceğim."

Bakkal sigaraları bulmuştu. Bir kez daha gıcırdayan dolap kapağını kapattı, odayı boydan boya geçti.

"Ama belki de benimle gelirler," dedi Sara.

"Yalnız gelmelisin, bunu yapman gerek."

"Yapacağım."

Adam ona baktı, bir şey demek istedi, ama söylemedi, gülmeye başladı.

"Neden güldün?"

"Sana söylemek istediğim bir şeyi düşünüyorum."

Bakkal merdivene ulaştı.

"İşte beş paket," dedi, "ama sonuncu bunlar."

Adam duymazlıktan geldi. Sara ilerledi, sigara paketlerini aldı onun yerine. Bakkal bir ona, bir öbürüne baktı dikkatle.

"Yorgunsunuz," dedi, "bu pis dükkân köyün öbür ucunda ve de bu güneşte..."

"Çok çok teşekkürler," dedi adam. "Borcum ne?"

"Ben *Nationale*'lerden isteyecektim," dedi Sara. "yalnızca iki paket istiyorum, seni görmek için daha sık gelme fırsatını bulayım diye."

"Çok naziksiniz," dedi bakkal. "Bir gittiler miydi, çoğu kez dükkânda olacağım. Başka ne yaparım?"

"Ama onları görmeye gideceksin," dedi Sara.

"Onları görmeye gideceğim. Kışın da, zaman tez geçsin diye şarap içeceğim."

Parayı ödediler, sonra kızgın yol üzerinde buldular kendilerini yeniden.

"Gelecek misin?"

"Gelmek istiyorum."

Yol, gözün alabildiğine bomboştu, bir kuşun gölgesi bile düşmüyordu üzerine. Herkes villalarda yemek yemekteydi.

"Bu yetmez," dedi adam, "gelmeyi istemen gerek."

Hızlı hızlı yürüyorlardı, başları eğik, arkalarından kovalanan kişiler gibi biraz.

"Senin ayaklarını tanıyamıyorum artık," dedi Sara, "belki de ilk kez görüyorum onları."

"Ne olursa olsun, gelmelisin."

"Beni sık sık aldatmıştı, ama ben onu daha hiç aldatmadım."

"Biliyorum," dedi adam.

Açık pencerelerden karmakarışık sesler fışkırıyor, güneşte çatlıyordu.

"Önemli bir şey bu, bir giz," dedi Sara,"hiç inanmazdım."

"Evet."

"Hangi giz olursa olsun," diye ekledi Sara.

Adam yanıtlamadı. Otel yirmi metre ötedeydi.

"Şurada bu güneşin altında şimdi yapabilirim," dedi adam.

"Ben de yapabilirim," dedi Sara.

"Bu akşam, nehrin öbür kıyısındaki baloda, istediğin saatte."

Otele vardılar. Öbürleri yemeğe başlamışlardı. Ludi yoktu.

"Çok uzattınız, onun için yemeğe başladık," dedi Jacques.

"İyi yapmışsınız," dedi Sara. "Amerikan sigaralarını bütün dükkânda aradı, bitmek bilmiyordu bir türlü araması."

"Ludi nerede?" diye sordu adam.

"Eve gitti," dedi Diana. "Gina onu aramaya bile gelmedi. Tek başına gitti, birden esti aklına, mide sancısı gibi. Biz de Jacques'la tam bundan söz ediyorduk. Oysa bizimle kalacağından çok emindi."

"İlk kez bu işler tek başına istenmişe benzemiyor," dedi Sara. "Birinin, ne bileyim... bir kadının, Gina'nın bunu onun yerine istemesi gerekirdi. İyilik için."

"İyilik için istemiyor bunu," dedi Diana. "İstediği, başka erkekler gibi onun da eve gelmesi değil, eve girmekle kendisini düşman kılmasını istiyor."

"Güzel..." dedi Sara, "aşkı böyle yaşamayı yeğlemek, aşkı bu biçimde korumayı istemek güzel..."

"Bilmiyorum," dedi Diana.

"Otelin bu sonu gelmez balık ızgaralarını görünce mi gitti?" diye sordu adam.

"Evet," dedi Jacques gülerek. "Makarnaları evirip çevirdi, tiksintiyle baktı, kokladı, sonra koşarak çıkıp gitti."

"Gina'nın istiridyeli makarnayı ihtiyarlara vermesinin nedeni," dedi Diana, "Ludi'nin oburluğunu cezalandırmak için. Kendi yaptığı yemeklere karşı oburluğundan ötürü."

Jacques düşüncesini açıkladı:

"Eh, belki. Ama bu her şeyden önce, Gina'nın onunla birlikte sürdürdüğü yaşama karşı duyduğu öfkeden geliyor. Ya da birbirlerine çok bağlı olmalarından. İkisi de bir kapıya çıkar."

"Anlam taşıyan bağlılıklar var mıdır?" diye sordu Diana.

"Sanırım, evet," dedi Jacques. Duraksadı, sonra gülerek konuştu: "Ama açıkçası, böylesi bağlılıklarla insan kendini kurtaramaz."

"Belki de günün birinde Ludi, otelin sonu gelmez balık ızgaralarını yiyecektir," dedi adam.

"Kim bilir?" dedi Jacques.

İştahla yediler, dereden tepeden konuşarak, sıcaklık, yolculuklar, otelin yemek listesi gibi ilgisiz şeylerden. Kahve içtiler. İçkiler iyiydi ve otelin yemek listesini biraz olsun unutturdu.

"Yangın daha da çoğalmış," dedi adam.

"Çardağın kızarmış asma yaprakları arasından doğuda, bir gün öncesine oranla, daha iyi görünüyordu kara yangın. Dağın nehre bakan dik yamacına yayılıyordu. Tam ortasında, dokunulmamış, henüz yeşil bir orman parçası vardı.

Diana kurulmuş makine gibi konuştu:

"Ne olursa olsun, şimdi mutlaka gitmeleri gerek."

"Madem her şey kurala bağlı, bu bir saat sorunu," dedi adam.

"Yangın nedeniyle değil," dedi Jacques, "burada yangın, hava gibi, deniz gibi bir şey, yaşamın bir parçası."

Kısa bir süre konuştular bu konuda, sonra Jacques Sara'ya şöyle dedi:

"Sana bir şey söylemek istiyorum, aklıma bir düşünce geldi."

"Ne vakit?"

"Bu gece, sıcaktan uyuyamadığım sırada. Küçük bir yolculuğa çıkalım isterdim, örneğin, bir hafta için, sen Diana ve ben. Küçüğü Gina'yla Ludi'ye bırakırdık."

"Nereden çıktı bu istek?"

"Biraz değişiklik olsun diye. Sonra görmek istediğim şeyler de var."

Diana, haberi varmış gibiydi, Jacques ona daha önceden çıtlatmış olmalıydı. Kabul edip etmediğini anlamak olanaksızdı.

Sara ve Jacques çok eskiden beri tanıyorlardı birbirlerini. Gerçekte uyuşmaları tamdı, gelgelelim, gündelik çekişmeleri biraz gölge düşürüyordu bu uyuşmaya.

"Şimdi olmaz," dedi Sara. "Ama birkaç gün sonra olur."

Jacques ona doğru yöneldi, yüz ifadesini değiştirdi, iskemlesine yaslanıp bir sigara yaktı. Karısından öğrenmek istediğinin tam bu olduğuna inanabilirdi. Adam da bir sigara yaktı, gözlerini yangından ayırmıyordu.

"Bu yeri sevmediğini sanıyordum," dedi Jacques.

"Nefret ediyorum," diye karşılık verdi Sara. "Hatta öyle sanıyorum ki, hak ettiğinden de çok, senin nefret edebileceğinden daha çok nefret ediyorum bu yerden."

"Bir duygu bu denli aşırıysa ondan kuşkulanmak gerekir," dedi Diana yeğnilikle.

Sara onayladı hemen:

"Elbette."

"Güneşle ıssız yolların perişanlığı kimi kişileri çileden çıkarıyor, işte sorun bu," diye sözünü tamamladı Diana.

"Evet, öyle" dedi Sara, "gitmeyi çok isterdik, ama gitmek güç olacak bizim için, öyle değil mi?"

Diana onayladı:

"Evet, öyle."

"Ne edebiyat!" dedi Jacques.

"Edebiyatın bize büyük yardımı olur her zaman," dedi Diana.

Jacques gülümsedi adama döndü:

"Duygularda böylesi hatır sayarlık gördünüz mü şimdiye değin?"

Adam, özür dileyici bir ses tonuyla yanıtladı:

"Bir görüşüm yok."

Yangına bakıyordu hep.

"Gerçekten hiçbir görüşünüz yok mu?"

"Hiç."

Jacques, Sara'ya döndü. Biraz bekledikten sonra:

"Küçük bir yolculuk," dedi. "İlkin Roma'ya giderdik, sonra Napoli'ye. Paestum'a dek iner, hatta daha uzağa bile gidebilirdik."

"Biraz beklesek daha iyi olur," dedi Diana, "bu sıcakta..."

Sara, onun düşüncesine katıldı hemen:

"Doğru, ölürüz."

"Ne çıkar?" dedi Jacques gülerek. "Sıcak geçecek. Yarın, yarından sonra, en geç birkaç gün içinde yağmur yağacak ve sıcak da sona erecek."

"Konyağın bulunmadığı bu ülkede," dedi Diana, "yemekten sonra ne içeceğini bilemiyor insan. Bununla birlikte ben bir *bitter campari* içeceğimi sanıyorum." Sara'ya doğru döndü. "Bir *bitter campari*?"

"Hayır."

Diana'ya gülümsedi.

"Yağmur belki de bugün yağacak," dedi Jacques.

Sara düşüncesini açıkladı:

"O kadar uzun süredir bekliyoruz ki, yağarsa şaşarım doğrusu."

"Her şey olabilir."

"Öyleyse yola çıkmak için yağmuru bekleyelim," dedi Sara.

Diana adama sordu:

"Benimle bir *bitter campari* içmek istemez misiniz?"

"Hayır, bir kahve içerim, yemekten sonra *campari* olmaz."

"*Campari*'lerimle birlikte öyle yalnız hissediyorum ki kendimi," dedi Diana. "Artık şu yolculuğu pişirip kotarmalı gerçekten. Yolculuğun tadında bunun da payı olacak."

"Yok canım," dedi Jacques, "yolculuk isteği içten gelirse bir işe yarar."

"Kahramanca yolculuklara gelemem ben," karşılığını verdi Sara.

"Fazla tatilim yok benim, yağmuru bekleyemem."

Sara aldırmazlıktan gelerek:

"Her neyse, bir *bitter campari* içeceğim ben," dedi.

"Bu gece haritaya baktım," diye devam etti Jacques, "Roma'ya giderken, Ludi'nin küçük Etrüsk atlarını görmek için Tarquinia'ya uğrayabiliriz. Ne zamandır kafamızı şişirip duruyor bu atlarla. Napoli'den sonra hava buradakinden daha sıcak olamaz."

"Birkaç gün sonra," dedi Sara.

"Nedenini söyleyebilir misin?"

"Şu anda isteğim yok."

"Ben yolculuk etmeyi her zaman isterim oysa, her zaman."

"Ben istemem," dedi Diana.

Sara adama dönerek:

"Özür dileriz," dedi.

"Asıl ben özür dilerim, gitmem gerekirdi. Ama başkalarının işlerine karışmayı çok güç bulurum her vakit."

"Güzel bir kusur," dedi Jacques, "ben de başkalarının öykülerine karışmayı gerekli bulurum."

Bir sessizlik oldu. Jacques düşündü. Sara bir kahve ısmarladı, Diana başka *campari*'ler.

"Geçen yıl Paestum'a gittim," dedi adam.

"Yaaa... öyle mi," dedi Jacques "Nasıldı?"

"Çok güzel. Deniz kıyısında bir yer."

"Özellikle Poseidon Tapınağı güzeldi, değil mi?"

"Evet," dedi adam yavaşça, "özellikle Poseidon Tapınağı. Cérès'deki ondan daha az güzel."

"Ludi, onun hemen hemen Sicilya'da Agrigente'deki kadar güzel olduğunu söylüyor."

"Bilmiyorum. Benim gördüğüm kırmızı granittendi, içi de son derece aydınlık."

Jacques dinliyordu, aklı Paestum'daydı.

Adam devam etti:

"Çevresinde de mandalar vardı. Yöre çok ıssızdı."

"Belki de yağmur yağacak," dedi Sara. "Gökyüzünü bulutlar kaplayalı on dakika oldu, ama tartışma nedeniyle kimse farkına varmadı bunun."

"Görüyorsun ya," dedi Jacques.

Adam gülümseyerek:

"Yağmurun hemen yağacağını sanmam," dedi.

Jacques da gülümseyerek konuştu:

"Bunu onlara söylemeyin."

"Bu sıcakta yola çıkmayı gerçekten istemiyorum," dedi Sara. "Özür dilerim."

"Doğru mu? Gerçekten istemiyor musun?"

"Öfkelenme."

Jacques ayağa kalkarken:

"Öfkelerime aldırma," dedi. "Ben öğlen uykusuna yatacağım. İstersen akşam yeniden konuşuruz bu işi."

Gitti, birden geri dönüp adamın karşısına dikilerek sordu:

"Bütün bunlar hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Adam yanıtlamadı hemen. Diana kalktı ve bağırdı:

"Jacques!"

Jacques, hiç telaşsız sordu adama:

"Peki neyin var?"

"Bunu bana neden soruyorsunuz?" dedi adam da hiç telaşlanmadan.

"Çok iyi bilmiyorum," dedi Jacques. "Olup bitenlerin açıkça söylenmesini severim."

"Bu denli açıkça mı?"

"Evet, olabildiği kadar."

"Yalvarırım, karşılık vermeyin," dedi Diana. "Bir kere de biri onu yanıtlamayı reddetsin."

Adam gülümsedi:

"Özür dilerim, yanıtlamıyorum."

"Böylece düşüncenizi ele vermiş oldunuz," dedi Jacques.

"Tam öyle işte! Peki, neden sorguya çekiyorsunuz beni öyleyse?"

"Yanıtlamayarak demek istiyorum ki..." dedi Jacques. Sonra Sara'ya döndü, sanki ondan başka kimsenin önemi yokmuşçasına ekledi: "Uyumaya gelmiyor musun?"

"On dakikaya kadar geliyorum."

"Onların Paestum'a gitmeme istekleri sanırım çok da önemli değil," dedi adam birden.

"Ben de öyle sanıyorum," dedi Jacques.

Çekip gitti. Gider gitmez Diana şöyle dedi Sara'ya:

"Her zaman sana karşı olmakla başlıyorum, ama sonunda her şey tersine dönüyor, senden yana oluyorum, haksız olduğun zamanlar bile."

Ne adam, ne de Sara karşılık vermediler.

"Herkesin, Tanrıya söyler gibi gerçeği ona söylemesi gerektiğine inanıyor," diye devam etti Diana. "Onu tokatlamak gereğini duyuyorum kimi zaman."

"Paestum'u görmeye gitmeyi çok istiyor," dedi adam. "Çok sevimli buluyorum onu."

Diana'yla Sara şaşkın şaşkın baktılar birbirlerine.

"Sorun burada değil," dedi Diana.

"Evet, benim için burada," dedi adam. "Onu tanıdığıma göre."

"Buradaki insanların en delisi o," dedi Sara.

Diana epey *campari* içmişti.

"Ben de istiyorum gitmeyi," dedi Sara. "Paestum'u görmeyi kim istemez? Ama beni buna zorlasınlar istemiyorum."

"Anlaşıldı," dedi Diana. "Bu durumda kimse gitmeyecek Paestum'a. Böyle bir tutumla her iş yatar..."

Sara kımıldamadı. Otelin terasında yalnızdılar şimdi. Vakit her zamankinden daha da geçti. Çardağın öbür ucunda bir tek garson, uyuklayarak, müşterileri bekliyordu.

"Güneş çıktı," dedi adam, "gördünüz mü? Söylemiştim işte."

"Bu gidişle Paestum'a uğrayacağız anlaşılan," dedi Diana. "Ben bir saat kadar uyuyacağım. Şu halde, saat beş buçuğa doğru büyük plajda buluşalım, her zamanki gibi."

"Tamam," dedi Sara. "Bu akşam ben nehrin öbür yakasındaki baloya gitmek niyetindeyim."

"İyi bir düşünce," dedi Diana, gözleri aralık. Gerçekten değişiklik olur."

Diana gitti. Adamla Sara yalnız kaldılar. Çardağın öbür ucundaki garson onlara bakarak esniyordu. Adam Sara'ya baktı. Ama Sara, yalnızca dumandan kararmış dağın üzerinde genişleyen yangına bakıyordu.

"Öyle sanıyorum ki, onlar sizin kayığınızla yapacakları gezintiden vazgeçtiler," dedi Sara.

"Odama gel."

"Evler camdan."

Kalktı. Garson, çardağın öbür ucunda, can sıkıntısını savmak için, onların konuştuklarını esneye esneye dinlemeye çalışıyordu. Yaz uykusunun unutulmuşluğu içinde ökseye yakalanmış olan köy kımıltısızdı.

"Hemen gitme."

"Hemen gitmezsem odana çıkarım."

"Öyleyse gitme."

"Cam evlerden nefret ederim."

"Sara," dedi adam.

Şaşırmıştı, ama pek belli etmiyordu.

"Hâlâ üzgünsün."

"Herkes üzgün. Ben Diana'dan daha az üzgünüm."

"Yalvarırım, odama gel."

"Odana gelirsem onu düşüneceğim."

Adam, kendini savunmak ister gibi bir hareket yaptı eliyle.

"Ne olursa olsun, bana vız gelir," dedi.

"Benim için öyle değil. Ben odana çıkabilmeyi ve artık onu düşünmemeyi isterdim."

"Bu akşam öyleyse."

"Evet. Bu akşam, kayığını aşırabilmeleri için nehrin öbür yakasındaki baloya gideceğimi söyleyeceğim."

"Bunu yeni söyledin, kayık öyküsüyle kimse ilgilenmiyor artık."

"Benim için fark etmez. Bu akşam, sanki senin kayığını aşırmak gerekiyormuş gibi davranacağım. Kimbilir? Nehir üzerinde motor sesi duyulunca ayrılıp eve girmek gerekecek."

"Buraya tam bir arılık için geldim –gülümsedi– ama şimdi herkes gibi benim de bir öyküm var işte."

"Motoru duyduğun vakit şaşırmış gibi yapacaksın. Hemen geri dönmek gerekecek. Geldikleri vakit çok şaşırmalısın."

"Belki beceremeyeceğim, ama nasıl yapılacağını son dakikada bulacağım. Şu anda, seninle birlikte olacağımız balonun dışında hiçbir şey göremiyorum."

"Şaşırmazsan her şeyi anlayacaklar. İyi düşün."

"Ya sonra? Ne olursa olsun, sandığın kadar korkunç olmazdı bu..."

"Olurdu," dedi Sara. "Korkunç olurdu. Örneğin, nehir üzerinde motoru duyduğumuz anda tüm tasarladıklarını sana söylediğimi söyleyebilirdim. Sen de şaşırmış gibi yapardın."

"İstediğini söyle." Daha alçak sesle ekledi: "Balonun arkasında, denize çok yakın mısır tarlaları gördüm."

"Evet var," dedi Sara. "Hem o kıyıda plaj çok büyüktür."

"Bu ovada," dedi adam, "hiçbir şey rüzgârı kesmez, hem orada geceler bu kıyıda olduğundan daha serindir."

"Bu kıyıda hiçbir şey kolay değil."

Zaman geçiyordu. Garson hep uyanıktı.

"Kayığın pahalı mı?" diye sordu Sara.

"Benim kayığıma boş ver."

Sara kalktı. Adam onu biraz daha alıkoymaya çabaladı. Bu amaçla davranmaya yeltendi, ama garsonun varlığı nedeniyle tamamlamadı. Sara çekip gitti. Hızlı yürüdüğünden kan ter içinde villaya vardı. Jacques, verandaya uzanmış okuyordu.

"Okuyabilme fırsatın var," dedi Sara.

"Her yerde okuyabilirim ben," dedi Jacques, "hem her durumda."

Banyoya koştu, soyundu. Jacques da geldi arkasından. Sara kapıya karşı ayakta su döküdü, o da seyretti.

"Şimdi ben de sevimli buluyorum bu herifi," dedi Jacques.

"Gördün mü bak."

Jacques gülümseyerek:

"Hem sonra, senin hoşuna giden kişiler bana sevimli görünürler her zaman," dedi.

Omuzlarından aşağı ikinci bir güğüm suyu daha döktükten sonra giyindi Sara.

"Ya sana, sana sevimli gelmiyor mu artık?"

"Geliyor elbette," dedi Sara.

Banyodan çıktı, yeniden verandaya geldiler. Birkaç yaprak belli belirsiz kımıldamaya başladı.

"Geç oldu," dedi Sara, "şimdi uyumuş olmak gerekirdi."

"Ne yapmayı düşündüğünü söylemeni isterdim. Söyleyebilir misin?"

"Şu küçük yolculuğa yapmayı, ama birkaç gün sonra. Yağmur yağınca."

Jacques karşılık vermeden yere oturdu. Sara ayakta kaldı.

"Tarquinia'da durabiliriz," diye devam etti Sara, "iyi bir düşünce."

"Durabiliriz."

"Saat beşe kadar uyuyacağım, yoksa denize çok geç kalacağız."

"Hayır, yatmaya gitme hemen."

Sara ayakta kaldı, masanın üzerinde açık duran kitabı alarak:

"Senin de kitabı okuduğun yok pek," dedi.

"Evet, yok," dedi Jacques. "Bu yolculuğu..."

Başını koltuğa dayadı.

"Bu yolculuğa... Bu küçük yolculuğu seninle birlikte yapmayı çok istiyorum..."

Yorgunluğu yüzünden belliydi. Başını kaldırdı ve şöyle dedi:

"Seninle birlikte hemen yola çıkmamak düşüncesine katlanamıyorum. İleri sürdüğün bahanelerin tümünü anlamaya hazırım. Örneğin sıcak. Ama ben... bir gün bile olsa burada kalmak düşüncesiyle çileden çıktım ben."

"Bu derecedeyse," dedi Sara, "gidebilirdim."

"Hayır," dedi Jacques, "hayır, görüyorsun ya, buna katlanmam gerek, buna katlanmayı başarmam gerek. Bütün gücümle isterdim bunu. Örneğin, sen olmadan, tek başıma yola çıkabilmeyi bütün gücümle isterdim."

Sara kalktı, sofaya geçti. Jacques da kalktı.

"Bunu isterdim. Bunu başarmayı isterdim."

"Ben başardım," dedi Sara.

"Biliyorum."

Sofanın serin gölgesi içinde Sara'nın ardından yürüdü.

"Bağışla beni," dedi.

Sara ona döndü:

"Birkaç yıldan beri, kimi zaman geceleri, yeni erkeklerin düşünü kuruyorum."

"Biliyorum. Ben de yeni kadınları düşlüyorum."

"Peki, ne yapmalı?"

"Dünyada hiçbir aşk, gerçek aşkın yerini tutamaz. Yapılacak şey yok."

"Bir çare bulunamaz mı? Bir şey yapılamaz mı?"

"Hiçbir şey yapılamaz," dedi Jacques. "Git uyu."

Sara yatmaya gitti. Jacques alıkoymadı onu. Ter içinde derin derin uyuyan çocuğun yanına uzandı. Aralarında az önce olup bitenleri düşünecek yerde, havalandırma durumu iyi olmayan bu villayı, çocuklar için elverişsiz olan bu yeri düşündü. Çocuğun tatlı bir serinlik içinde oynayabileceği başka tatilleri tasarladı. Sıcak o denli bastırmıştı ki, çok geçmeden, hemen öğleden sonra yağmur yağacak sanılırdı. Bu umut içinde uyudu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Uyandığı zaman havanın ağırlığı biraz daha azalmıştı. Geldiklerinden beri her gün olduğu gibi, o bitip tükenmek bilmeyen esinti başlamıştı yine.

Sara kalktı, sendeleyerek bahçeye gitti. Bu saatlerde bahçede de eksik olmayan esinti, nehrin tatlı ve yeşil kıyılarını eğiyordu. Giriş aralığını geçerken oda kapısından içeriye baktığında Jacques'ın orada olmadığını gördü. Bahçenin nehre bakan kapısına dek ilerledi. Rüzgâr yumuşak ve düzenliydi, ateş kokuyordu. Jacques öğle uykusuna yatmamıştı anlaşılan. Ya Ludi'yi ya Diana'yı ya da otelin çardağı altında bulunuyorsa, Paestum gezisini konuşmak üzere adamı görmeye gitmiş olmalıydı. Sütunlarının arasında mandaların otladığı Poseidon Tapınağından söz etmek için Ludi bunlardan sık sık söz ederdi. Kırmızı granitten on dört sütunluk altı sıra. Sütunlar arasında mandalar düş kuruyorlardı. Hırçın bir deniz kıyısında, hüzünlü, donuk bir bahçe içinde kurulmuş olan tapınak, batan güneşin kızılımsı aydınlığına gömülmüştü. Sessiz evin içinde büyük bir fare tıkırtısı oldu. Çocuk uyanıyordu. Çırılçıplaktı. Sessizce gelip annesinin yanına oturdu. Saçları terden sırılsıklamdı. Sara bir güğüm su doldurdu ve zinyaların dibinde tepesinden aşağı döktü suyu. Çocuk hemen canlandı, kayıktan, okyanusun tüm balıklarını avlamak dileğinden söz etmeye başladı yeniden. Sonra, kayığı da, balıkları da unuttu, oynamaya başladı. Ilık ve yumuşak esinti içinde koşarak oynadığı sıra Sara da su dökündü, giyindi, saçını taradı. Sonra gelip verandaya oturdu ve hizmetçiyi

bekledi. Her akşam olduğu gibi, balo, nehrin öbür kıyısındaydı. Çocuğa bu akşam hizmetçinin bakması gerekiyordu. Hizmetçi geldi.

"Sanırım bu akşam gidecekler," dedi hizmetçi.

"Bilmiyorum. Bu akşam, küçüğe bakmak için kalmanız gerekiyor. Ben geç döneceğim, balo bittikten sonra."

Hizmetçi ilkin şaşırmış, sonra da canı sıkılmış göründü.

"Kötü rastlantı, ben de ona buluşmak üzere söz vermiştim."

"Haftada beş kez buluşuyorsunuz. Bir kez de..."

Hizmetçi, Sara'nın yanındaki koltuğa bıraktı kendini. Danssız geçecek bir gecenin korkusu onu eziyordu.

"Anlıyorum," dedi, "ama dansa gidilmediği zaman bu pis ülkede ne yapılabilir diye soruyorum kendi kendime."

"Doğru, geceleri uykuyu, denizi ve de aşkı saymazsak yapılabilecek bir şey görmüyorum."

Birbirlerine gülümsediler. Hizmetçi bir şeytanlık düşünüyordu.

"Doğru olmasına doğru, siz baloya, örneğin saat dokuza dek gidemezsiniz. Peki, sonra ben?"

"Elimde değil, yoksa gitmezdim, bunu bilirsiniz pekâlâ. Bir kitap vereceğim size."

"Ya o?" diye sordu hizmetçi küçüğü göstererek.

"Akşam yemeğine dek ben bakarım, onu almaya otele gelirsiniz. O zamana dek ne isterseniz yapın."

Hizmetçi, akşam buluşmasına gelemeyeceğini gümrükçüsüne haber vermek için gitti. Sara, verandada olduğu yerde kaldı. Saat neredeyse beşe geliyordu herhalde. Küçük, evi yola bağlayan çimento geçit üzerinde oynuyordu. Ter içindeydi yine. Sara, koşmasını engelleyecek gücü bulamıyordu kendinde, denemedi de. Nehirdeki balıkçılar, bir gün önce olduğu gibi, can sıkıntısından bunalarak sabırla atıyorlardı ağlarını. Kırlar ıssızdı.

Otobüs sayılmazsa hiçbir şey geçiniyordu yoldan. Bir de, çeyrek saatte bir geçen dondurmacı. Üzerine sandık oturtulmuş üç tekerlekli bisikletinin çıngırak sesleri havayı dolduruyordu.

Aradan bir süre geçti. Balıkçı sepetlerini çıkardı, Sara'ya hal hatır sordu, sıcaklığın böyle sürüp gidemeyeceğini, yoksa sebzelerin kuruyacağını, bunun bir uğursuzluk olduğunu söyledi. Sonra biraz daha zaman geçti, kısa ama çok yoğun bir zaman. Jacques eve dönmedi. Kuşkusuz, otelde değildi şimdi. Kiminle birlikteydi acaba? Şu sıra ötekilerle birlikte büyük plajda olmalıydı. Öğle uykusundan sonra her akşam nehri geçen öbür yirmi beş kişiyle birlikte. Ya da adamın yanındaydı. Ludi'nin villasında olsaydı öğrenirdi bunu. Çevrede olup bitenler orada bilinirdi. Onların villasındaysa hiçbir şeyden haberleri olmuyordu. Ortalıkta neler döndüğü bilinemiyordu. Geldiklerinden beri eksikliğini duydukları bir şeydi bu. O gün öğleden sonra da aynı eksikliği duydu, bir kez daha bekledi. Bir kez daha, uzakta, mısır tarlalarının içinde ışıldayan baloda ve günbatımına yakın saatlerde, uyuyan mandalardan korkarak, Paestum'un kırmızı sütunlarının uzayan gölgeleri içinde gördü kendini. İsteğin yeniliğiyle dünyayı aynı zamanda denkleştirebilecek hiçbir şey yoktu. Bunu, öteki kadınlardan daha çok bildiğine inandı. Böyle şeyleri başka kadınlardan daha iyi bildiğine inanırdı insan, o da inanıyordu buna.

Sonunda çocukla birlikte gitmeye karar verdiğinde vakit geçti. Nehir kıyısından yavaş yavaş, balıkçılara baka baka yürüdüler. Sara çocuğa açık denizlerdeki balık avını anlattı. Otele varmadan az önce adamın motorunun sesini duydu, plaja doğru gidiyordu. Saat beş buçuk olmalıydı. Otelde kimse yoktu. Söylediklerine bakılırsa herkes plaja gitmişti. Kimi motorla, kimi de nehrin salcısıyla. Jacques da gitmişti. Salcının dönüşünü beklerken bir *bitter campari* içti, sonra küçük yük iskelesine

gitti. Orada bakkal vardı. Korkuluğun üzerine oturmuş, otel müşterilerinin gidip gelişlerini gözetliyordu. Onların gittiklerini gördüğünü bakkal da söyledi. Kimi adamın motoruna, kimi de sala binmişlerdi.

Bakkal, ilk kez senli benli konuştu onunla. Sara'ya ileteceği bir mesaj vardı.

"Şu Bay Jean kendisini beklemeni sana söylememi istedi. Çocuğunla birlikte buraya seni almaya gelecek, nehirle plaj arasındaki yolu yaya yürümeyesiniz diye. Biraz da bu iş için buradayım, sana söylemek için bekledim. Şimdi dağa çıkacağım."

"Son akşam mı bu?"

"Eh, evet. Günün birinde imzalamaları gerektiğini çok iyi bildiğim halde ben bu ölüm kâğıdına karşıyım."

"Evde, artık pek fazla işleri yoktur herhalde, neden gidiyorlar hemen?"

"Söylediklerin budalalık. Dinlenme, başka şeyler gibi gençlikte edinilmesi gereken bir alışkanlıktır. Kadıncağız buna alışmamış hiç. Uyuduğu zaman yoruluyor."

"Doğru, hem alışkanlığın böyle sürüp gidemeyeceğini anlayınca bir an önce sona ermesini ister insan."

"Senin için olabilir, çünkü sen gençsin, ama benim için olamaz."

"Kuşkusuz."

Dalgın dalgın konuşuyordu. Bakkalın gözünden kaçmadı bu.

"Üzgünsün," dedi.

"Öyle görünüyorum anlaşılan, üzgün falan değilim."

"Güneş batarken insan hüzünlenir çoğu kez, belki de bundan."

"Yok canım, hem güneş daha batmıyor ki..."

"Kocanla Bay Jean uzun süre konuştular. Neden söz ettiklerini bilmiyorum."

Sara nehre doğru çevirdi gözlerini.

"Neden söz ettiklerini bilmiyorum," diye yineledi bakkal.

Olup bitenler bakkalı şaşırtmıyordu artık.

"Senden söz ettiklerinden kuşkulanıyordum zaten. Birlikte gittiler."

"Bir erkeğin karısı olmak güç," dedi Sara.

"Ama böyle kadınlar çok."

Nehre baktılar. Salcı tek tek balıkçıların sessizce fırlattıkları ağlar arasından geliyordu. Deniz üzerinde uzaktan motorun gürültüsü duyuldu. On dakika geçtikten sonra da kendi göründü. Nehirde büyük bir anafor yaparak hızla yaklaştı.

"İkisi birlikte," dedi bakkal.

Kayığın ön tarafında iki erkek karaltısı vardı. Sara, küçüğü kucağına alarak ona motoru gösterdi.

"Bu kayıkla gideceğiz," dedi.

Küçük gülerek annesinin kollarından kurtuldu, sevinçten hoplamaya başladı. Bakkal, her keresinde olduğu gibi, kayığın nehirde akışından başka hiçbir şeye dikkat etmedi.

"Bu kayıkla gideceğiz," diye yineledi Sara, "sonra denize gireceğiz, belki de Ludi'yle birlikte top oynarız."

"Bu motorlu kayıkların iki yanı," dedi bakkal, "kürek çekmek için yorulmuyorsun."

"Çabuk gidiyor," dedi çocuk.

"Evet, üstelik hızlı da gidiyor. Ama deniz üzerinde nereye gitsen can sıkıntısından kurtulamazsın."

"Ne olursa olsun, küçük yolculuklar yapılabilir," dedi Sara.

Küçüğü yeniden kucağına aldı, ama aklı fikri kayıkta olan çocuk kaçtı yine.

"Hâlâ yaşamdan beklediğim şeyler oluyor ara sıra," dedi bakkal. "Bu yüzden, kimi zaman bana öyle geliyor ki, yazın böyle bir kayık... ya da küçük bir otomobil..."

"Neden olmasın?" dedi Sara.

"Peki ya denizin ortasında motorun patlarsa?"

Sara dinlemiyordu, çocuk dinliyordu.

"Ben, ben yüzmeyi biliyorum," dedi.

"Ben bilmiyorum," dedi bakkal.

Çocuk gibi, o da kayığa bakıyordu.

"Böyle hızlı giderken, günün birinde nehirdeki kum tepecikleri başına bir iş açacak, göreceksin."

"N'olacak?" diye sordu çocuk.

"Hiçbir şey,"diye kestirip attı bakkal. Sonra daha yavaş sesle ekledi: "Böyle şeyleri çocuğa söylemek için gerçekten kötü olmalı insan."

Çocuk bakkalla ilgilenmeyi bıraktı.

"Kötü olmak seni gerçekten bu denli korkutuyor mu?" diye sordu Sara.

"Daha kötü ne var ki?" karşılığını verdi bakkal.

"Kurtlar, kurtlar da kötüdür," dedi çocuk.

"Yaşlılık çok uzun sürer, anlıyor musun?"

Sonra, çocuğa yukarı çıkma saatinin geldiğini söyleyerek Sara'ya hoşça kal demeden çekip gitti. Hemen hemen o gider gitmez kayık geldi. Jacques'la adam önde ayakta duruyorlardı İkisinin de yüzünde aynı yorgun gülümseme vardı. Adam kayığını yanaştırmak için döndü. Jacques olduğu yerde kaldı, aynı yorgun gülümseme içinde donakalmış bir yüzle Sara'ya bakmaya devam etti.

"Bu bir incelik," dedi Sara.

Yemekten sonra otelin çardağı altında, unutmaya özgü bu öğle uykusu saatinde onlar epeyce konuşmuş olmalıydılar. İyi niyetlerine karşın bir anlaşmaya varmış gibi görünmüyorlardı. Motora manevra yaptırmakta Jacques adama yardım etti. Bundan böyle, bir şey, belki de bu çözülmez çatışmaların hiçliği onları bağlıyordu.

Sara, çocukla birlikte arkaya yerleşti. Kayık hemen hareket etti. Nehri eğik olarak kesti, denize değin, vinç-

lerin, görünüşe göre kullanılmak için yıllardır bekleyen taş yığınlarının boyunca öbür kıyıdan gitti. Ludi'nin dediklerine bakılırsa, nehrin bu kesiminde bir köprü yapılacağından söz ediliyordu hep. Jacques, rüzgârın uğultusu içinde:

"Nasılsın?" diye sordu Sara'ya.

"İyiyim."

Sara, Jacques'a gizlice ve kaçamak bakmayı başarabildi. O da, kahvelerde, sokakta, başka kadınlara yaptığı gibi Sara'yı ayrıntılarıyla inceliyordu. Yeniden kendisine dönen kadına baktı. Sonra, bakışlarını başka yöne çevirerek adamın manevralarıyla ilgileniyormuş gibi görünmeye çalıştı. O zaman Sara ikisini de arkadan gördü. Birini uzun süredir tanıyordu, ötekini hiçbir zaman fazla tanıyamayacaktı. Bütün yaşamlar bir araya getirilemez, demişti Ludi. Bu bilgiler birbirleriyle bağdaşmıyordu. Çocuk, sevinç çığlıkları atıyordu yanında. Çocukları, bir kayığın hızı ve nehir ağızlarındaki ilk dalgalar ilgilendirir yalnız. Adam, seddin çevresinde çok büyük bir daire çizdikten sonra bütün hızıyla açık denize yöneldi. Jacques ayaktaydı, şaşırmış bir hali yoktu. Plaj uzaklaştı, onunla birlikte deniz kıyısındaki mısır tarlalarının yeşeren yığını da. Aslında, aralarında geçenler olduğu yerde kalmıştı, birlikte sürdürdükleri sessizlik bozulmuştu yalnız.

"Daha hızlı! Daha hızlı!" diye haykırdı çocuk.

Saçları rüzgârda düzleşen adam ona doğru döndü, gülümsedi. Eliyle yaptığı tuhaf bir işaret, elinden daha fazlasının gelmediğini anlatmak istiyordu kuşkusuz. Sonra öne doğru döndü. Jacques kımıldamadı, adamın arkasında ayakta duruyordu hep. Çocuğun 'daha hızlı, daha hızlı' diye tekrar haykırması üzerine, adam yine arkaya dönerek daha hızlı gidilemediğini yüksek sesle söyledi. Sara, kollarıyla çocuğu rüzgârdan koruyordu. Çocuk gözlerini kapattı. Aşırı rüzgârdan daha fazla ra-

hatsız olmamak için Sara da kapattı gözlerini. İşte o zaman, rüzgârın uğultusu içinde, deniz kıyısındaki Paestum'un sütunlarından o güçlü dans müziği bir kez daha yükseldi.

Adam hızı kesti ve birden büyük plaja doğru yöneldi.

Plajdakiler onları bekliyorlardı.

Sara, çocuğu Diana'ya teslim ettikten sonra denize girdi hemen. Adam, Jacques'ın yardımıyla kayığı plaja çekti, sonra o da girdi denize, ama Sara'nın gittiği yönün tersine. Olanca gücüyle yüzerek hızla uzaklaştı. Suyun altında, bedeninin akıcı ve kırılgan izinin silindiğini gördü Sara. Çocuk öteki çocuklara katılmıştı, dalgalardan daha hızlı koşmaca oynuyorlardı. Diana, Ludi ve Gina da çene çalmaktaydılar. Olup biteni unutmak isteyen Gina'nın dışında, Ludi de dahil, herkes için her şey eskisi gibiydi. Diana'ya gelince, o her zaman her şeyi anladığı gibi –hemen görülüyordu bu– olup bitenleri tümüyle anlıyordu. Acının ve aşkın sorunlarını düzenlemekteki güçsüzlüğüyle her biri için acı çekiyordu, her zaman çektiği gibi, Jacques, denizde Sara'nın yanına geldi.

"Sırtüstü yüzmeyi dene," dedi.

"Yüz kere denedim, boşuna... böyle şeyler olur."

"Öyle de olsa bir kez daha dene, öğrenmeni istiyorum."

"Buna benzer öyle şeyler vardır ki hiçbir zaman öğrenilmez, boşuna."

Jacques oyunu bıraktı, ama bu kez öfkelenmeden. Denizde, karısının yanında ayakta durdu. Sara, birkaç kulaç atarken onu izledi. Sara durdu, o da durdu.

"Otele gittim," dedi. "Hâlâ oradaydı. Biraz konuştuk."

Sara karşılık vermedi. Birkaç kulaç daha attı. Sonra, yeniden durmak zorunda kaldı.

"Yüzmeyi hiçbir zaman beceremeyeceğim."

"Beni anlamaya çalış."

"Neden söz ediyorsun bilmiyorum."

"Onunla konuşmak istemiyordum. Evde bu öyküyle senin kafanı şişirmemek için otele gittim. Hâlâ oradaydı, yalnızdı. Çardağın altında on dakika direndim, ama sonunda onunla konuşmadan edemedim."

Sara yeniden denize daldı. Ne var ki, arada bir ayaküstü dinelmeden on kulaçtan fazla atamıyordu. Jacques ona doğru geldi.

"Dereden tepeden konuştuk. Bana kendinden söz etti biraz."

Sara yine yüzdü, yine durdu. Jacques, bir robot gibi izliyordu onu hep.

"Senin adını ağzımıza almadık," dedi.

Sara ona bakmıyordu hiç. O taşı gediğine koyuyordu hep.

"Bana kendinden söz ettiği sıra onun... onun kim olduğunu unutmuştum."

Sara bir kez daha uzaklaştı, yüzmeye çalıştı. Ama her girişiminde gücü biraz daha tükeniyordu.

"Onunla konuşmamaya ant içmiştim kendi kendime. Yapamadım."

Uzaktan adam geliyordu. Bakışı onların üzerindeydi, ama Jacques görmüyordu.

"Onu orada yapayalnız görünce kendimi tutamadım, biraz tanımak hevesine kapıldım. Evet, biraz tanımalıydım. Kendisiyle birlikte..."

"Ah! Yüzebilmeyi ne kadar isterdim."

"Kendisiyle birlikte seni, Paestum'a yapacağım yolculuk süresince her gece baş başa bırakacağım adamı biraz tanımak istemiştim."

"Zahmete değmezdi, ben de gidiyorum Paestum'a."

Jacques, adamın kendilerine doğru geldiğini birden fark etti.

"Hayır, Paestum'a gitmeni istemiyorum," dedi. "Bir kerecik olsun bir şey işe yaramalı."

Biraz duraksadı, gözlerini adamdan ayırmadan konuştu:

"Beni anlıyorsun değil mi? Yapılanlar bir kez olsun ödenmeli! Bir kez..."

"Anlıyorum," dedi Sara.

Jacques ona şaşkınlıkla baktı:

"Yoksa işin içinden çıkamayacağız."

"Evet."

"Evet mi?"

"Nasıl istersen."

Jacques, başı denize doğru eğik, yüzü sıkıntıdan büzülmüş durumda, oradan çekilip gitmeye karar verdi. O da, adamın yaptığı gibi, bütün gücüyle yüzerek denize açılmaya başladı. Daha önce yüzmüş olan Gina, Ludi ve Diana plaja dönüyorlardı. Çocuk, akşamın küçük dalgalarıyla uslu uslu oynuyordu hep. Sara, bir kez daha sırtüstü yüzmeyi denedi. Ötekiler tam sağında, çocukların durdukları yerin doğrultusundaydılar. Jacques uzaklaşmıştı bile. Dövüşür gibi yüzüyordu. Adam da Jacques'ın ters yönünde yüzerek duraksamadan ve hiç sakınmaya gerek görmeden Sara'ya doğru geliyordu. Şimdiye dek hiç böyle yapmamıştı. Güneş şimdi dağla aynı düzeydeydi, deniz de kızaran göğün altında karaydı. Adam Sara'nın yanına varınca suda doğruldu. Jacques'ın bulunduğu yana baktı. Yüzü, Jacques'ın yüzü gibi sıkıntıdan ve yorgunluktan büzülmüştü. Uzun uzun baktı Jacques'a, sonra Sara'ya döndü:

"Uzun süre konuştuk,"dedi.

Sara denizin içinde yatmıştı, adamın tam karşısındaydı ve onu yapayalnız, gökyüzünden ayrılmış olarak iyice görüyordu.

"Olduğun yerde kal," dedi adam.

Jacques'a bakmıyordu artık, Sara'ya bakıyordu yalnızca.

"Bu akşam."

Sara da ayağa kalktı. Adam yaklaştı. Sara geriledi biraz.

"Seni çok istiyorum."

Her zamanki tavrını takınmıştı yine. Fazladan, hafif bir bezginlik kalmıştı sesinde. Sara, sulanmış bahçelerden yükselen buğularla kaplı ve şimdi karanlık olan ovaya doğru dönerek:

"Bizim fazla konuşacak zamanımız olmadı," dedi.

Adam da ovaya doğru döndü, sonra birden Sara'ya yaklaştı yeniden:

"Öyle bir dinlemesi vardı ki, onunla iki saat konuşabilir insan..."

"Biliyorum."

Uzaklarda hâlâ kudurmuşçasına yüzen Jacques'a baktı ve anısına gülümsedi. Sonra devam etti:

"Son derece tuhaf bir insandır. Onunla konuştuğun sıra senin kim olduğunu unutmuştur. Paestum'dan da söz ettiniz mi?"

Bir duraksamanın gölgesi perdeliyordu sesini.

"Evet. Paestum ve dolayları hakkında çok soru sordu bana."

"Yarın Paestum'a gidiyor."

"Bana söylemedi bunu."

Birbirlerine baktılar.

"Ben de gidiyorum... oraya gitmeye gerçekten istekliyim biraz. Çok yakın olan deniz, ortalıkta dolaşan mandalar hakkında söylediklerin nedeniyle..."

Adam bir çırpıda tepeden tırnağa süzdü onu.

"Bunun ne olduğunu sen iyi bilirsin..." diye ekledi Sara. Elleri kalktı, sonra birdenbire iki yanına düştü güçsüz bir halde.

"Bu karara katlanmak zor," dedi adam.

Boğacakmış gibi, elleri açık bakıyordu Sara'ya.

"Seninle daha bir kez bile yatmamak kararı... yalnız... yalnız bir kez..."

Karşılığını beklemedi, orada kaldı, elleri açık hep Sara'ya bakıyordu. Düşüncesini açığa vurdu:

"İstemen yeter. Bu akşam gelebilirsin."

Jacques, onların sağından geçerek plajda dinlenen ötekilerin grubuna doğru ağır ağır dönüyordu.

"Gidelim," dedi Sara.

"Bu akşam gelmeyeceğine gerçekten inanıyor musun?"

"Bunu istemem gerekirdi... Hiçbir şeyi istemeyi bilmediğim gibi..."

"Onunla birlikte gidecek miydin?"

"Onunla birlikte, bir kez olsun istedim bunu."

"Onunla birlikte böyle şeyler yaptığın oldu mu?"

"Evet. Gidelim."

Birer metre arayla, gruba doğru yönelmeden –kuşkusuz zaman kazanmak için– plaja doğru yürüdüler.

"Benim de karım var," dedi. "Ben de yaptım buna benzer şeyler. İnsan her zaman yeniden başlayabilir sanırım."

"Öyleyse senin karın yok belki de."

"Belki. Nasıl da anlayışlısın!"

"Jacques'la benim anlayışlı olduğumuzu pek sanmam," dedi Sara, "tam tersine."

Önlerindeki mısır tarlaları akşam rüzgârında hışırdıyordu. Bu kıyıda, bu saatte sıcaklık bir anı oluyordu artık. Özellikle hava sulanmış bahçeleri güzel kokularla doldurduğu zaman... Adam, bulutsuz, hâlâ güneşli gökyüzüne yansıyan dağların doruğuna dikti gözlerini.

"Saat altı buçuk," dedi, "üç buçuk saate kadar orada olabileceksin, ovanın beri kıyısında."

Sara, Jacques'a bakıyordu. Jacques, onlardan yana hiç göz atmadan, onlarla hiç ilgilenmiyormuş gibi görünerek Ludi'ye doğru gidiyordu.

"Bunu düşünmek beni üzüyor," dedi adam.

"Bilmek de iyidir."

"Neyi?"

"Bunu istediğini. Biliyorsun, bu akşama değin ona inanabiliriz hep."

Sulanmış bahçelerin kokusu o denli güçlüydü ki, denizin kokusunu örtüyordu. Yağmurun, giderilmiş susuzluğun o tadına doyulmaz kokusuydu bu.

"Peki nasıl oldu?" diye sordu adam.

"Geldiğin ilk gün seni düşledim."

Adam uzakta gevezelik eden gruba bakarak, yumruklarını sıktı yavaşça. Aralarındaki uzaklık hep bir metreydi.

"Ama şu anda bile," dedi Sara, "sana bunu söylediğim şu anda bile, onlar oradayken bile seninle sevişebilirdim yine de..."

Nehrin öbür yanında, dağın hâlâ güneşli doruğu denizde sallandı.

Adam bir an durakladıktan sonra birden alçak sesle şöyle dedi:

"Dinle... sana hiçbir şey sormuyorum. Yalnızca, istediğin saatte balonun kahvesinde seni bekleyeceğimi söylüyorum."

"Karıyı ya da kocayı aldatmanın zifaf gecesi yoktur."

"Bunu bilmek istemiyorum. Hiçbir şey sormuyorum sana. Balonun kahvesinde son bir kez bekleyeceğim seni."

Karşılık vereceğini sanarak, "Yanıtlama," dedi.

Birbirlerine başka hiçbir şey demediler. Ötekilerin grubuna tez vardılar. Jacques durgundu, hemen hemen sakindi, Ludi'nin yanına uzanmış sigara içiyordu. Ovanın aydınlığı azalmıştı. Hava yumuşaktı. Günün bu saati, akşamın alacakaranlığı içinde, insanın, denize girdikten sonra yeniden yaşadığını hissettiği tek andı. Sara, Ludi'yle Diana'nın arasına uzandı. Diana da, uzandığı yerde sigarasını içiyordu. Adam, Ludi'den yana ve biraz

uzağa oturdu. Geldiklerinde, Ludi'yle Gina hâlâ Amerika yolculuğundan söz ediyorlardı. Gina yolculuk etmek istemiyordu hep. Evinde kalıp başını dinlemekten başka şey istemiyordu artık. Ludi öfkeliydi. Jacques, bir düşüncesi yokmuş gibi görünüyordu. Ama Diana'nın vardı:

"İnsanlara dilediklerini yapma özgürlüğü verilebileceğine inanmayı hâlâ sürdürüyorum ben."

Kimse karşılık vermedi, Gina bile. Bir sessizlik oldu. Sonra Diana, anımsayan birinin ses tonuyla, söze başladı yeniden:

"Gerçekten, dün ne söylüyordun sen? Zenci, beyazın zenciden edindiği bilgiden daha fazlasına sahiptir mi diyordun?"

"Evet," dedi Ludi, "öyle... niçin kızıyorsun sen?"

Diana öfkelenmişti, ama saklıyordu öfkesini.

"Hiç," dedi, "bu zenciyle beyaz hikâyesine kafam takıldı."

Jacques, Diana'ya kibarca gülümsedi:

"Bir konuşma değildi o, sen de biliyorsun. Ludi rastgele bir şey söyledi; ama asıl söylemek istediği bu değildi."

"Kim bilir?" dedi Gina. "Bunu söylemek isteyip istemediğini kim bilir?"

Ludi hem gülüyor, hem de bağırıyordu aynı zamanda.

"Hoşuna gitmeyen bir şey dediğim zaman bunu dalgınlıkla söylediğimi, ama inanmadığımı öne sürüyorsun."

"Böyle bir şeyi söylememeyi istemiş olmak budalalıktır."

"Ya sapına dek budala olmak hoşuma gidiyorsa?" diye gülerek haykırdı Ludi. "Efendiyle köle diyalektiğimse bu benim?"

"Öyleyse dünyayı akışına bırakalım," dedi Jacques ağır ağır –ansızın üzüntülü bir hal aldı– "her şeye boş verelim. Madem asıl sorun zencinin, beyazın zenciden edindiği bilgiden daha fazlasına sahip olmasıdır; öyleyse olayları oluruna, şiddeti de suçla baş başa bırakalım."

Sara, Ludi'nin önüne uzandı. Kayığının çapasını kaldırmaya gitmiş olan adam Gina'nın yanına döndü.

"Ama," dedi Diana, "her kurtuluşta, hiçbir bahaneyle ve hiçbir zaman unutulmaması gereken bir baskı vardır."

Jacques oralı olmadı. Diana'yla konuşmaktan kaçınmak istiyordu açıkça. Ludi'nin söylediklerinden başka şey düşünmüyordu artık. Ve bu günler süresince kendi talihini de hiç düşünmüyordu. Jacques böyleydi işte.

"Ah! Beyefendinin diyalektiği çok güzeldir!" dedi.

Güç durumda kalan Ludi'nin kafasını kaşıdığını görerek güldü.

"Ben demek istiyordum ki," diye açıkladı Ludi, "çok korkunç olan çağımız yeri doldurulamaz değerleri saklıyor içinde, hepsi bu. Dünyayı değiştirmek gereklidir elbette. Ama nedense, kimi zaman da onu değiştirmemek gerektiğini söylemek hoşuma gidiyor. Ben böyleyim işte."

"Öyleyse anlaşıyoruz," dedi Jacques,

Diana söze karıştı:

"Anlaşmasanız bile anlaşacaksınız nasıl olsa, çünkü sen Ludi'nin düşündüklerini Ludi'nin kendisinden daha iyi biliyorsun."

"Biliyorum," dedi Jacques (sözcükleri heceliyordu). "Ludi'nin böyle şeyleri düşünemeyeceğini biliyordum."

"Kavrayışın başımı döndürüyor," dedi Diana, "ne derinlik..."

"Hayır, insanları anlamak için elimden geleni yapıyorum," karşılığını verdi Jacques.

Sara araya girdi:

"Şimdi anlaştılar, her şey apaçık, artık bunun sözünü etmeye değmez belki de."

"Bu akşam hepinizin neyi var kuzum?" diye sordu Ludi.

"Hiç," dedi Sara.

Gina sıkılmıştı.

"Ben eve dönüyorum, bu tür konuşmalar çok canımı sıkıyor, hem karanlık çökmeden gidip ihtiyarları görmeliyim."

"Bu yolculuğu ne zaman konuşabileceğimizi söylersin bana," dedi Ludi, "gününü ve saatini."

"Hay hay, öteki dünyada söylerim," dedi Gina, "daha önce değil. Senin hoşlandığın öfkelenmek, tartışmak, kavga etmek... Biri herhangi bir şeyi açıkça istemediği zaman sen daha fazla ne istersin ondan?"

Ludi, kollarını kaldırarak ayağa kalktı, sonra inleyerek indirdi kollarını ve yerine oturdu yine. Gina çekip gitti. Ama, kesin kararlı bir buluşun etkisi altında kalmış gibi geri döndü hemen. Adama doğru yönelerek öfkeli bir tonla konuştu:

"Sözün kısası, siz Amerika'yı tanıyorsunuz değil mi?"

"Tanıyorum."

"Şu halde, orada istediği bütün kadınları, hatta istemediklerini de bulabileceğini ona söylemek için daha ne bekliyorsunuz? Kısacası, söyleyin ona."

"Sorun bu değil, ama söylememi çok istiyorsanız, söyleyebilirim."

Gina duraksadı, sonra geri döndü hızla. Kimse gülmüyordu artık.

"Öyleyse söylüyorum," dedi adam. "Amerika'da dünyanın başka her yerinde olduğu gibi, istediği bütün kadınları bulacak. Yeter ki istesin hemen."

"İşte böyle," dedi Gina, Ludi'ye. Biraz sarsılmıştı.

Ludi, çığlıklar atarak ayağa fırladı yine. Gina'nın karşısına dikildi:

"Ya istediğim sensen adi karı? Ya senin gibi bir pasaklıyı istiyorsam!"

Gina mutlu bir kahkaha attı.

"Ya ben, her gün biraz daha gençleşen ve her gün kafasında yeni bir delilik filizlenen bir adamla birlikte yaşamaktan bıkmışsam."

Ludi sessizce yerine oturdu yine. Çevresindekilere açıkladı:

"Görüyorsunuz ya, bu kadına göre, yolculuğa çıkmak deli olmaktır."

"Bok," dedi Gina, "eve gidiyorum ben."

Çekip gitti. Diana, bir şarkı mırıldandı. Jacques, çok yorgun görünüyordu.

"Özür dilerim," dedi Ludi.

"Önemi yok," dedi Jacques yavaşça. "Çiftlerle bir arada yaşamak yorucudur. Tümü böyledir."

Ludi, Jacques'ın kolunu tuttu. Üzgündü.

"Seninle birlikte dönmek isterdim."

"Ben motorla döneceğim," dedi çocuk.

Diana, Sara'ya bakarak:

"Ben, bilmiyorum," dedi.

Sara, salcıyla dönmek için ayak diredi. Ludi'yle Jacques ve sonunda Diana adamın kayığıyla döndüler. Sara çocuğu onlara bıraktı. Uzaklaşırlarken Ludi'nin şunları söylediğini duydu:

"O da kötü bir gününde."

Jacques üstüne varmadı.

Sara onlardan çok sonra geldi otele. Adam henüz çıkmıştı odasına. Kayığı dubalı küçük köprüye bağlanmıştı.

"O olmadan da gidebilirsin," dedi Diana. "Gitmek istemediğini, biraz da bu öyküden bıktığını söylüyor. Onu anlıyorum."

Kimse yanıtlamadı. Sara çocuğu, çardağın altında kendilerini bekleyen hizmetçiye teslim etti. Onun gelişinden hemen sonra, kaçamadıkları bir zorunluğun darbesi altındaymışlar gibi *campari* içecek zaman bile bulmadan gittiler.

Ludi'yle Gina birbirlerine karşı hâlâ öfkeliydiler. Hep bu Amerika yolculuğu nedeniyle. Dönüş sırasında bu konuyu bir kez daha tartışmış olmalıydılar. Gina, her zamanki gibi, en önden gidiyordu. Jacques onun, Diana da Sara'nın arkasından yürüyordu. Sara, plajdaki kadar düşünceli ve üzgündü. Dağda hemen hemen gece olmuştu. Batıda hâlâ mavimsi bir aydınlık vardı. Rüzgâr, kavrulan topraktan ve bitkilerden buram buram çıkan sıcaklığı da dağıtamıyordu. Sıcak havada ateş ve kandiye otlarının günlük kokusu vardı, ama gözleri yakmıyordu artık. Uzakta yangın çıtırdamaktaydı. Zaman zaman içine düşen çam kozalakları top gibi patlıyordu.

"Neden bilmem," dedi Ludi, "bu akşam, birden dağın tümünü ateşe vermek geldi içimden."

Bakkal, bir rüzgâr feneriyle iki battaniye getirmişti. Gece yağmur yağmasından korkuyordu. Yaşlı kadınla sabun sandığı arasında oturan genç papaza bir şeyler söylüyordu. Papaz da yaşlı kadınla tekdüze bir sesle konuşuyor, bakkalın kendisine söylediklerini dinlemiyordu. Yaşlı kadın, tam bir ilgiyle dinliyordu papazı. Bakkal, rüzgâr fenerini yakmamıştı henüz. Duvarın ağaran gölgesi içinde konuşuyorlardı. Gina'yla Ludi kısaca selamladılar papazı. Tanıyorlardı onu. Ovadaki bir köyün papazıydı.

"Merhaba, Alphonse," dedi Gina.

"Merhaba hanımefendi," diye karşılık verdi papaz. Bütün bu insanların gelişinden canı sıkılmış bir hali vardı. Bununla birlikte konuşmasına yiğitçe başladı yeniden.

"Sizden yapmanızı istedikleri, Tanrı önünde bir bildiri değildir. Hiçbir şey değildir bu. Tanrının da onayladığı küçük bir ödev. Onu yapmak gerek. Tanrının anası Meryem de, sizin yerinizde olsa imzalardı onu."

Kadın papazı dinliyor, adam da kadına bakıyordu.

"Ama o da imzalayacak," dedi yavaşça.

"Başgümrükçü gönderdi onu," diye açıkladı bakkal ötekilere.

"Güç durumda olan tüm insanlara yardım etmek boynumun borcudur," dedi papaz, "bütün din kardeşlerime de. Beni kimse göndermedi, kendiliğimden geldim. Çünkü gelmek ödevimdir."

"Sandığı kutsadı," diye açıklamada bulundu bakkal ve papaza döndü. "Yirmi yıldır tanırım seni," dedi, "şu halde seni başgümrükçünün gönderip göndermediğini söyleyeceksin bana."

Öğlenden beri üniformalarının içinde sıcaktan alıklaşmış, hırpani kılıklı gümrükçüler dinliyorlardı.

"Bunu bilmek size ne kazandırır?" dedi ikisinden biri.

"Görüyorsunuz, gönderen başgümrükçüdür, eminim bundan. Dinle Alphonse, din kardeşlerinden söz ediyordun, iyi, tamam, gelgelelim kadın buralı değil, o halde..."

Papaz duymazlıktan geldi. Yaşlı kadına bakıyordu yalnızca, ona söylemeye devam etti:

"Meryem Anayı düşününüz, üç gün üç gece Golgotha üzerinde..."

"Bizimki de tastamam öyle," dedi yaşlı adam.

"Amma da enayi," diye mırıldandı bakkal, "enayiliğin bu kadarı da fazla artık." Yaşlı kadın dalgın bir tavırla onları dinlemeye devam ediyordu. Yaşlı adam belli etmiyordu, ama papazın karısına acıklı şeyler söylemesinden korkarak gözucuyla bakıyordu ona.

"İmzalayacak," diye tekrarladı, "şimdi istiyor."

Yaşlı kadın hafif bir baş işaretiyle razı oldu.

"Ayrıca," dedi bakkal, "sen papazsın, bu tür kâğıtlar hiç ilgilendirmez seni."

"Annen ne oldu?" diye sordu Gina ve açıkladı: "Çocukken ben de tanırdım anneni."

"Aaa, evet," dedi bakkal,"annesi bahçelerden domates çalmaya gönderirdi onu. Köyün en sevimli kadınlarından biriydi. Şimdi oğlu ona kilisenin çanlarını çaldırıyor."

"Sağlığı nasıl?" diye tekrarladı Gina.

"Yaşlandı," dedi papaz sıkılganlıkla. "Ölüm kâğıdını imzalaması gerektiğini söyleyin ona Bayan Ludi."

"Kendin söyle," dedi Gina, düşündü. "Bir gün anneni görmeye gideceğim. Bakalım nasıl davranıyorsun ona. Seni çalınmış domateslerle yetiştirmiş olmasını fazlasıyla ödetip ödetmediğini göreceğim. Seninle mutlu olduğunu pek sanmıyorum, Alphonse."

Alphonse, şakaya vurmayı denedi. Ötekiler güldüler biraz. Yaşlı kadın, her zaman olduğu gibi, Gina konuşurken gülümsüyordu.

"İşte yine ihtiyarlarıyla baş başa," dedi Ludi yavaş sesle,"onları yoklaması gerekiyor hep, bir hastalık bu."

Gümrükçüler gerçekte çok memnundular bu ziyaretlerden. Nöbet tutmaktan sıkıldıkları için her oyalanma fırsatını açgözlülükle yakalıyorlardı.

"Bana kalırsa," dedi daha genci Diana'ya, "ölüm kâğıdını neden imzalamak istemediğini kendisi bile bilmiyor. Neden imzalamadığını bizden daha çok anlamıyor."

"Biz anlıyoruz," dedi Diana.

Gümrükçü kibarca alay etti.

"Anlaşılacak hiçbir şey yok, öyleyse ne anlayabileceksiniz?"

"Gümrükçülere karşı yapılmış her şeyi anlarız, işte o kadar."

"Yaşlılarla böyle ilgilenmesi benim canımı sıkmak içindir," dedi Ludi. "Benim canımı sıkmak için, başka şey için değil. Oysa yaşlılardan nefret eder, eminim."

"Kim kimin canını sıkmaya çalışmaz ki?" dedi Jacques, "ihtiyarlar yüzünden ya da başka nedenle."

Sara'ya doğru dönerek gülümsemeye çalıştı.

"Rahat bırak onları," dedi bakkal Alphonse'a, "git başkalarının günahını çıkar. Bunlar seni ilgilendirmez. Ve madem imzalayacaklarını söylüyorlar sana, işi alma üstüne."

Alphonse, Gina'ya dönerek:

"Bayan Ludi, kibarlığınızla onların yanlış davranışını yüreklendiriyorsunuz," dedi.

"Sen sus Alphonse," dedi bakkal.

"Evet, sesini çıkarmasan daha iyi olur," dedi Gina, "yoksa kıçına tekmeyi indireceğim."

"Nasıl bir kadın olduğunu görüyorsun ya," dedi Ludi alçak sesle, "tüm yörede tanınmış bir enayi olan şu Alphonse'la bile tartışıyor. Mutlaka biriyle dalaşması gerek."

"Yine de," dedi Alphonse, "yavrularının parçalarını onlara toplatmışsa bir mezarı olsun diyedir, değil mi Bayan Ludi?"

"Kırılmış parçaları toplamak âdettir," dedi bakkal. "En küçük bir yaşam deneyin olsaydı bilirdin bunu. Bütün bir şey kırıldığı vakit parçaları toplanıp bir araya getirilir. Mezar işi sonradan düşünülür."

"Herhangi bir şeyin parçaları değildir söz konusu olan," dedi Alphonse, "ama çok sevdiği oğlunun parçaları." Sonra yaşlı kadına dönerek kurulmuş makine gibi ekledi: "Onun için imzalamamakla oğlunuzun mezarını geciktiriyorsunuz."

"Devam ederse çenesini dağıtacağım," dedi Jacques. "Rahat bırakın şu kadını."

Yaşlı kadın, ürkütülmüş bir halde elini kaldırdı. Öfkenin çok eski korkusu belirdi gözlerinde. Yalvaran bir ifadeyle baktı Jacques'a.

"Bağışlayın beni," dedi Jacques.

Kendisine bir şey demeden tatlı tatlı bakan yaşlı adama söyledi bunu. Belli ki adamcağız hem ona yakınlık duyduğunu göstermek isteği, hem de papazın onurunun kırılması korkusu arasında şaşırıp kalmıştı.

"Lambaları yakalım," dedi bakkal.

İnildeyerek kalktı, lambaların fitillerini düzeltti, camlarını mendiliyle sildi ve yaktı. İşini bitirince açıkladı:

"Bu iş de bitti."

Yaşlı kadının gözleri kamaştı lambaların ışığından. Gözlerini ellerinin üzerine eğdi, sonra ışığa doğru kaldırdı. Onun gözleri de başkalarınınki gibi parlıyordu, ama bakıştan yoksundu. Elleriyle sabun sandığı arasında mekik dokuyordu. Gümrükçülerden biri, arkadaşıyla hizmetçi arasındaki ilişkiden söz ediyordu Diana'ya. Ama onun dinlediği yoktu.

Sandığın üzerinde öğlenden kalma domates dolmaları, şarap, bir mandalina ve Ludi'nin sigara paketi vardı.

Yaşlı kadın dalgın dalgın bakıyordu bunlara, sonra ellerine çeviriyordu bakışlarını. Kanla toprak karışımı kara bir pislik örtüyordu bu elleri. Yüzü daha az kara değildi. Sonra yine sabun sandığına kaydırdı bakışlarını. İşte o zaman ne kadar acı çektiği iyice seçiliyordu gözlerinden, çünkü çocuk ölmüştü. Papaz, ölüm kâğıdını imzalamaya razı etmek için söyleyebileceklerini düşünüyordu hâlâ. Ama yaşlı adam aldı sözü:

"Peki," dedi birden bakkala, "dükkânı büyüttükten sonra?"

"Aa, evet," dedi bakkal, "o zaman büsbütün korkunç oldu. Bakkal dükkânı yetmiyordu artık ona, dük-

kânın bir bölümünü kasap dükkânı yapma gereğini duydu, sonra da bir sebze bölümü açtı. Evleneli altı ay olmuştu. Sebze bölümünden sonra sigaralar için bir bölüm gerekti, durmak bilmiyordu artık."

Yaşlı kadın, çocukça bakışlarıyla dinlemeye başlamıştı yeniden.

"Şöyle diyordum ona: Otomobil satışı için de neden bir bölüm olmasın? Ama o artık hiçbir şeye gülmüyordu. Bununla birlikte, sıra sigaralara gelince biraz anlamaya başlamıştım, ama hayvanlığım üstümdeydi hâlâ. Bu denli çok para kazanma tutkusuna kapılmak için bir şeyleri eksik olmalıydı... İşte o zaman, ona, belki de benden başka bir erkeğin gerekli olduğunu düşünmeye başladım. Çarşıya çıktığımız zamanlar dikkatini erkekler üzerine çekiyordum: 'Baksana, şu adam ne kadar yakışıklı' diyordum. Ama o adama bakmıyor, sebzelere bakıyordu. Erkeklere bakmak bana düşüyordu o zaman: Şu adam ya da beriki benden daha uygun düşer ona, diye düşünüyor, onu bu adamların kollarında tasarlayarak gülümsüyordum."

"Bu kadını kesinlikle sevmişsin sen," dedi Ludi.

"Evet, kesinlikle," dedi Sara.

Gina kulak kesilmiş, çok dikkatli dinliyordu, ama hep aynı kuşkulu ve kınayıcı tavırla.

"Bilmiyorum. Ben onu kendisi için seviyordum, kendim için değil. Sevmenin en iyi biçimi bu mudur dersiniz? Kendi kendime şöyle diyordum: Onu bir başka adamın kollarına bırakacaksın! Buna benzer davranışlara, size daha önce açıkladığım gibi, en büyük efendilik fırsatına susamıştım. Onu teslim ederken görüyordum kendimi: Al, bu senin. Ve bir aşk kahramanı gibi, tek başıma dönüyordum dükkânıma."

"Peki, sonra," dedi Diana, "ya siz?"

"Kendimi de bir başka kadınla birlikte tasarlıyordum, renkli düşlerimin kadınıyla değil yalnızca, ama başkalarıyla da birlikte... gerçekten, hangisi olursa ol-

sun, yeter ki benimle birlikte yolculuk etmeyi sevsin. İyi bir seçim yapmak o denli gerekli görünmüyordu bana. İyi ya da kötü, bir kadınım vardı nasıl olsa. Karım olması yönünden yaşamımı yeterince dolduruyordu. Bunun için, benimle birlikte yolculuk etmeyi severek isteyecek birisiyle yetinecektim. Tek başıma yolculuk etmek, hayır, yapamayacaktım bunu."

"Anlıyorum," dedi Ludi Gina'ya bakarak. "Yapayalnız yolculuk etmektense hiç etmemek daha iyidir."

"Yapılabileceği sanılır her zaman," dedi Sara, "ama gerçek değildir bu."

Jacques lambaya gülümsedi.

"Geç oldu," dedi Gina, "onlara çorba getirmek gerekiyorsa..."

Sözünü kesti Ludi:

"Bu denli seçmemek isteyişin tuhaf doğrusu," dedi bakkala.

"Onu seçmiştim ya işte," diye karşılık verdi bakkal. "Bunun için, bir tanesiyle yetinecektim. Ve sonra oraya yerleşecektim. İstediğim niteliklere sahip bir kadın olacaktı. Karım diye benimseyecektim. Belki de haklı olduğumu düşünüyorum hâlâ. Seçmeye güvenim yoktu. Yalnızlığımı önceden görerek, köyün bütün bağımsız kadınlarına kur yapmaya başlamıştım azar azar. Yolculuk etmeyi seven, geç vakitlere dek otel meydanında başıboş dolaşan bütün kadınlara. Ötekileri, çok çalışkan olanları bıraktım. Derken, adım, kadın avcısı olarak geçmeye başladı, o da öğrendi bunu."

Durdu, bir sigara yaktı ve uzun bir nefes çekti.

"Peki, o ne dedi bu işe?" diye sordu Ludi.

"Söylemek istemiyorsa," dedi Gina, "rahat bırak."

"Oh! Her şeyimi anlatabilirim. Kendi derimin içinde bir başkası olarak hissediyorum kendimi." İhtiyarlara yöneltti sözü: "Sizler için de böyle değil mi? İnsan

hem burada hem orada olmuyor mu sanki? Yalnızca bulunduğu yerde değil."

Yaşlı kadın, kendisine vurulmuş gibi titredi.

Bakkal devam etti:

"Acı içinde iş değişir, kim olduğunuzu anımsatır acı size. Uykuda çimdikleniyormuşsunuz gibi."

Yaşlı kadın titredi yine. İnsan onu ya deli ya da yabancılar karşısında çok çekingen biri sanabilirdi. Ama yaşlı adam sakin görünüyordu.

"Öğrendiği zaman ne dedi?" diye sordu yaşlı adam.

"Kızdı," dedi bakkal, "çünkü ticaretimize zararı dokunuyordu bunun. Bir daha da hiç kimseye kur yapmadım artık. Ona gelince, kimse onu beğenmedi. Çirkin olduğundan değil, hayır, şakacıydı üstelik. Gelgelelim, erkekler onu görünce aşkı düşünmüyorlardı. O da benden başka bir erkekle yaşayabileceğini düşünmedi hiç, aklının kıyısından bile geçirmedi, erkekler de onu görür görmez anlıyorlardı bunu."

"Pekâlâ aklından geçirmiştir ve de senin ruhun bile duymamıştır," dedi Gina. "Nereden bileceksin aklından ne geçirdiğini?"

"Gözlerinden belli olur."

Yaşlı kadın Gina'ya bakıyordu. Gina'nın ses tonu nedeniyle belli belirsiz kaygılanmıştı. Bunu Gina da fark ettiğinden, tatlı bir gülümsemeyle onun tasasını dağıttıktan sonra:

"Hayır," diye yavaşça söze başladı yeniden, "her şeyi göremezsiniz gözlerde."

Papaz yeniden söz almak için biraz sabırsızlanır görünüyordu, ama hiç kimse fırsat vermedi buna.

"Ne de olsa birçok şey görülür," dedi Diana.

"Sabır görülmez," dedi Gina, "bir erkekle birlikte sürdürülen yaşam boyu katlanılan uzun sabır demek istiyorum."

Ludi biraz sarsılmıştı.

"Belki de gerçekten görülmez bu."

"Öyle bir biçimde davranılır ki, gözlerden hiçbir şey belli olmaz," dedi Sara.

"Bırak öyle sansınlar," dedi Gina.

Jacques alaylı konuştu:

"Evet, böyle daha iyi."

"Düş kuran yaşlı insanları sevmem, tiksindirirler beni," dedi Gina, "olaylara bakmayı beceremezler, ama kendilerine bakmayı iyi bilirler."

"Peki, ne yapmalı?" dedi bakkal, "öyle yaşamlar vardır ki, insanı hayalci yapar," diye ekledi üzgün üzgün. "Neye yarar bu?"

Sigarasından uzun bir nefes çektikten sonra yine kendisi yanıtladı:

"Ne de olsa vakit geçirmeye yarar."

"Evet, biraz yararı dokunur," dedi Ludi.

"Sen karının çok canını sıkmış olmalısın, bakkal efendi," dedi Gina –kibarca konuşuyordu. "Senin öykülerini dinlediğimden bu yana kuşkum kalmadı bundan."

"Eh, zorunlu olarak sıkmışımdır."

"Ben olsaydım, yılın her günü kayık gezintisine çıkmakla bakkal dükkânı arasında hâlâ bir seçim yapamazdım."

"Belki de doğru," dedi Ludi, "ama madem bitti..."

"Görüyorsun ya, onun için hâlâ bitmedi," dedi Gina.

Yaşlı kadın, sabun sandığına bakmaya başlamıştı yeniden. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu sessizce. Şimdiye dek hiç kimse gözyaşlarıyla görmemişti onu. Herkes sustu. Konuşmaya ilk başlayan yaşlı adam oldu. Karısına bakarak ve sandığı göstererek:

"En küçüğüydü," dedi Jacques'a.

"Peki, neden gidiyorsunuz hemen?"

"Ev bizi bekliyor."

"Doğru," diye söze karıştı Ludi, "ev var hesapta."

"Pis iş şu mayın toplama," dedi papaz.

"Bir başka işten daha pis değil," diye karşılık verdi bakkal, papaza bakarak.

"Başka işler aramıştı," dedi yaşlı adam, "ama askerden döndükten sonra bulamadı."

"Bu bölgede havaya uçan üçüncü kişi," dedi papaz.

Yaşlı adam, papaz hiçbir şey söylememiş gibi, bakışlarını ötekilerden büsbütün ayırıp yalnızca karısının üstünde toplayarak konuşmasını sürdürdü:

"Ayrıca, mayın toplamayı seviyordu da. Neden?"

Bekledi. Bakışları hep karısının üstündeydi. Ama o hiçbir karşılık vermedi.

"Neden? Bilmiyoruz. Belki de, böyle yapayalnız, deniz kıyısında gezinmeyi seviyordu. Hem bir süre sonra insan mayınlara da inanmamaya başlar, hiç korkmaz olur onlardan. Hep aynı şeye dikkat edilmez ki..."

Yaşlı adam ilk kez çok konuşuyordu böyle. Biraz içmiş denilebilirdi. Belki de, bugün öğleden sonra, bakkalla birlikte içmişti biraz.

"Meslek değil ki bu," diye devam etti yaşlı adam. "Soğutmak için, serseri mesleği bu, diyordum ona hep, ama umursamıyordu. Çocukluk işte... İki yıldır yapıyordu bu işi, iki yılda bir tek gün huzurumuz olmadı denilebilir."

Yaşlı kadın kocasını dinliyor ama hiç söze karışmıyordu. Bir sessizlik oldu.

"Kısacası," diye inledi yaşlı adam, "ne acılar, ne acılar!"

Gözlerini indirdi, neredeyse o da ağlayacaktı.

Papaz konuşmaya başladı:

"Yarın, ayinden sonra yine geleceğim. Onu yola getirmeye çalışın."

"İstemez," diye karşı koydu bakkal. "Yarın imzalayacak sen zahmet etme. Başgümrükçü saat sekizde götürecek kâğıdı."

"Öyle de olsa geleceğim," dedi papaz.

Bakkalın tepesi attı:

"Gelmeyeceksin Alphonse! Burada kimse inanmıyor böyle şeylere artık. Biri öldüğü zaman kendilerini görevli sayıyorlar..."

Papaz gitti. Kimse güle güle demedi ona. Unuttular demeyi.

Gina'nın hizmetçisi, bir tencere ve tabaklarla birlikte geldi.

"Siz gelmediniz," dedi, "onun için ben geldim."

Gina açıkladı:

"Çorba. Tez yemek gerek, çünkü soğur."

"Teşekkür," dedi yaşlı adam.

"Onlarla birlikte sen de ye," dedi Gina bakkala. "Seni neden besliyorum bilmem, ama besliyorum işte. Nedenini anlamaya çalışma."

"Çalışmıyorum," dedi bakkal. "Bunu anladığımdan beri giderek daha az anlamaya çalışır oldum."

"Çok iyi," dedi Jacques.

Gümrükçüler, dumanı tüten çorbaya kediler gibi esneyerek bakıyorlardı.

Gina'nın gözünden kaçmadı bu.

"Acıktıysanız," dedi onlara, "kantininize inmekten başka çıkar yol yok."

Gina'nın hizmetçisi çorbayı dağıtmaya başladı, ama kimse yemiyordu henüz.

Bakkal düşünceli düşünceli:

"Bu kış onları ziyarete gidebilmeyi çok isterdim," dedi.

"Hiçbir şey engellemiyor seni," dedi Ludi. "Dükkânı kapatır gidersin."

"Onlara kötü anılar hatırlatacağım için, hiçbir zaman cesaret edemem buna."

"Gelmelisin," dedi yaşlı adam, "köy hem deniz kıyısında, hem dağ eteğinde. Buraya benzer biraz, yalnız nehir yok."

Yaşlı kadın 'hayır' anlamında bir işaret yaptı, burası gibi değildi.

"Evet, tıpatıp değil," diye yeniden söze başladı yaşlı adam, "ama yine de deniz var, dağ da var."

"Daha az sıcak," dedi yaşlı kadın.

"Bu bakımdan evet. Ovanın rüzgârı var her zaman, gece ve gündüz."

"Ama ben ne yaparım orada?" diye sordu bakkal, "bütün gün ne yapabilirim orada?"

"Gezinirsin," dedi Ludi. "Hem, yapacak bir şey bulursun elbette. Kuşkum yok bundan."

"Kimbilir, giderim belki de..."

"Ev aşağıda, deniz kıyısında," dedi yaşlı adam, "meydana bakıyor."

"İlk fırsatta gelmeye çalışacağım. Otobüsle çok yakın. Bir saat."

"İnsanın yaşamını değiştirmesi güçtür," dedi Ludi. "Dünyada başka hiçbir şey bunun kadar güç değildir."

"Yaşamlarından en fazla yakınanlar onu en az değiştirmek isteyenlerdir," karşılığını verdi Gina. "Bilinen bir şey bu."

"Ama söz konusu ettiğimiz küçük bir yolculuk," dedi yaşlı adam.

Gina konuyu değiştirdi:

"Çorbanızı içmelisiniz."

"Gerçekten, istiridyeli makarna nasıldı?" diye sordu Ludi.

"Çok nefisti," diye yanıtladı bakkal. "Kadıncağız epeyce yedi. Güzel olduğunu söyledi."

Yaşlı kadın, istiridyeden söz edildiğini duyunca birden canlanıverdi.

"Sormak istiyordum size," dedi birden, "istiridyeleri domateslerden önce mi, yoksa sonra mı pişiriyorsunuz?"

Çocuğunun ölümünden bu yana, böyle, dertten arınmış olarak hemen hemen ilk kez konuşuyordu.

Gina tepeden tırnağa titredi.

"İlkin istiridyeler... evet, tam bir saat önce... sonra domatesler, ayrı olarak... ve ikisi birlikte bir saat daha."

"Hem de," diye söze karıştı Gina'nın hizmetçisi, "bir parça da kereviz yaprağı koyuyorsunuz."

Gina, gücü tükenmiş gibiydi, bir şey söylemedi.

"Tamam," dedi yaşlı kadın, "kereviz."

"Şahane bir sebzedir şu kereviz," dedi Ludi, sesi titriyordu. "Peki, başka bir şey koymuyor musun Gina?"

"Sanmam."

Yaşlı kadın, aynı canlılıkla devam etti:

"Bir de çok önceden pişiriliyor."

"Tamam, diye onayladı Gina, "suyunun kalmaması için."

"Evet," dedi yaşlı kadın.

Gina, ayağa kalkarken ihtiyarlarla ilgilenmesini tembih etti bakkala:

"Onlarla sen ilgilen, yemeklerini yedir. Bizim dönmemiz gerek. Hadi, hoşça kalın."

"Teşekkür," dedi yaşlı adam.

Yaşlı kadın da teşekkür etti yavaşça.

Dönüş yolunda Gina birden ağlamaya başladı. Ludi, nedenini sormadan ona sarıldı. Böylece, iki âşık gibi, ötekilerin arkasından yürüyerek otele dek ağır ağır indiler.

Jacques, herkese *bitter campari* ısmarladı, ama neşesizdi.

Gina da bir tane içmeyi kabul etti. Ludi, saat söylendiği halde adamın orada bulunmayışına dikkat çekti. Birkaç müşteri daha şimdiden yemeğe başlamışlardı bile.

"Onu odasında aramalıyız," dedi Ludi, "bizimle birlikte içki içmeye çağıralım. Belki de gücenmiştir."

"Onu çağırmaya Jacques gidebilir," dedi Diana.

"Yemeğe inecektir nasıl olsa," dedi Jacques, "gereği yok."

"Öyle de olsa ben gidiyorum çağırmaya," dedi Ludi.

Otele çıktı. O gider gitmez Gina birden şöyle dedi:

"Amerika'ya tek başına gitmeye bir razı olsa! Ne kadar isterdim bunu Tanrım!"

"Razı olacaktır," dedi Sara.

Gina şaşkınlıktan büyümüş gözlerle baktı ona, ama Sara daha fazla bir şey söylemedi. Jacques zoraki dinliyordu, dalgındı.

"Böyle söylüyorsun, ama onun yalnız gideceğine sen de inanmıyorsun," dedi Gina.

"Gideceğinden kuşkum yok," dedi Sara, "bu yolculuğu fazla dert etmemelisin artık kendine."

Gina, Diana'yı tanık seçerek gülümsedi.

"Ne hınzırdır bu küçük, ama hoşuma gidiyor." Diana gülümsemiyordu.

"Olabilir," dedi, "ama sonunda senin ne istediğini bilmek gerekirdi."

Gina, hep aynı gülümsemeyle *bitter campari*'sini yuvarladı.

"Benim istediklerimle de istemediklerimle de kafanı yorma. Özellikle sen."

Ludi'yle adam göründüler. İki yakın arkadaş gibi çene çalıyorlardı.

"Sizinle birlikte dağa gelmediğim için bağışlayın," dedi adam. "Çok yorgundum."

Ludi kadar uzun boyluydu, ama daha zayıftı. Her akşam giydiği beyaz gömlek vardı sırtında.

"Hep böyle olur," dedi Gina –birden konuşkan bir insan tavrı takınmıştı. "Sıcak ve ilk banyolar bu etkiyi yapar çoğu kez."

Diana tamamladı:

"Ve geceler çok ağırdır, insanı dinlendirmez."

Adam Diana'dan yana baktı. İnce bir gülümseme oynadı gözlerinde.

"Doğru," dedi, "geceler boğucu oluyor."

Gina, bir *bitter campari* daha ısmarladı, Ludi buna sevinmiş göründü. Jacques üçüncüyü aldı, içtikten sonra, birden uykudan yeni uyanmışçasına esnedi ve yapmayı çok istediği birkaç günlük kısa yolculuktan söz açtı yine.

"Peki n'oluyor size böyle, hepiniz yerinizden oynamak istiyorsunuz devamlı?" diye sordu Gina.

Kimse bir karşılık vermedi.

"Yemek yemeyi düşünmeli artık," dedi Diana.

Birkaç müşteri sofraya oturmak üzereydiler. Otelin önünde volta atmakta olan hizmetçi, Diana'nın yemekten söz ettiğini duyar duymaz damladı oraya. Kolundan tutarak getirdiği çocuk esniyordu. Hizmetçinin elinden kurtulduğu gibi terasın parmaklıklarına tırmandı hemen.

"Şimdi ne yapalım bunu? Eve mi götüreyim?"

Çocuk diretti:

"Ben Ludi'lerde yemek istiyorum."

"Bu akşam," dedi Ludi, "ben de evimde alıkoymak isterim onu."

"Doğru," dedi Sara, "otelin yemekleri çok kötü. Sonra eve götürürsünüz."

"Ya ben?" dedi hizmetçi, "ben nerede yiyeceğim?"

"Bizde," dedi Gina, "size de yetecek kadar yemek var."

"Peki, bu akşam için bir değişiklik yok mu?" diye sordu hizmetçi. "Dışarı çıkıyor musunuz?"

Adam istifini bozmadı. Jacques'ın yüzünü bir ürperti kapladı, ama kendini toparladı hemen. Hizmetçi bir yanıt bekliyordu, hava gergindi.

"Bilmiyorum," dedi Sara.

"Böyle olacağından emindim zaten," dedi hizmetçi, "ama ne olursa olsun, ne istediğinizi bilmelisiniz."

"Birazdan söylerim."

"Oysa bu sabah dışarıya çıkacağınızı söylemiştiniz, şimdi de..."

"Çıksam bile geri dönerim," dedi Sara.

"Çok oluyorsunuz," dedi hizmetçi.

Jacques ona dik dik baktı. Birden konuştu:

"Herkes düşünce değiştirebilir. Ne yapacağını görürsünüz elbette."

Hizmetçi çocuğun elinden tuttu, omuz silkerek Ludi'nin evine yollandı. Daha on metre gitmemişti ki, geri döndü:

"Yine karar değiştirecek olursanız, bana, Bayan Ludi'nin evine haber yollayabilirsiniz."

"Olur," dedi Sara.

"Bu akşam ben motorla gezmeye gideceğim," dedi yavaşça Diana.

"Şu sıra geceleri deniz biraz çalkantılı oluyor," diye söze karıştı adam, "ama çok az..."

"Bak hele," dedi Jacques Diana'ya, "ben de senin deniz eğlencelerinden bıktığını sanıyordum."

Ötekiler tatilin, önceden kararlaştırıldığı biçimde başarılı olmadığından söz ederek nedenlerini tartışmaya başlamışlardı yine.

"Bana kalırsa," dedi Ludi, "öyle sanıyorum ki, kusur, her şeyin çok geç yapılmasından ileri geliyor. Akşam yemeği geç yeniliyor, top oyununa çok geç başlanıyor. Böyle olunca sabahları kalkılamıyor, denize çok geç giriliyor, her şeye böyle başlanıyor yeniden..."

Diana, kaçamak yolla:

"Kuşkusuz öyle," dedi, "ama yaşamda çok geç yapılmayan ne var ki? Saatinde kalkmak da ne demek?"

"Yeni döneme girmek için, bu akşam, yemeği erken yemekle başlayacağız işe," diye bildirdi Gina. "Sen istersen tabii," dedi Ludi'ye.

Onlar çekip gittiler evlerine. Müşterilerin çoğu yemeğe başlamışlardı.

Adam, her zaman olduğu gibi, yanlarındaki masada yalnızdı. Yemek listesinde sebze haşlamasıyla balık ızgarası vardı yine. Haşlama suyunu sessizce içtiler. Jacques da içti, adam da. Sonra ızgara balıklar geldi. Jacques, balıklara uzun uzadıya baktıktan sonra tabağı kaldırıp masanın kenarına koydu.

"Bu kez, benden paso," dedi, "bitti, yiyemem artık."

"Ben de," dedi Diana.

Jacques tabağı tekrar kaldırdı, masanın üstüne koydu yine. Elleri titriyordu. Otel patronunu çağırdı.

"Yere atmaya değmez," dedi Sara.

"Doğru," diye onayladı Jacques.

Patron geldi. İrikıyım, şaşkın bir adamdı.

"Balıklarınızı geri alabilirsiniz. Onları yiyemem artık."

"İsterseniz, parça etle yumurta var," dedi patron ivedilikle.

"Parça et ve yumurta," dedi Jacques. "İkisini de."

Patron balıkları alıp gitti, tam çardağın orta yerine varmışken geri döndü:

"Söylemeyi unuttum, fazladan yediklerinizin fiyatı iki kat pahalıdır."

"İsterse üç kat olsun," dedi Jacques, "ırgalamaz beni."

Artık gülüyordu. Adam da balıklara el sürmedi. Sigarasını içerek, patronun mutfaktan Jacques'ın yemeklerini getirmesini bekledi. Sonra da çağırdı patronu.

"Özür dilerim, ama gerçekten, ben de yiyemeyeceğim bu balıkları. Yerine parça etle yumurta istiyorum ben de."

"İkisini de mi?"

"Evet, fark ne olursa olsun."

Jacques ona doğru döndü, birbirlerine gülümsediler. Öbür müşteriler balıkları önceden yemişlerdi.

Patron, çekine çekine onların tanıklığına başvurdu:

"Denize gelindi mi insan balık yemek istemez mi? Taptaze balık? Bu yılki müşterileri hiç anlamıyorum."

"Denizde ya da değil," dedi bir müşteri, "gerçekten de hiç kimse her gün balık yiyemez. Herkes bıktı."

Patron mutfağa kaydı. O zaman Jacques yine adama doğru döndü ve güldü.

"Sabrın da sınırı vardır," dedi.

"Evet."

Kahkahayla gülmeye başladılar.

Diana da katıldı gülmelerine. Sonra Sara'ya doğru eğilerek şöyle dedi:

"Herkesin bu yemek listesini tartışmasız kabullenişi çok tuhaf değil mi? Yaşa Jacques!"

"Görüyorsun ya, bir parça düşünmek yetiyor," dedi Jacques.

O andan başlayarak, otelin bütün müşterileri bu kötü patrondan, bu kötü otelden söz etmeye koyuldular. Tümü birden bu konuda uyuşuyorlardı. Derken, konuşma konusu çabucak değiştirildi. Başka şeylerden söz edilmeye başlandı. Bu kötü tatilden. Sıcaktan. Eski tatillerden. Daha iyi olacağı umulan gelecek tatillerden. Büyükler için olsun, çocuklar için olsun, dağın, denizin, soğuğun ve sıcağın değerlerinden. Her biri iyi tatil geçirilecek çok güzel bir yer biliyordu, ama hiç kimse neden oraya gitmediğini söylemiyordu. Kısacası, hepsi bu yere dönüp gelmeyi ya da burada kalmayı doğal buluyordu. Diana, iyi tatillerle kötü tatiller arasındaki ay-

rımları belirtti. Bu tatil can sıkıcı mıydı, yoksa yalnızca tatsız mıydı? Tam anlamıyla can sıkıcı değil, daha çok tatsızdı. Tatili can sıkıcı bulan bir kadından başka tümü birden tatsız olduğu konusunda anlaşmışlardı. Sıcağa gelince, o denli zorluydu ki, ondan kaçıp kurtulma olanağı yoktu. Tek başına bütün zamanı dolduruyordu. Böylece, sıcak tek başına her türlü uğraşın yerini tutuyordu. Ve öteden beri bu böyleydi. Sıcakla soğuk çok farklı şeylerdi. Sıcak tatil düşüncesine bağlıydı, soğuk değil. Sıcağın üzüntüsü, güneşin sıkıntısı, Diana'nın dediği gibi, soğuğunkilere oranla, kuşkusuz, acısını daha seyrek çektiriyordu, ama daha çok duyuyordu kendisini. Bununla birlikte, sıcak, insanı çalışmaya hazırlamıyor, tam bir başıboşluğa salıveriyordu. Oysa soğuk, görünürde daha verimliydi, eylem isteği uyandırıyordu. Düşünceler, insanlarda kışın filizleniyordu. Ama kişilerin karakteri yazın daha iyi görülüyordu. İnsanların davranışları, kışa oranla yazın daha çok anlamlıydı. Kısacası, yaza güvenilebilirdi. Karakterler güneşin altında açılıyor, kendilerini gösteriyorlardı. Tatiller konusunda her biri bir düşünce sahibiydi. Kimi, yaşamda tatilin gerekliliğine inanmıyordu. Kimi de kaçınılmaz buluyordu tatilleri. Kentler insanların sinirlerini yoruyordu. Şu noktada herkes anlaşmıştı: Yaşam, dünyanın her yerinde çetindi. Bu yaşamın geçtiği kentler sorunu ortaya atıldı karşılıklı olarak. Yaşamı hangi kentlerde geçirmenin yeğ tutulacağı tartışıldı. Başkentlerden, taşra kentlerinden, uluslararası büyük kentlerden söz edildi. Her biri açıkça görülen bir yurt özlemiyle anlattı kendi kentini, sürgün gibi biraz da. Ne denli çetin olursa olsun, herkes kendi yaşama biçimine bağlıydı ve onu en az kötüsü olarak doğrulamaya hazırdı.

Adamın, Jacques'ın, Diana'nın, Sara'nın meydana getirdiği grup çok az konuştu. Jacques'ın çıkardığı yemek listesi olayı bir yana, akşam yemeği her zamanki gibi sessiz geçti. Gina'yla Ludi akşam yemeğinden tez

döndüler. Konuşmalar yine de kesilmedi. Ludi söze karıştı hemen. O, kendi payına, uluslararası bir büyük başkentte yaşamak isterdi, yaşamının düşüydü bu. Gina, bu tür boş lakırdılardan nefret ettiğini söyledi. Çünkü bunlar, genellikle hiçbir ereğe götürmezlerdi insanı. Acele yapılması gereken bir şey varsa o da top oyunuydu, kendisi bunun için can atıyordu. Ötekiler pek telaş göstermeden boyun eğdiler. Gina'daki ani değişmeler –çoğu keyfi buluyordu bunu– kimi kişilerde hoşnutsuzluk uyandırıyordu. Top oyunu nedeniyle, nehrin iki kıyısındaki balolarda müzik birkaç dakika arayla başladı. Berideki baloda, en yakın olanında *Blue moon* çalınıyordu, öbüründe bilinmeyen bir parça. Adam gözucuyla baktı Sara'ya. Herkes sofradan kalkmıştı, yalnızca adam kaldı masada; Jacgues, bir an duraksadıktan sonra ona doğru ilerledi. Adam oturduğu yerden kalkmadı.

"Top oynamaya gelmiyor musunuz?"

Birbirlerine çok yakından baktılar.

"Yorgunum," dedi adam "oynamak da istemiyorum."

"En iyisi gidip yatmalısınız," dedi Gina, "ilk günler böyledir hep, yarın daha iyi olacaksınız."

"Gelmenizi isterdim," dedi Ludi, "ama yorgunsanız..."

"Ben de isterdim," dedi Jacques. Sesinin içtenliğine inanılabilirdi.

Diana, Jacques'ı gözetliyordu.

"Daha fazla üstelememek için gelmesiyle bizleri son derece kıvandıracağını söylemekle yetineceğim."

"Özür dilerim," dedi adam Jacques'a, "ayrıca, nehrin öbür yakasındaki baloya gitmek zorundayım."

"Fena düşünce değil," dedi Ludi. Gülmeye zorladı kendini. "O balodaki kızlar buradakilerden daha güzel. Nedenini bilmiyorum ama kesinlikle böyle..."

"Şu halde üstelemek boşuna," dedi Jacques.

"Bağışlayın," dedi adam, "hem yarın sabah erken kalkmalıyım. Size şunu söylemek isterim ki, ben de birkaç günlüğüne küçük bir yolculuk yapacağım."

Kısa bir sessizlik oldu. Jacques hep adamın önünde dikiliyordu.

"Yazık!" dedi Ludi. "Burası sizin de hoşunuza gitmiyor."

"Birkaç gün sonra kayığımı almak için yeniden geleceğim. İsterseniz bırakabilirim onu size (Ludi'ye gülümsedi.) Nasıl çalıştırıldığını da öğretirim."

"Hayır, kayık gezintileri arkadaşlarla birlikte olursa hoşuma gider, tek başıma değil."

"Ben tek başıma da olsa severim," dedi Gina. "Hoşuma gidecektir sanırım."

Ludi duymazlıktan geldi.

"Hiç olmazsa son akşam gelmek istemez misiniz?" diye sordu Jacques.

"Hayır," dedi adam. "Bağışlayın beni."

Top oynamaya giderken grup yolda dağıldı. Jacques, tek başına herkesin önünden gidiyordu. Diana'nın çağırması üzerine ona doğru gitti.

Sara, kısa bir süre tek başına yürüdü. Sonra Ludi, bir kedi gibi, gizlice yanına sokuldu.

"Bana kızgın mısın hâlâ?" dedi yavaşça.

"Kötü olduğumu söylediğin için mi?"

"Evet."

"Bütün öğrenmek istediğin bu mu?"

"Evet. Öfkeliyken söyledim bunu. Jacques da öfkeliyken sana ilettiğini söyledi bana. Çok pişmanım."

"Hayır," dedi Sara, "yalnız birkaç gün kızdım sana, sonra haklı olduğunu anladım, şimdi kızmıyorum artık."

"Neden haklı olduğumu söylüyorsun? Demek hâlâ öfkelisin bana."

"Değilim. Çünkü biraz kötü olduğum doğrudur. Bilinen şeylerden bu."

"Doğru," dedi Ludi düşünceli düşünceli, "sen kötüsün biraz. Ama kim kötü değil ki? Ben de kötüyüm, Jacques da."

"Ben Jacques'dan daha kötüyüm."

"Gina gibi mi?"

"Bilmiyorum."

"Neden herkes böyle kötü oluyor?"

Sara yanıtlamadı.

"Biliyor musun," diye sözü aldı Ludi, "belki de aşk insanı böyle kötü yapıyor. Büyük aşkların altın hapishaneleri. İnsanı aşktan daha fazla hapseden hiçbir şey yoktur. Ve uzun süre kapatılmak da insanı kötü yapar. En iyileri bile."

"Böyledir herhalde," dedi Sara ve bir süre sonra da ekledi: "Ama her şeye karşın beni sevmen gerekir, çünkü kötü olduğumu biliyorsun."

"Küçük kızım benim," dedi Ludi. "Onu kendine doğru çekti. "Her zaman seveceğim seni."

"Sen beni artık sevmeseydin çok korkunç olurdu bu."

"Ben sizi her zaman seveceğim, seni ve Jacques'ı. Yaşamım boyunca. Sizi öylesine seviyorum ki, dostluğun ne olduğunu sizi tanıdıktan sonra anladım gibime geliyor kimi zaman. "Yine düşünceli düşünceli ekledi: "Sizi tanımamdan bu yana, bizim gibi dostları olmayan kişileri bir tür sakat insanlar sayıyorum artık."

Yürümeye devam ettiler.

"Bu kötülük öyküleri canımı sıkıyor," diye yeniden söze başladı Ludi. "Başka türlü nasıl yapmalı?"

"Belki de yapılacak hiçbir şey yok," dedi Sara.

Ludi bu konuda başka bir şey söylemedi. Sara değişik bir ses tonuyla sordu:

"Gina'nın bu akşam ne denli mutlu olduğunu gördün mü?"

"Gördüm."

"Ah! Değişmesini, her zaman böyle olmasını ne kadar isterdim!"

"Kimbilir?" dedi Ludi düşündü. "Söyle bana, Gina'yı suçluyor musun?"

"Evet. Ama tüm insanlara karşı savunacağım onu."

"Anlıyorum. Gina için ben de öyleyim. Yalnız ona karşı biraz kötüyüm belki de."

Ludi, düşüncelerinin akışını değiştirdi:

"Baksana, şu herifi bize karşı değişmiş buluyorum ben. Hem yorulduğunu söylüyor, hem de nehrin öbür yanındaki baloya gitmekten dem vuruyor. Öyleyse neden söylüyor yorulduğunu?"

"Herhangi bir şeyden yorulmuş olabilir insan, bunun için de yatmaya gitmesi gerekmez."

"Ne olursa olsun, ama bize gücenmişse üzülürüm. Belki de Jacques'ın hakkı var, bu herif biraz, nasıl demeli... biraz farklı bizlerden. Siyasal sorunları ya da başka sorunları kendine pek fazla dert etmeyen biri. Her neyse, ben onu başkalarından farklı ve çok efendi buluyorum, hoşuma gidiyor doğrusu."

"Haklısın, başkalarından değişik biraz."

Ludi, iki yanına kaçamak yollu bakındıktan sonra:

"Jacques insanlara karşı sert biraz," dedi "bence ona karşı da sert davranıyor."

"Ama şimdi yeterince hoşuna gidiyor sanıyorum."

"Her neyse, şimdi birbirleriyle konuşuyorlar. Belki tuhaf bir ses tonuyla, ama yine de konuşuyorlar."

"Doğru."

"Ya sen, sen iyi anlaşıyor musun bu herifle?"

"Evet."

Ludi hafiften ekledi:

"Bana kalırsa, sen Jacques'dan daha iyi anlaşıyorsun insanlarla. Sen... Nasıl demeli bilmem... Belki de ondan daha kolay beğenen bir kişisin."

"Olup bitenler her zaman gerçek değildir."

Birer sigara alıp yakacak kadar durdular.

"Üzgün olduğun zaman hiç hoşuma gitmiyorsun," dedi Ludi.

"Seninle konuşmak istiyorum."

"Hayır, konuşma."

Birden daha hızlı yürüdü, sonra durdu ve Sara'nın kolunu tuttu.

"Saracığım, üzgün olmamaya çalış."

"Üzgün değilim."

"Jacques ve Diana'yla birlikte bu yolculuğu yapman gerekecek belki."

"Belki."

Ludi yürümeye koyuldu, başı öne eğikti. Gina'ya eşsiz ve tekelci bir sevgi besliyordu. İnsansal isteklerin uyuşmazlığı ve aykırılıkları allak bullak ediyordu onu her zaman. Konuşmaya başladı yeniden:

"Sana bir şey söylemek istiyordum... (güç konuşuyordu, ağır ağır) dün akşam söylediklerin, neden bilmiyorum, beni korkuttu biraz. Yeniden düşündüm ve korktum."

"Ne?"

"Söz ve acılık üstüne söylediklerin. Üzerinizde sözle aynı etkiyi yapan, sizi benzer acılığa ve kötülüğe teslim eden davranışlarda bulunulabildiği zaman, diyordun, hatırladın değil mi?"

"Konuşma biçimleri, korkmamak gerek."

Biraz daha yürüdüler. Ludi biraz daha güçlü sıktı Sara'nın kolunu.

"Sana bir başka şey daha söylemek istiyordum," dedi Sara, "örneğin ben, birçok kişilere verebilirdim kendimi, bin herife... Jacques'ı bir acıdan kurtarmak için.

Bunu sana söylemeyi çok istiyordum. Kendi pisliğim bu benim."

Ludi bir an bekledi.

"Sen mi? Sen mi verecektin onlara kendini?"

"Elbette."

Oyun alanına vardılar. Bir gün önceki gibi, Sara oynamayı reddetti ve bu doğal göründü çoğu kişiye. Gina Jacques'ı kendi takımına aldı. Diana'yı da. Ne Diana ne de Jacques oynama konusunda fazla istekliydiler, ama kabul ettiler yine de.

İlk atış yapan Jacques oldu. Pist üzerinde nişan alırken güzel yüzü gölgelerle parçalanmıştı. Sıcak onun işine geliyordu. Bu yere gelmeye değerdi. Birbirleriyle uzun zamandır konuşmamışlar gibi geldi Sara'ya.

Uzun süre bekledi, bütün öteki oyuncular sırayla oynadılar. Gitmek için Jacques'ın yeniden oynamasını bekledi. Jacques oynadı. Diana'yla Gina her iki yanında, onu gözlüyorlardı. Takımları oyunu yitiriyordu. Jacques atış yaptı ve rakipleri Ludi'nin üç topunu yerinden fırlattı. Diana'yla Gina sevinç çığlıkları attılar. Jacques'ın iki topu kalmıştı. Sara kalktı, kapalı alandan dışarı çıktı. Yola varır varmaz arkasına dönüp baktığında topları elinde tutan Jacques'ı gördü. Boş sırayı süzüyordu. Gina, oynaması için onu sarstı. Oynadı Jacques. Yalnızca Ludi bakıyordu sıraya hâlâ.

Salcı, salının içine uzanmış iki gençle konuşuyordu. Bunlar, bir gün önce baloların kapatılmış olmasından yakınan delikanlılardı.

"Görüyorsunuz işte," dedi salcı, "yeniden başlatılmak üzere durdurulmuştu balolar."

"Köyde ölen her insan için baloları durdurmak gerekseydi..." dedi gençlerden biri.

Salcı, bu ölümün sıradan bir ölüm olmadığını açıkladı. Bu genç adamı, kuşkusuz geç kalmış, ama gerçek

bir savaş kurbanıydı. Köy, işte bu nedenle yas tutmuştu. Sonra, iki delikanlı nehrin öbür kıyısındaki balo hakkında salcıya sorular sordular. Öbür kıyıda çok genç kız var mıydı?

"Öyle söylüyorlar," dedi salcı. "Söylediklerine göre, o balo daha neşeli, daha kalabalıkmış."

"Müzik için ne diyorlar?"

"Müziği buradan siz de duyuyorsunuz, aynı şey değil mi aşağı yukarı?"

İnandılar.

"Ya siz, siz de geçiyor musunuz?" diye sordu salcı Sara'ya.

"Hayır," dedi Sara, "çok geç oldu."

"Dikkat ettiğim kadarıyla, siz bu baloya hiç gitmediniz."

"Düşünmedik," dedi Sara.

Çekilip gittiler. Sara kıyı boyunca indi. Yukarda, dağda rüzgâr lambaları parıldamıyordu artık. Ölmüş oğullarını alıp götürmeden önceki son gecelerinde uyumuş olmalıydılar. Yaşlı kadın uyumamıştı herhalde ya da acısının yüzeyinde, yangının kekre kokusu içinde, patlamadan artakalan moloz yığınları arasında bir sinek gibi tünemişti. Bu yaşlı kadını hiç kimse kafasında canlandıramazdı, tüm tasarlamaların ötesindeydi. Çevresindeki insanlar alışılmış yaşamlarını sürdürüyorlardı. Nehrin kıyıları ıssızdı. Kimi balodaydı, kimi de gecelerin serinliğinden daha iyi yararlanmak için sandalla geziyordu. Dağdaki yangın daha da büyümüştü. Ölgün ışıkları suyun düz ve parlak yüzeyini yer yer kana buluyordu. Köyde yalnızca yangının sözü ediliyordu. Nehrin hayranlık verici güzelliği su götürmezdi. Denizin yansısı, uzaktaki ilk dirseklerine dek tümüyle aydınlatıyordu onu ve işlenmemiş bir inci gibi parlıyordu. Gerçekte, güzel bir yerdi burası. Birçok insan, tatilini geçirmek için yararlanıyordu buradan. Nehrin öbür yakasın-

daki ova da, gecelerin serinliğini saygısızca yutuyordu. Plajın ak çizgisi tüm batıyı kuşatmaktaydı. Mısır tarlalarının sıkışık yığını ondan ayırt edilemiyordu artık.

Jacques salcının dönüşünden önce geldi, Sara'yı hemen görmedi. Dubalı köprüye gitti, deniz kıyısındaki mısır tarlalarına baktı o da.

Sara kıyıyı yeniden tırmandı, ona doğru geldi. Ürkmüş gibi sıçradı Jacques.

"İyi akşamlar," dedi.

"İyi akşamlar."

"Salcıyı mı bekliyorsun?"

"Hayır, salcıyı beklemiyorum, eve girmeden önce biraz oyalanıyordum."

Jacques, yolun üzerinde toprağa oturuverdi. Yansımanın aydınlığında gözlerini kapattığını gördü Sara. Bir adım uzaklaştı, bir kez nehre doğru döndü. Jacques yerinden kalkıp onun yanına geldi.

"Senden biraz uzak kalmak isteyişim o kadar önemli değildi," dedi Sara.

"Biliyorum. Benden bu tatili koparmakta özgürsün."

İkisi de, birbirlerine tek sözcük söylemeden nehre doğru baktılar. Salcı daha şimdiden dönüyordu.

"Benden bu tatili koparmakta özgürsün," diye tekrarladı Jacques.

Yolda, Ludi bir kedi gibi geliyordu onlara doğru.

"İstersen," dedi Sara, "Paestum'a gidebiliriz."

Jacques biraz duraksadıktan sonra, "Sen istersen," dedi.

"Ludi'yle birlikte de gidebiliriz."

Ludi yanlarına varmıştı.

"İyi akşamlar, nedenini bilmiyorum ama top oyunu canımı sıktı bu akşam."

"Paestum'a yapabileceğimiz küçük bir yolculuktan söz ediyorduk," dedi Sara.

"Paestum çok güzeldir," karşılığını verdi Ludi.

"Bizimle birlikte gelebilirsin," dedi Jacques. "Tarquinia'da durabiliriz."

Sara, Jacques'ın sesini tanımıyordu. Çok yorgun bir ses tonuyla konuşuyordu Jacques.

"Tarquinia'ya uğrama iyi bir düşünce," dedi Ludi. "Etrüsk mezarlarının küçük atlarını göreceksiniz. Bilemezsiniz ne kadar güzeldirler."

"Onları bize sen gösterebilirsin," dedi Jacques.

Ludi kafasını kaşırken, "Şu anda pek yolculuk etme isteklisi değilim," dedi. "Bu küçük atlar için çok yazık! Onları size göstermeyi ne kadar isterdim! Rehberler kimi zaman göstermiyorlar, çünkü mezarlar kentten uzaktır."

"Gina'yı da götürebiliriz," dedi Jacques, "arabada yer var."

"O hiçbir zaman gitmek istemeyecektir," dedi Ludi başını sallayarak. "Hiçbir zaman, sen onu tanımıyorsun... gelmemek için herhangi bir şey söyleyecek, bir bahane bulacaktır."

"Ben konuşurum onunla," dedi Jacques.

"Boşuna... Oysa, Tarquinia'nın küçük atlarını onunla birlikte görmeyi çok isterdim. Ama düşünmemeliyim artık bunu. Nesneleri onunla birlikte görebileceğimi düşünmeyi bırakmalıyım. Bundan böyle, nesneleri yalnızca kendim görebileceğimi –yanımda Gina olmadan– düşünmem gerek. Bunu başarmam gerektiğine inanıyorum."

Birbirlerine Tarquinia hakkında başka şey söylemeden salcı geldi. Sandaldan çok neşeli iki genç kadın indi.

"Bu konuyu yeniden konuşabiliriz," dedi Jacques, "hatta Gina'yla birlikte."

"Nasıl istersen, her zaman konuşabiliriz." Sözü Sara'ya yöneltti: "Bizimle top oynamaya gelsene."

"Bırak eve dönsün," dedi Jacques.

Sara, kurumuş çınara dek onlarla birlikte birkaç adım yürüdü. Çınarı kurutan yalnızca taşlı yol değildi, kötü günlerin de etkisi olmuştu.

"Eve gitmeliyim," dedi Sara, "kalmak için bir neden yok..."

Ludi, bir an duraksadıktan sonra Jacques'a döndü:

"Ben biraz onunla kalacağım, sonra sizi oyun alanında bulurum."

"Ben de pek oynama isteklisi değilim," dedi Jacques.

"Şu halde, birer küçük kadeh içki içebiliriz," dedi Ludi, "şöyle üçümüz baş başa."

"Olur," dedi Jacques.

"Ben içemem," diye karşı koydu Sara, "yalnız, Ludi'ye bir şey söyleyecektim. Nehrin öbür kıyısındaki kahvede o adam beni bekliyor. Beklemek zahmetine katlanmamasını gidip söylesin ona."

Ludi karşılık vermedi. Başı eğik, gözlerini ayırmadan yola bakıyordu.

"Bu adama terbiyeli davranmak gerek," dedi Jacques.

Ludi hiç karşılık vermiyordu, başını bile kaldırmadı.

"Peki," dedi Jacques, "ben sizi otelde bekliyorum."

"Ben eve gideceğim," dedi Sara.

Jacques, otelin çardağının altına yürüdü. Sara, Ludi'yle yalnız kaldı.

"Gitmemi istiyor musun gerçekten?" dedi Ludi.

"Gitmemen için bir neden yok."

"Ona hiçbir şey açıklamayacağım."

"Açıklamak zorunda kalmayacaksın, seni görünce anlayacak."

"Onu tekrar görme konusunda çok istekli miydin?"

"Pek önemli değil, onu tanımıyorum bile."

"Gideceğim, öyleyse," dedi Ludi.

Bir adımda dubalı köprüye vardı, sonra geri döndü.

"Aşka tatil yok! Olamaz böyle bir şey. Aşkı, sıkıntısıyla, her şeyiyle tam olarak yaşamak gerek, aşka tatil olamaz."

Yüzü nehre dönük, Sara'ya bakmadan konuşuyordu.

"Aşk budur işte. Ondan kaçılamaz. Güzelliği, pisliği ve üzüntüsüyle yaşamdan kaçılamadığı gibi."

Salcı sabırla bekliyordu. Ludi onun tek müşterisiydi.

"Tarquinia'da konaklayacaksanız," diye devam etti Ludi, "ne olursa olsun, sizinle geleceğimi sanıyorum. Rehberler tembel olduklarından, size küçük atları göstermeyeceklerdir çünkü. Onları görmedikten sonra da oraya gitmeye değmez."

"Belki Gina da gelir bizimle," dedi Sara.

"Belki. Ama gelmesi için çok zorlamamak gerekir."

"Hayır, gerekmeyecek."

"Kötülüğe onun da hakkı var, anlıyorsun."

"Anlıyorum."

"Ben ona bu küçük atlardan o kadar çok söz ettim ki, belki de ne olursa olsun gelecektir."

"Yarın sabah plajda sorarım kendisine," dedi Sara.

"Tamam," dedi Ludi, yavaşça ekledi: "Şimdi ben o adamı görmeye gidiyorum... Sen... sen eve mi gideceksin?"

"Eve gideceğim."

"Peki."

Ludi sala atladı. Sara bir an kaldı orada. Otelin çardağı altında tek başına *campari*'sini içen Jacques'a baktı, sonra gitti.

Hizmetçi çoktan yatmıştı, ama henüz uyumuyordu.

"Biliyordum böyle olacağını," dedi Sara'yı görünce.

Sara onun yatağının kıyısına oturdu, bir sigara yaktı. Hizmetçi biraz şaşırdı ama sesini çıkarmadı.

"Bunun ne demek olduğunu iyi bilirsin," dedi Sara. "Sabah canınız bir şey ister, örneğin baloya gitmek... akşam olunca... başınızdan geçen olaylar..."

"Anlıyorum," dedi hizmetçi.

"Biliyor musun? Yarın sabah gidiyorlar," dedi Sara.

"İmzaladı mı?"

"İmzaladı, insanın başına her şey gelir."

"Zavallı kadın," dedi hizmetçi. "Korkunç şeyler bunlar. Gitmeleri daha iyi... İnsanın soluk almasını engelliyor bu, hep onu düşünüyordunuz. Hatta dün akşam baloda bile herkes bunu düşünüyordu."

Kalktı, saçını taramaya başladı. Sara yatağın kıyısına oturmuş, onun taranmasına bakıyordu.

"Şimdi ne kadar sevinecek kimbilir?" dedi aynada kendisine gülümseyerek. Giyinmek için banyoya koştu. Sara küçüğü görmeye gitti. Pencere kapalıydı yine. Açtı. Çocuğa doğru yürüdü. Yatağın ayakucuna, odanın serin döşeme taşları üzerine yattı. Ve orada, yeniden, serin geceli, rüzgârlı tatilleri anlatmaya başladı çocuğa. Gece yağmur yağacağını umuyordu. Bu umutla uyudu geç vakit.

Marguerite Duras

TARQUINIA'NIN KÜÇÜK ATLARI

CAN

Güney İtalya'da bir kıyı kasabasında tatillerini geçiren iki çiftin öyküsünü bulacaksınız bu kitapta. Roman kahramanları sevgi bağlarının hangi noktada bulunduğunun pek farkında değiller. Bunaltıcı sıcakta her şey tam bir uyuşukluk içinde. Ne derin tutkuların dışa vurmayan sarsıntısı, ne de İkinci Dünya Savaşı'ndan kalmış bir mayının kumsalda havaya uçurduğu delikanlının ölümü bu uyuşukluğu, bu sonsuz tatil duygusunu giderebiliyor. Roman kahramanlarından birinin dediğine bakılırsa, "Mutlak aşk hem gerekli hem olanaksızdır," çünkü. Ve "yeryüzündeki hiçbir aşk Aşk'ın yerini tutamaz." Öyleyse Etrüsk fresklerindeki küçük atları görmeye hiçbir zaman gidemeyecekler, ilişkilerin kurulup dağıldığı ve hiçbir sonuca ulaşmadığı bu tatil kasabasına çakılıp kalacaklardır.

"Leyla Gürsel'i emek ürünü çevirilerinden hatırlayacaktır okur. *Duras*'dan nefis bir yaz ilişkileri romanı. Hem romanı, hem çevirisini yıllarca kıskandım. Bir yerlerde o kitap, bulup okumalıyım."
SELİM İLERİ

Kapaktaki resim: MEL ODOM

ISBN 975-510-837-8

KDV İÇİNDEDİR